

**Program hospodárskeho
a sociálneho rozvoja obce
na roky 2008 - 2015**

OBEC ČIERNY BALOG

Čierny Balog 2008

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Obce Čierny Balog na roky 2008 - 2015

AUDIT ZDROJOV

Autor: SAŽP Centrum tvorby krajiny Banská Bystrica

Rok spracovania 2004

Aktualizácia a dopracovanie 2008

Prvá rozvojová regionálna a vidiecka agentúra, Brezno

PhDr. Igor Pašmík

Dokument bo spracovaný s finančnou podporou Banskobystrického samosprávneho kraja

OBSAH

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE
 - 1.1. Základné informácie
 - 1.2. Širšie územné vzťahy
2. STAV ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE OBCE.
 - 2.1. Zhodnotenie a priemet existujúcich dokumentov v zmysle platnej legislatívy
 - 2.2. Schválená plánovacia dokumentácia pre územie obce
3. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY
 - 3.1. Poloha územia
 - 3.2. Geologické pomery
 - 3.3. Zásoby podzemnej vody
 - 3.4. Geomorfologické pomery
 - 3.5. Klimatické pomery
 - 3.6. Hydrologické pomery
 - 3.7. Pôdne pomery
 - 3.8. Rastlinstvo a živočíšstvo
 - 3.9. Súčasná krajinná štruktúra
 - 3.9.1. Krajinná štruktúra
 - 3.9.2. Lesy
 - 3.10. Ochrana prírody
 - 3.10.1. Územná ochrana
 - 3.10.2. Územný systém ekologickej stability
 - 3.11. Životné prostredie (ovzdušie, voda, odpady)
 - 3.11.1. Environmentálna regionalizácia
 - 3.11.2. Ochrana ovzdušia
 - 3.11.3. Kvalita a ochrana vôd
 - 3.11.4. Odpadové hospodárstvo
 - 3.11.5. Radónové riziko
 - 3.11.6. Seizmicita
4. HISTORICKÉ A KULTÚRNE ZDROJE
 - 4.1. História obce
 - 4.2. Urbanistický vývoj sídla
 - 4.3. Tradície
 - 4.4. Kultúra obce
 - 4.4.1. Kultúrne a historické pamiatky
 - 4.4.2. Pamätihodnosti v obci
 - 4.4.3. Osobnosti, rodáci
 - 4.4.4. Kluby, spolky, združenia
 - 4.4.5. Spoločenské aktivity, akcie a tradície
5. ĽUDSKÉ ZDROJE - DEMOGRAFIA
 - 5.1. Demografické charakteristiky
 - 5.1.1. Stav obyvateľstva

- 5.1.2. Prirodzený prírastok
- 5.1.3. Migrácia obyvateľstva
- 5.1.4. Celkový pohyb obyvateľstva
- 5.1.5. Veková štruktúra obyvateľstva
- 5.1.6. Vierovyznanie
- 5.1.7. Národnostné zloženie
- 5.1.8. Vzdelanie
- 6. MATERIÁLNE A FINANČNÉ ZDROJE
 - 6.1. Bývanie, urbanistická štruktúra sídla.
 - 6.2. Základná infraštruktúra
 - 6.2.1. Doprava
 - 6.2.2. Vodné hospodárstvo
 - 6.2.3. Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd
 - 6.2.4. Energetika
 - 6.2.5. Telekomunikácie
 - 6.3. Občianska a sociálna infraštruktúra
 - 6.3.1. Občianska vybavenosť
 - 6.3.2. Zdravotníctvo
 - 6.3.3. Sociálne služby
 - 6.3.4. Školstvo a vzdelávanie
 - 6.3.5. Kultúra, osвета
 - 6.3.6. Zariadenia pre rekreáciu, šport a oddych
 - 6.3.7. Administratív a verejná správa
 - 6.4. Projekty zrealizované v obci
 - 6.5. Obec
 - 6.5.1. Majetok obce
 - 6.5.2. Projekty realizované v obci
- 7. EKONOMICKÉ VYUŽÍVANIE ZDROJOV
 - 7.1. Primárny sektor
 - 7.1.1. Lesné hospodárstvo
 - 7.1.2. Poľnohospodárstvo
 - 7.1.3. Poľovníctvo a rybárstvo
 - 7.1.4. Ťažba a využívanie nerastných surovín
 - 7.2. Sekundárny sektor
 - 7.2.1. Priemyselná výroba
 - 7.2.2. Stavebníctvo
 - 7.3. Terciálny sektor
 - 7.3.1. Cestovný ruch
 - 7.3.2. Služby obyvateľstvu
 - 7.4. Trh práce
 - 7.4.1. Zamestnanosť
 - 7.4.2. Nezamestnanosť

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

1.1. Základné informácie

Obec Čierny Balog patrí medzi najväčšie obce Slovenska. V súčasnosti má 5125 obyvateľov. Čierny Balog je koncovou obcou v údolí Čierneho Hrona, skladá sa z 8 miestnych častí. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1607, v „Pokyne Rudolfa II - Rakúsko-Uhorského cisára - pre zriadenie šafára v Brezne“, kde sa spomína osada Krám na Čiernom Hrone. Leží vo Veporských vrchoch, v údolí rieky Čierny Hron, do katastra obce zasahuje Chránená krajinná oblasť Poľana. Nachádza sa v severovýchodnej časti Banskobystrického kraja, východne od regionálneho centra Banská Bystrica – Zvolen, na území okresu Brezno v jeho južnej časti. Územie obce susedí s katastrami 7 obcí: Lom nad Rimavicou, Drábsko, Sihla, Valaská, mesto Brezno, Pohronská Polhora a Klenovec v okrese Poltár. Hustota osídlenia v obci je 34,8 obyvateľa/km², čím sa radí k silne vidieckemu osídleniu.

Základná charakteristika obce Čierny Balog

id. číslo	okres	rozloha k. ú. (ha)	najnižšia nadm. výška	najvyššia nadm. výška	počet obyvateľov
508527	Brezno	14718	500	1338	5125

Poloha katastra obce v rámci celej SR

Zdroj, PRVA 2008

Poloha katastra obce v rámci okresu Brezno

Zdroj, PRVA 2008

Obec je súčasťou dvoch mikroregiónov – Mikroregiónu Muránska planina a Čiernohronského mikroregiónu

Poloha katastra obce v rámci členstva v mikroregiónoch:

Zdroj, PRVA 2008

1.2.Širšie územné vzťahy

Nadradeným ťažiskom osídlenia pre obec ČB je **breznianske ťažisko regionálneho významu** rozvíjajúce sa okolo sídiel Brezno a Podbrezová. Väzby riešeného územia smerujú teda do mesta Brezna ako sídla okresného významu a do Banskej Bystrice, sídla krajského významu. Okresné sídlo Brezno tvorí v štruktúre osídlenia Slovenska centrum osídlenia nadregionálneho významu. Je prepojené **pohronskou sídelnou rozvojovou osou** Levice – Žiar - B. Bystrica – Brezno, s ťažiskom celoštátneho významu Banská Bystrica – Zvolen.

Z pohľadu európskej dopravnej siete je najbližšou cestnou trasou severojužná trasa E 77 Budapešť – Šahy – Zvolen – B. Bystrica – Krakow – Varšava.

Širšie dopravné väzby sú zabezpečené dopravným napojením mikroregiónu na nadradený dopravný systém cestou II. triedy číslo 529, v trase **Kriváň** – Hriňová – Čierny Balog – **Brezno**. Na cestu I/66 nadväzuje v Brezne cesta II/529. Na železnici je riešené územie napojené regionálnou traťou Čiernohronskej železnice.

Čierny Balog plní pre okolité územie v zmysle ÚPN-VÚC Banskobystrického kraja úlohu lokálneho centra, najmä pre územie Čiernohronskeho mikroregiónu.

2. STAV ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE OBCE.

2.1. Zhodnotenie a priemet existujúcich dokumentov v zmysle platnej legislatívy

Na riešené územie je spracovaných viacero dokumentácií, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom:

- Konceptia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry. Podľa tejto dokumentácie územie je prepojené **pohronskou sídelnou rozvojovou osou** s ťažiskom celoštátneho významu Banská Bystrica – Zvolen.
- Územný plán VÚC Banskobystrického kraja rieši rozvoj územia podrobnejšie. V tomto dokumente sú zakotvené všeobecné zásady pre trvaloudržateľný rozvoj územia.

Pre riešené územie obce Čierny Balog sú platné záväzné regulatívy ÚPN-VÚC Banskobystrický kraj, zmeny a doplnky, spracovateľ: SAŽP Banská Bystrica, CTK, september 2004 - **Príloha 1**

2.2. Schválená plánovacia dokumentácia pre územie obce

Stav schválených ÚPD v obci

Dokumentácia:	Spracovateľ:	Rok spracovania:
Územný projekt CMZ Čierny Balog, návrh	Stavoprojekt, BB	1990
Doplnok k ÚPN SU Č. Balog - Vydrová dolina	Ing. arch. Paško, Projekcia urbanizmu a architektúry, B. Bystrica	1997
Doplnok K ÚPN SÚ Č. Balog - Krám	Ing. arch. Paško, Projekcia urbanizmu a architektúry, B. Bystrica	1998
ÚPN obce – Koncept, rok 2004	Ing. arch. Paško, Projekcia urbanizmu a architektúry, B. Bystrica	2004

Stav ostatných dokumentácií dotýkajúcich sa obce

Dokumentácia:	Spracovateľ:	Rok spracovania
Štúdia Vydrovská dolina		2002
Štúdia Urbanov vrch	EVIS - projektovanie ekolog. - vodohosp. - inž. stavieb, B. Bystrica	2002
Predĺženie trate Čiernohronskej železnice pod Urbanov vrch	EVIS - projektovanie ekolog. - vodohosp. - inž. stavieb, B. Bystrica	2003
Program rozvoja sociálnych služieb v obci Čierny Balog pre roky 2004 – 2006	M. Galvánková, M. Budovcová, Bc. B. Berčíková	2003
Marketingová stratégia – Lesnícky skanzen vo Vydrovskej doline	Štátne lesy, a.s.	2005
Komplexná stratégia rozvoja rómskych osád v obci Čierny Balog	Obec Čierny Balog, M. Budovcová	2007
Koncepcia rozvoja školstva na roky 2007-2013 1 etapa	Obec Čierny Balog, Ing. E. Michelčíková	2007
MR Čierny Hron		
ÚTŠ záchrany Čiernohronskej lesnej železnice	Štátny ústav dopravného projektovania, Košice	1986
UAS nástupný areál Čiernohronskej železnice Chvatimech	Ing.arch. Rusnák, Banská Bystrica	1987
Návrh predĺženia úzkorozchodnej trate Čiernohronskej železnice do Osrblia	Žilinská univerzita Žilina	1998
UŠ rozvoja MR Čierny Hron	Ing. arch. Rusnák, B. Bystrica	1999
UŠ plán rozvoja mikroregiónu Čierny Hron, akčný plán rozvoja vidieckej turistiky	RP- projekt, ateliér pre regionálne plánovanie a rozvoj vidieka Banská Bystrica	2000
Audit územia a zdrojov Mikroregiónu Čierny Hron	SAŽP	2004
Integrovaná stratégia rozvoja mikroregiónu Muránska Planina,	BB VIPA	2005
Čiernohronská železnička . perspektívy využitia a rozvoja 1909-2009	ČHZ a A2	2007

3. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY

3.1. Poloha územia

Územie obce v rozlohe 14 718 ha sa rozprestiera podľa regionálneho geomorfologického členenia v západnej časti Slovenského rudohoria. Z najväčšej časti ho tvorí celok Veporských vrchov s podcelkami Balocké vrchy, Sihlianska planina a Čierťaz. Zo severnej časti sem malou časťou zasahuje celok Horehronské podolie, s podcelkami Breznianske podhorie,. Časť katastra obce na juhozápade zasahuje do celku Poľany.

3.2. Geologické pomery

Oblasť Veporského rudohoria buduje stredne až hlboko premenené parakryštalikum a granitoidné masívy. Samotná oblasť predstavuje tektonickú jednotku - veporidy, ktorá vznikla počas kriedových horotvorných procesov, ktorými bolo postihnuté aj kryštalické podložie a došlo k retrogradnej premene prekambriových sérií. Celá tektonická jednotka – veporidy sa delí na štyri tektonické pásma, ktoré sú od seba oddelené mohutnými prešmykmi a zlomami. Od severozápadu k juhovýchodu sú to: pásmo Ľubietovské, krakľovské a pásmo Kráľovej hole.

Kryštalikum

Kryštalické jadro budujú pararuly a migmatity až migmatitické ortoruly s vložkami amfibolitov. Kryštalické bridlice sú postihnuté rôzne intenzívnou diaforézou, ktorá vrcholí vznikom diaforizovaných svorov a fylonitov. Okrem kryštalických bridlíc v Ľubietovskom pásme sa vyskytujú aj žulové porfýry permu, ktorý predstavuje mladopaleozoický obal hrubý miestami až 1000 m.

Na JV hraničí Ľubietovské antiklinórium s pásmom krakľovským. Jeho šírka je rozdielna a kolíše od 5 do 10 km. Hranica medzi ním a krakľovským pásmom prebieha zhruba na čiare Hrončok- Krám. Typickým znakom krakľovského kryštalinika je absolútna prevaha

parabridlíc nad granitodioritami. Na stavbe kryštalinika krakľovskej zóny sa podieľajú migmatity, svory, fylonity a amfibolity.

Mladopaleozoický obal je zastúpený sedimentami a kemitými porfýrmi permu, ktoré prekonal dislokačnú metamorfózu.

Hlavný granitoidný masív (Sihliansky masív) je najväčším granitoidným masívom Slovenska. Pozostáva z dvoch petrochemických typov – bázejšieho biotitického granodioritu až kemitého dioritu sihlianskeho typu a acídnejšieho porfýrovitého biotitického granodioritu až granitu veporského typu.

Mezozoikum

V území vystupuje mezozoikum série Veľkého Boku, najmä na rozhraní krakľovského a ľubietovského pásma, tiež v ľubietovskom pásme.

Obalové mezozoikum série Veľkého Boku vystupuje v SV časti ľubietovského pásma, v jeho JV časti, tiež v južnej časti krakľovského pásma. Osobitne sú tu odlišené epikvarcity (epimetamorfované kremence), ktoré patria spodnému triasu. Najvyšším členom triasu je súvrstvie karpatského keuperu (do 20 m mocné). Sú to pestré, červené a zelené ílovité bridlice. Miestami sú v nich vložky bielych alebo ružovkastých pieskovcov.

Terciér

Terciér je zastúpený vulkanitmi, ktoré budujú oblasť od Ľubietovského Vepra na juh až k vrcholu Strunga, Klenovského Vepra a Hájnu horu.

Z vulkanických hornín sa uplatňujú pyroxenické andezity a ich pyroklastiká.

Pyroklastiká pyroxenických andezitov v tufitovom vývoji zahrňujú horniny, ktoré vznikli sedimentáciou vulkanického materiálu. Toto súvrstvie sa vyskytuje pravidelne na báze vulkanického komplexu, napr. v masíve Klenovského Vepra.

Kvartér

Kvartérne sedimenty sú pomerne značne rozšírené, a to najmä ako riečne sedimenty, ktoré vyplňajú nivu Čierneho Hrona a jeho prítokov, tiež ako svahové hliny a sutiny aj ako proluviálne sedimenty.

3.3. Zásoby podzemnej vody

Územie mikroregiónu spadá do hydrogeologického rajónu QG 075 – paleozoikum a mladšie útvary časti povodia Horného Hrona. Rajón QG 075 – juhovýchodná časť rajónu (čiastkové rajóny HN 30, HN 40 a HN 50) zaberajú kataster obce Čierny Balog. Rajón je

budovaný horninami s veľmi malou priepustnosťou a malou akumuláčnou schopnosťou. Pramene majú výdatnosti len do 2 l.s^{-1} . Do režimu jeho podzemných vôd nepriaznivo zasiahla aj veľmi živá banícka činnosť. Južná hranica rajónu je totožná s rozvodnicou Hrona s Ipľom. Využiteľné množstvá podzemných vôd v čiastkovom rajóne HN 30 sú $8,0 \text{ l.s}^{-1}$, odbery $1,54 \text{ l.s}^{-1}$, v čiastkovom rajóne HN 40 102 l.s^{-1} , odbery $15,05 \text{ l.s}^{-1}$ a v čiastkovom rajóne HN 50 $35,0 \text{ l.s}^{-1}$ a odbery $0,98 \text{ l.s}^{-1}$.

Minerálne vody

Na území obce sa nachádzajú pramene minerálnej vody registrované Ministerstvom zdravotníctva SR – Inšpektorátom kúpeľov a žriediel. V údolí Korytárskeho potoka sa nachádzajú 3 minerálne pramene. Dva z nich sú zaregistrované pod číslami BB-35 a BB-36. Pramene sú primitívne zachytené v drevených kadluboch. Voda sa dá набраť načrením, prístup k prameňom je zo štátnej cesty Hriňová – Brezno. Voda je pre silné povrchové znečistenie nie vhodná na pitie.

3.4. Geomorfologické pomery

Územie leží v nadmorskej výške od cca 500 m. n. m (v kotlinovite rozšírenej doline Čierneho Hrona) po 1333 m n.m. (Klenovský Vepor). Pre reliéf Veporských vrchov sú charakteristické v centrálnej časti široké plošiny, resp. chrbty vo výške 1000 - 1100 m, 700 - 900 m na južných okrajoch, ktoré sú oddelené sústavou dlhých, hlbokých a úzkych dolín. Geomorfologicky je to zvyšok plochého zarovnaného neogénneho reliéfu, ktorý bol diferencovane vyzdvihnutý.

Z povrchu plošín vyčnievajú vyvýšeniny, ktoré sa viažu na tvrdšie časti kryštalinika alebo neovulkanické horniny (Klenovský Vepor), resp. boli vyzdvihnuté pozdĺž zlomov (Býkov).

Reliéf na kryštaliniku je jednotvárnejší ako na druhohorných horninách. Mnohé riečne doliny vznikli na zlomových líniah. Úsek doliny Čierneho Hrona sz. od Čierneho Balogu je epigenetický. Klenovský Vepor je zvyšok lávového prúdu a Hájna hora predstavuje úpätnú sopečnú tabuľu.

Územie je členené na 3 hlavné podcelky Veporských vrchov, ktoré majú značne odlišný charakter. Na JZ je to plošinatý reliéf Sihlianskej planiny, v strede rozčlenená plošina Balockých vrchov, na SZ hornatinný reliéf Čierťaže.

3.5.Klimatické pomery

Územie leží v dvoch klimatických oblastiach: v mierne teplej klimatickej oblasti, okrsok mierne teplý, vlhký s chladnou alebo studenou zimou, dolinový a v chladnej klimatickej oblasti, okrsku mierne chladného.

Všeobecne sa dá povedať, že väčšina územia má ráz horskej chladnej klímy, na severe časť tvorí kotlinová chladná klíma Breznianskej kotliny.

Klimatické pomery územia závisia v podstate od priebehu podnebných prvkov: od teploty vzduchu, vzdušných prúdení a zrážok. Dôležitý vplyv má aj vegetačná pokrývka, hlavne lesy, veľké rozčlenenie reliéfu a expozícia svahov. Takto sa všeobecné vplyvy komplikujú a pribúdajú miestne rozdiely.

Najteplejším mesiacom je júl s priemerom teplôt 16°C a najchladnejším mesiacom je január, v ktorom teploty klesajú najčastejšie pod -3°C. Priemerné ročné teploty dosahujú hodnoty 3 - 6,5°C a priemerné teploty vo vegetačnom období 9 - 12°C.

Podľa mesačného chodu dostavuje sa najmenej zrážok v mesiaci január, priemerne to činí 46 mm a najviac zrážok sa dosahuje v júni, priemerne 108 mm. Najväčšie množstvo atmosférických zrážok spadne v letných mesiacoch v dôsledku prudkých lejakov.

Priemerné ročné úhrny zrážok namerané v stanici Čierny Balog - Krám dosahujú 770 mm. Priemerný ročný počet dní so snehovou pokrývkou je 90 - 160.

3.6.Hydrologické pomery

Kataster obce patrí do povodia rieky Hron (4-23-01-Horný Hron), Hlavnú riečnu os územia tvorí Čierny Hron, ktorý pramení pod kopcom Sedmák a do Hrona sa vlieva v obci Hronec. Jeho významnejšie prítoky sú Čierny Hron, potok Šaling, potok Brôtovo, Krížne, Vydrovo, potok Veľká dolina, Kamenistý potok, Osrblianka.

3.7.Pôdne pomery

Podstatnú časť územia zaberajú kambizeme kyslé až výrazne kyslé (oligobázické), vytvorené na horninách kryštalinika (kryštálických bridliciach, granitoch a granodioritoch), tiež na horninách mezozoického obalu, okrem vápencov a dolomitov. S rastom nadmorskej

výšky, ktorý je sprevádzaný rastom množstva zrážok vo výške nad 900 - 1000 m, prevládajú kambizeme podzolové, sprievodné podzoly kambizemné a rankre, zo zvetralín kyslých hornín. Do výšok 700 - 800 m vystupujú kambizeme modálne kyslé, sprievodné kultizemné a rankre, zo zvetralín kyslých hornín. Na karbonátových horninách sa vyskytujú v závislosti od typu reliéfu rôzne subtypy rendzín. V časti Poľana na pyroklastikách neovulkanitov sa vyvinuli andozeme modálne kyslé, kambizeme andozemné a kambizeme modálne kyslé.

Na nivách väčších tokov, prípadne aj menších prítokov sa vytvorili nívne pôdy, pokrývajúce väčšie plochy najmä na nive Čierneho Hrona, Kamenistého potoka, Osrblianky a ďalších.

Z pôdných druhov sú v území najviac zastúpené pôdy hlinité, potom nasledujú piesočnatohlinité, ilovitohlinité a hlinitopiesočné.

3.8. Rastlinstvo a živočíšstvo

Územie patrí do oblasti západokarpatskej flóry (Carpatium occidentale) a do obvodu predkarpatskej flóry (Praecarpaticum).

Najväčšie plochy pokrývajú kvetnaté bukové lesy (Eu-Fagenion). Prevládajúcou drevinou je buk, miestami ho sprevádza a niekedy aj prevláda jedľa, hojný je javor horský, v horskom stupni aj smrek.

V území je viac spoločenstiev týchto bučín, najrozšírenejšími sú: Abieto-Fagetum a Piceeto-Fagetum.

Abieto Fagetum sa vyskytujú v nadmorských výškach 600 - 1200 m na karbonátovom, aj inom geologickom podklade. Spoločenstvo je charakterizované prítomnosťou zástupcov typických jedľovo-bučinných druhov, z ktorých sa najčastejšie vyskytuje *Asperula odorata*, *Oxalis acetosella*, druhy papradín, *Senecio nemeorensis*, *Senecio Fuchsii*, *Lamium galeobdolon*, *Dentaria bulbifera*, *Paris quadrifolia*, *Sanicula europea*. Podľa sklonu svahov je výskyt tohto spoločenstva hojnejší na miernych svahoch (do 10°).

Pôvodne mali lesy tohto spoločenstva ráz zmiešaných jedľovo-bukových porastov, v ktorých smrek bol len nepatrne zastúpený. Postupne bol na plochách spoločenstva zavádzaný smrek, takže najviac premenené porasty majú prevahu smreka na úkor buka a jedle.

Piceeto-Fagetum – je spoločenstvo vyskytujúce sa vo výškovom rozpätí 500-1250 m n. m.

Spoločenstvo tvorí prechod od bučín k smrečinám. V tomto spoločenstve je výbojná jedľa, ktorá prevláda, preto v lesníctve sa označuje ako skupina lesných typov Fageto-

Abietum. Spoločenstvo zaujíma prevažne strmé časti svahov, väčšinou so SZ, S a SV expozíciou.

Od predchádzajúceho spoločenstva sa líši väčšou účasťou jedle na úkor buka so značným zastúpením smreka.

V študovanom území sú zastúpené tiež vápnomilné bukové lesy. Vyskytujú sa na karbonátovom substráte, plošne sú v povodí málo zastúpené. Zaberajú úpätia svahov spadajúcich do osrblianskej doliny.

Menšie plochy v území pokrývajú smrekové a jedľovo-smrekové lesy. Vyskytujú sa na silikátových podkladoch najmä na strmších svahoch.

Pôvodná drevinná skladba sa vyznačovala prevahou ihličnanov (jedle, smreka). Z listnáčov nikdy nechýbal buk. Jedľa prevládala nad smrekom, dnes má prevahu smrek. Malé plochy, najmä vo vrcholových častiach Klenovského Vepra, tiež v okolí Sihly pokrývajú pravé smrekové lesy.

Podložie dolomitov, andezitov aj niektorých kryštálických hornín, najmä migmatitov a granitov, vyhovuje pre vznik sutinových pôd a tým aj spoločenstiev sutinových lesov – jaseňovo-javorových zmiešaných lesov.

Pôvodne sa v kotline pri Čiernom Balogu vyskytovali aj dubovo-hrabové lesy, všetky však boli vyrúbané a zmenili sa na lúky a pasienky.

Nívy tokov v povodí Čierneho Hrona boli pôvodne pokryté jaseňovo-jelšovými lužnými lesmi, ktoré boli vyrúbané a zachovali sa len ako úzke pásy pozdĺž tokov.

Územie obce Čierny Balog pri svojej mnohotvárnosti a geologickej rôznorodosti, pri veľkej rozlohe lesov, lúk, pasienkov a polí, vôd, predstavuje aj mnohé, od seba sa líšiace biotopy a teda aj živočíšne spoločenstvá. Predovšetkým sú to živočíšne spoločenstvá hôr a krovín, spoločenstvá polí, lúk a pasienkov, spoločenstvá sídiel, spoločenstvá potokov a riek.

Charakteristickými druhmi v ihličnatých lesoch sú: mlok karpatský (*Triturus montadoni*), zmija obyčajná (*Vipera berus*), tetra obyčajný (*Tetrao tetrix*), hlucháň obyčajný (*Tetrao urogallus*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), orešnica perlavá (*Nucifraga caryocatactes*), sýkorka uhliarka (*Parus ater*), hýľ obyčajný (*Pyrrhula pyrrhula*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), kuna hôrna (*Martes martes*), rys ostrovid (*Lynx lynx*).

Listnaté lesy majú tieto charakteristické druhy: jašterica zelená (*Lacerta viridis*), žlna zelená (*Picus viridis*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), sýkorka belasá (*Parus caeruleus*), sýkorka hôrna (*Parus palustris*), drozd čierny (*Turdus merula*), glezg obyčajný

(*Coccothraustes coccothraustes*), plch obyčajný (*Glis glis*), mačka divá (*Felis silvestris*), sviňa divá (*Sus scrofa*).

3.9. Súčasná krajinná štruktúra

3.9.1. Krajinná štruktúra

Územie obce je z väčšej časti zalesnené, les tvorí skoro 80 % územia. Orná pôda zaberá väčšie plochy len v okolí obce, inde prevažujú lúky a pasienky (16,2 %).

Predstavuje typ hornatinnej až podhôrnej prevažne lesnatej krajiny s riedkym osídlením, prevažujúcou lesohospodárskou, turisticko-rekreačnou a podružnou poľnohospodárskou funkciou.

Pre územie je charakteristické osadové rozptýlenie.

Balocké vrchy sú tvorené prevažne zalesneným, riedko osídleným, členitým reliéfom s hustou sústavou dolín a s pomerne častým výskytom horských lúk a pasienkov, v severnej časti aj úzkych polí a rozptýleného osídlenia pôvodne drevorubačských osád.

Orná pôda bola pôvodne tvorená úzkymi políčkami, ktoré sa postupne premenili na rentabilnejšie využívané lúky a pasienky, takže pôvodne diverzifikovaná krajina sa premenila na súvislé zelené plochy so solitérmi krovinatou a stromovou vegetáciou. Zvyšky pôvodnej rozparcelovanej krajiny sa dodnes zachovali na južných svahoch nad obcou v časti Balog a Fajtov.

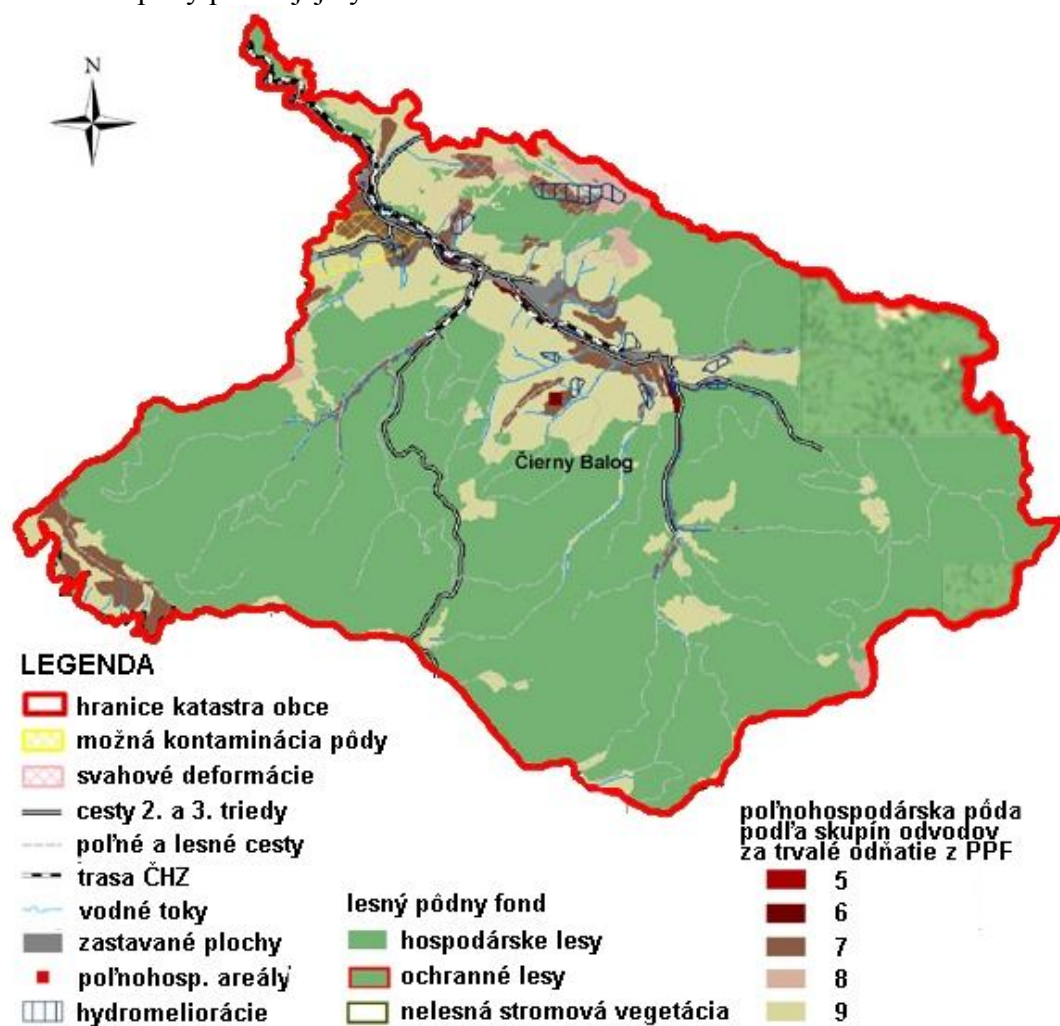
Smrekové kultúry, ktorými boli nahradené pôvodné bučiny a jedľa - bučiny, sa začlenili do obrazu krajiny ako umelo vnesený krajinný prvok.

Čierny Balog, pôvodne drevorubačská a uhliarska obec, vznikla spojením viacerých osád a lazov. Leží v doline Čierneho Hrona s prevahou vrchovín a hornatín.

Podľa pomeru rozlohy poľnohospodárskej pôdy, lesa a zastavaných plôch (krajinný index) možno obce zaradiť do poľnohospodársko-lesného typu.

Rozdelenie pôdy podľa jej využitia

Spracované podľa podkladov SAŽP, Centrum tvorby krajiny BB 2004

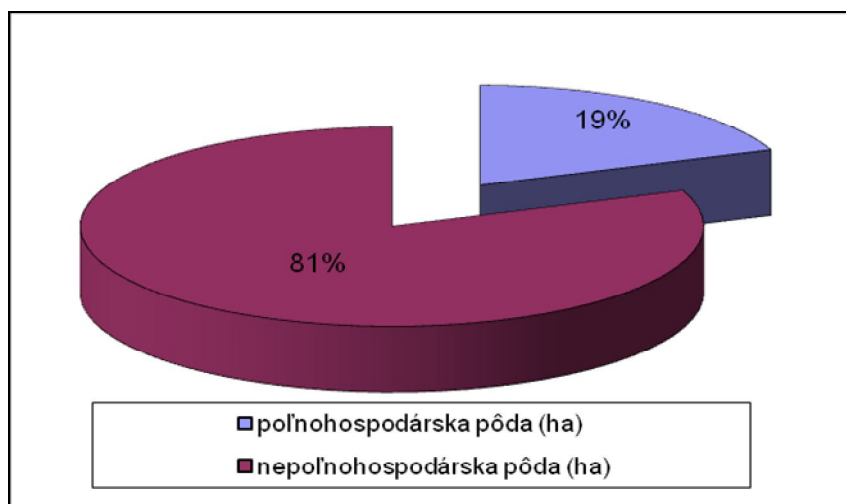
Hospodárske využitie pôdy

Čierny Balog	SPOLU	poľnohospodárska pôda				nepoľnohospodárska pôda				
		orná pôda	záhrady	TTP	spolu	lesná pôda	vodná plocha	zastav. plocha	ostatná pôda	spolu
Hektáre	14 718	171	67	2 582	2 820	11 557	29	101	211	11 898
Percentá	100,00%	1,16%	0,46%	17,54%	19,16%	78,52%	0,20%	0,69%	1,43%	80,84%

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008

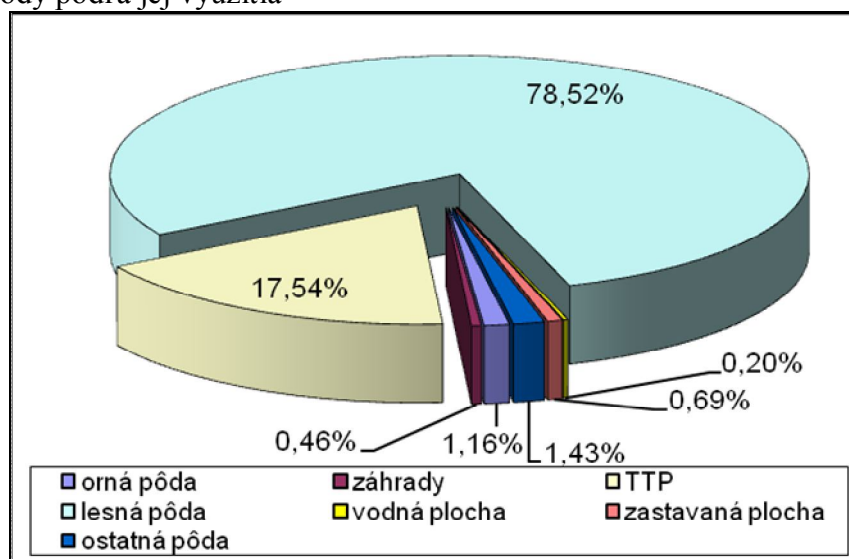

Pomer poľnohospodársky a nepoľnohospodársky využívanej pôdy

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008

Rozdelenie pôdy podľa jej využitia

Zdroj: Obecný úrad 2008

Na pôde hospodária poľnohospodárske spoločnosti, SHR a hlavne fyzické osoby . Pestuje sa tu najmä žito a zemiaky.

3.9.2. Lesy

Lesy v území zaberajú 11 557 ha, čo pri celkovej výmere pôdneho fondu ha predstavuje lesnatosť 78,5 % . Vlastníkom a hospodárom lesa sú

Z hľadiska kategorizácie lesov majú v území dominantné postavenie lesy hospodárske, ktorých hlavná funkcia je produkcia drevnej hmoty.

Na drevinové zloženie lesa má významný vplyv nadmorská výška 500 m.n.m až 1333 m.n.m.. Dolinu obce obklopujú zmiešané lesy s prevahou listnatých lesov. Hlavnými drevinami v nich sú buk lesný, jedľa biela, smrek obyčajný a javor horský. Z hľadiska kategorizácie lesov majú v území dominantné postavenie lesy hospodárske, ktorých hlavná funkcia je produkcia drevnej hmoty. O ťažbu a odber sa starajú Lesy SR, š.p. Banská Bystrica, OZ Čierny Balog.

3.10. Ochrana prírody

3.10.1. Územná ochrana

Do záujmového územia mikroregiónu zasahuje Chránená krajinná oblasť Poľana, na území ktorej platí druhý stupeň ochrany. Zasahuje do južnej časti katastra obce Čierny Balog. Na ostatnom území s výnimkou chránených území s vyšším stupňom ochrany, podľa § 12 zákona 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny platí prvý stupeň ochrany, podľa ktorého sa vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody na vykonávanie určitých činností podľa vyššie citovaného paragrafu.

CHKO Poľana bola vyhlásená v roku 1981, jej výmera je 20 079 ha, predmetom ochrany sú najmä vzácne ekosystémy, významné súčasti neživej prírody, zvyšky pralesovitých spoločenstiev a zachovaná štruktúra krajiny. V roku 1990 bola CHKO Poľana zaradená do siete svetových biosférických rezervácií UNESCO. Jadrovú zónu CHKO tvorí 6 rozptýlených jadier s výmerou 1178 ha. V tejto časti sa prakticky nehospodári, je ponechaná autoregulačným procesom, slúži na výskum, opatrenia sa vykonávajú len po zvláštnom komisionálnom posúdení v prípadoch, že dôjde k narušeniu prírodnými živlami.

V území sa nachádza trinásť maloplošných chránených území. Ide o nasledujúce chránené územia:

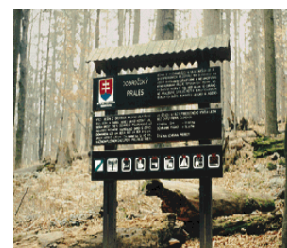
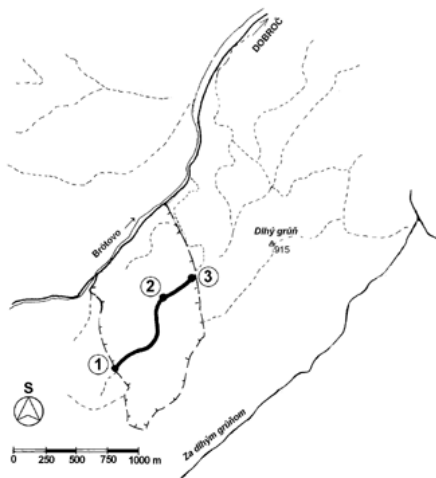
Národná prírodná rezervácia Dobročský prales

CHÚ	kataster	okres	evid.č.	rozloha (ha)	rok vyhlásenia	stupeň ochrany	príslušnosť ŠOP
NPR Dobročský prales	Čierny Balog	Brezno	241	103,85	1913	5	ŠOP SR CHKO Poľana

Zdroj: ŠOP SR, 2007

Dôvodom ochrany je zachovanie pralesa vyznačujúceho sa rozmanitými, veľmi premenlivými formami štruktúry, čo umožňuje sledovať celý vývojový cyklus, od vzniku náletu až do zániku prestárnutých jedincov. Dobročský prales sa nachádza v jedlovo-bukovom vegetačnom pásme, v nadmorskej výške 700 - 1000 m n. m. Zaberá územie o rozlohe cca 100 ha na severozápadných svahoch záveru doliny Brotovo. Klima tohto územia je chladná a vlhká. Podložie tvoria zbridičnatelé granity, granodiority až kremičité diority, na ktorých sa vytvorili prevažne hnedozeme.

Národná prírodná rezervácia Klenovský Vepor

CHÚ	kataster	okres	evid.č.	rozloha (ha)	rok vyhlásenia	stupeň ochrany	príslušnosť ŠOP
NPR Klenovský Vepor	Čierny Balog	Brezno	305	257,6	1964	5	ŠOP SR NP Muránska Planina

Zdroj: ŠOP SR, 2007

Ochrana komplexu lesa 5. až 7.veg.stupňa s pestrou mozaikou zachovalých typov lesných spoločenstiev vytvorených v závislosti na rozdielnej nadmorskej výške, expozícii a formách reliéfu v Balockých vrchoch na vedecko-výskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.

Prírodná rezervácia Klenovské Blatá

CHÚ	kataster	okres	evid.č.	rozloha (ha)	rok vyhlásenia	stupeň ochrany	príslušnosť ŠOP
NPR Klenovské Blatá	Čierny Balog	Brezno	307	4,36	1981	5	ŠOP SR NP Muránska Planina

Zdroj: ŠOP SR, 2007

Ochrana zriedkavého komplexu biotopov mokradnej flóry a fauny montánneho pásma Slovenského rudohoria na vedecko-výskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.

Územie predstavuje zriedkavý morfológický útvar - skalnú hradbu, vypreparovanú eróziou na hrebeni medzi dvoma dolinami, ktorá umožňuje sledovať vnútornú stavbu - vrstevnatosť viacerých fáz vulkanosedimentárneho procesu.

NATURA 2000

Sústavu NATURA 2000 tvoria dva typy území, sú to osobitne chránené územia (SPA), vyhlasované na základe smernice o vtákoch, v našej legislatíve sú to chránené vtáčie územia (CHVÚ). Do južnej časti územia zasahuje chránené vtáčie územie Poľana. Druhý typ území zaradených do sústavy NATURA 2000 predstavujú osobitné územia ochrany (SAC), v našej národnej legislatíve kategorizované ako územia európskeho významu – pred vyhlásením, po vyhlásení sú zaradené do príslušnej národnej kategórie CHÚ. Do tejto kategórie boli zaradené v území už existujúce chránené územia: Poľana, Dobročský prales, Klenovský vepor, Klenovské Blatá. (Podľa Uznesenia vlády SR č. 239/2004 k národnému zoznamu navrhovaných území európskeho významu)

Chránené vtáčie územie Poľana

Katastrálne územie: Okres Banská Bystrica: Ľubietová, Poniky, Strelníky, Povrazník, Dúbravica, Hrochoť,

Okres Brezno: Valaská, Hronec, Čierny Balog, Osrbli, Sihla, Okres Detva: Hriňová, Detva, Dúbravy, Víglaš, Korytárky, Podkriváň, Stožok, Kriváň, Slatinské Lazy, Klokoč, Stará Huta, Okres Zvolen: Očová

Výmera lokality: 37 669 ha

Odôvodnenie návrhu ochrany:

Poľana je jedným z piatich najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov škovránok stromový (*Lullula arborea*), strakoš kolesár (*Lanius minor*) a d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*). Územie je jedným z najvýznamnejších na Slovensku pre hniezdenie tetraova hlucháňa (*Tetrao urogallus*). Pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), muchárik červenohrdlý (*Ficedula parva*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), žlna sivá (*Picus canus*), d'ateľ trojprstý (*Picoides tridactylus*), chriaštel' poľný (*Crex crex*), d'ateľ bielochrbtý

(*Dendrocopos leucotos*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), príhľaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*) a krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*).

Územia európskeho významu

Lokalita: Poľana

Identifikačný kód: SKUEV0319

Katastrálne územie: Okres Banská Bystrica: Hrochoť, Ľubietová, Brezno: Hronec, Valaská, Detva: Hriňová, Zvolen: Očová

Výmera lokality: 3142,95 ha

Časová doba platnosti podmienok ochrany: od 1.1. do 31.12. každého roka

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Nížinné a podhorské kosné lúky (6510), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (6230), Horské smrekové lesy (9410), Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy (91G0), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Nesprístupnené jaskynné útvary (8310), Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220), Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140), Horské kosné lúky (6520) a druhov európskeho významu: zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), plocháček červený (*Cucujus cinnaberinus*), fúzač alpský (*Rosalia alpina*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vydra riečna (*Lutra lutra*), medveď hnedý (*Ursus arctos*) a vlk dravý (*Canis lupus*).

Lokalita: Dobročský prales

Identifikačný kód: SKUEV0047

Katastrálne územie: Okres Brezno: Čierny Balog

Výmera lokality: 204,29 ha

Časová doba platnosti podmienok ochrany: od 1.1. do 31.12. každého roka

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopu európskeho významu: Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130) a druhov európskeho významu: mlok karpatský (*Triturus montandoni*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk dravý (*Canis lupus*) a medveď hnedý (*Ursus arctos*).

Lokalita: Klenovský Vepor

Identifikačný kód: SKUEV0200

Katastrálne územie: Okres Brezno: Čierny Balog, Okres Rimavská Sobota: Klenovec

Výmera lokality: 343,03 ha

Časová doba platnosti podmienok ochrany: od 1.1. do 31.12. každého roka

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Javorovo-bukové horské lesy (9140), Horské smrekové lesy (9410), Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220), Subpanónske travinnobylinné porasty (6240), Xerothermné kroviny (40A0), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Kyslomilné bukové lesy (9110), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180) a druhov európskeho významu: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), medveď hnedý (*Ursus arctos*) a vlk dravý (*Canis lupus*).

Lokalita: Klenovské Blatá

Identifikačný kód: SKUEV0384

Katastrálne územie: Okres Brezno: Čierny Balog, Rimavská Sobota: Klenovec

Výmera lokality: 4,36 ha

Časová doba platnosti podmienok ochrany: od 1.1. do 31.12. každého roka

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140), Horské smrekové lesy (9410), Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách (91D0), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130) a druhu európskeho významu: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*).

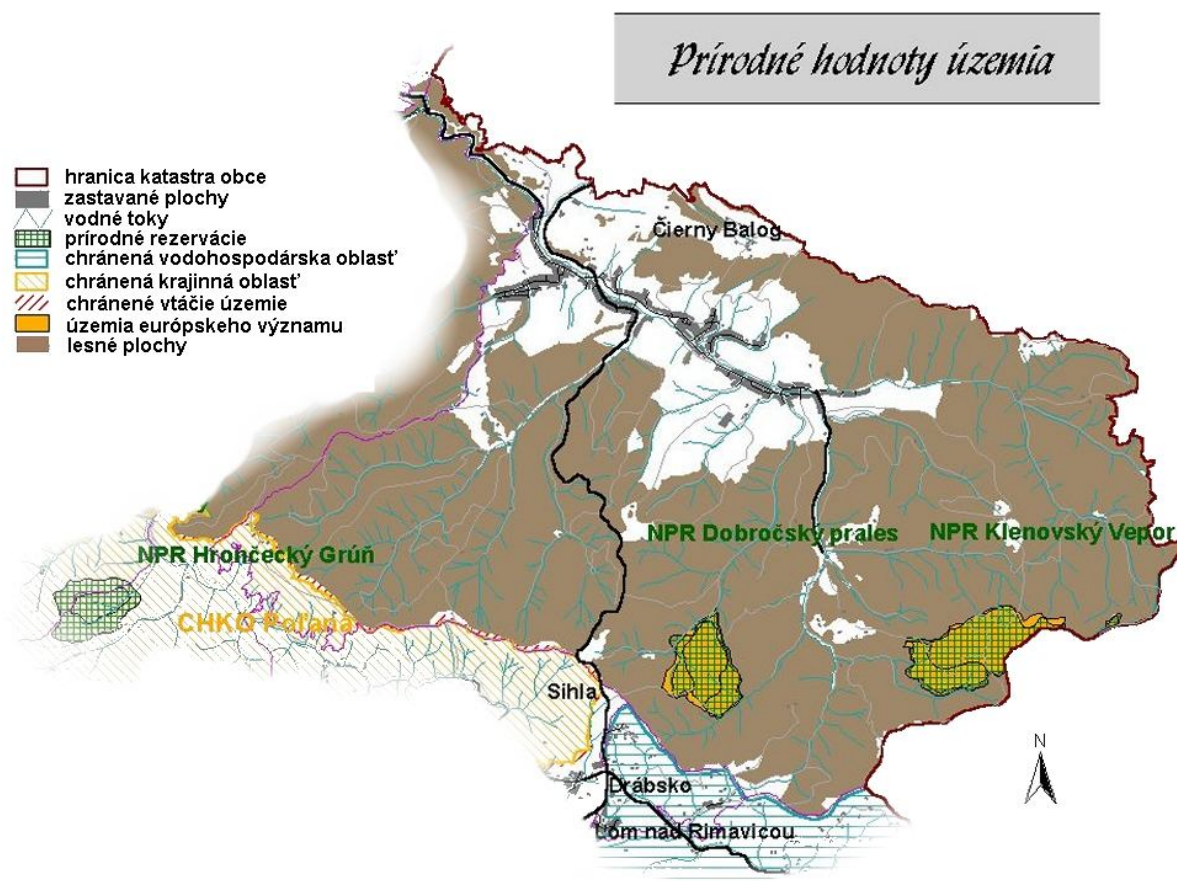
3.10.2. Územný systém ekologickej stability

Územný systém ekologickej stability je zákonom č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny definovaný, ako taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky, ktoré môžu mať nadregionálny, regionálny, alebo miestny význam.

Samotné územie je z hľadiska Národnej ekologickej siete- NECONET zaradené medzi územia plniace funkciu ochrany jadrového územia (európskeho významu – zasahujúce do

územia z juhu – územie Poľany), z juhovýchodnej časti, hlavne územie obce Čierny Balog, kde sa **nachádza jadrové územie národného významu**, ostatné územie je kategorizované ako západokarpatské biosférické jadrové územie. Podľa územného plánu Veľkého územného celku Banskobystrického kraja územný systém ekologickej stability reprezentujú v záujmovom území následné prvky ÚSES. Biocentrum provincionálneho významu Poľana, nachádzajúce sa v južnej časti mikroregiónu. Biocentrum nadregionálneho významu Dobročský prales a Klenovský Vepor. Do územia zasahuje biokoridor nadregionálneho významu: tok rieky Hron, ide o hydricko-terestrický biokoridor a prechádza ním hydricko – terestrický biokoridorom – vodný tok Čierny Hron Lokálnu úroveň územného systému ekologickej stability riešia miestne územné systémy ekologickej stability.

Spracované podľa podkladov SAŽP, Centrum tvorby krajiny BB 2004

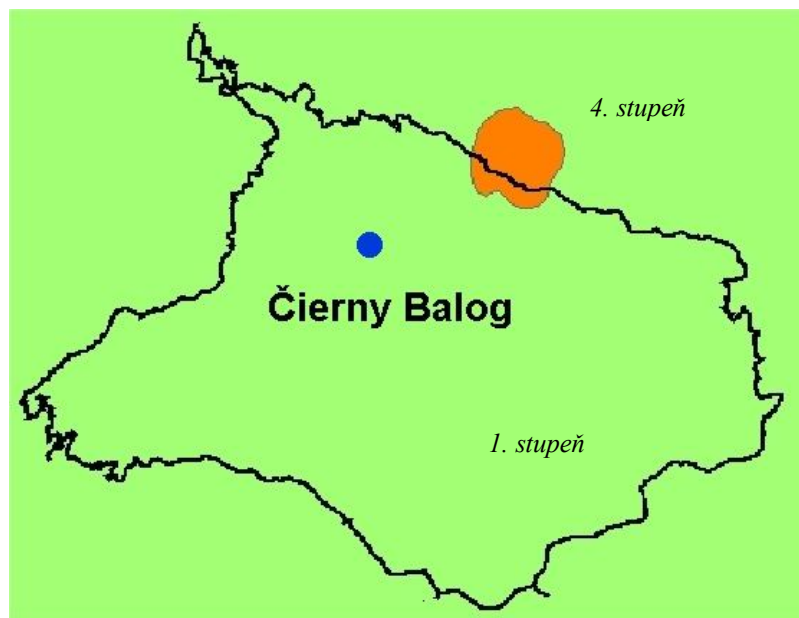

3.11. Životné prostredie (ovzdušie, voda, odpady)

3.11.1. Environmentálna regionalizácia

Z hľadiska aktualizácie environmentálnej regionalizácie Slovenska (SAŽP, 2002), v ktorej je vyjadrený stav zložiek životného prostredia a najmä miera pôsobenia rizikových faktorov na základe sledovania vybraných environmentálnych ukazovateľov, patrí záujmové územie mikroregiónu medzi územia s vysokou environmentálnou kvalitou. Do tohto stupňa kvality patrí takmer celé územie mikroregiónu, s výnimkou malého územia na severe mikroregiónu, v severnej časti katastrálneho územia obce Valaská a Hronec, v severnej časti katastrálneho územia obce Čierny Balog, kde bolo na základe environmentálnej regionalizácie identifikované územie so 4. stupňom kvality, t.j. územie narušené. Zníženie kvality životného prostredia je spôsobené najmä blízkosťou významných priemyselných centier okresu Brezno, ako aj polohou riešeného územia.

Environmentálna kvalita životného prostredia

- 1. stupeň - vysoká environmentálna kvalita ŽP
- 4. stupeň - narušená environmentálna kvalita ŽP

Záujmové územie nespadá do žiadnej zaťaženej oblasti, ani v jeho bezprostrednom okolí sa takáto oblasť nenachádza. Smerom na západ sa najbližšie vyskytuje Strednopohronská zaťažená oblasť, patriaca 100% do územia Banskobystrického kraja a smerom na východ Strednogemerská zaťažená oblasť s 49% územia v Banskobystrickom kraji.

3.11.2. Ochrana ovzdušia

Ochrana ovzdušia v území je zabezpečovaná na základe zákona č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č.401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia, v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší) a podľa zákona č. 76/1998 Z.z. o ochrane ozónovej vrstvy v znení neskorších predpisov. Na základe zákona č. 525/2003 Z.z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie, výkon správy ochrany ovzdušia vykonáva Obvodný úrad životného prostredia v Brezne a príslušný obecný úrad.

Emisie v okrese Brezno (prehľad emisií polutantov v období rokov 2000-2007)

Okres Brezno	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Tuhé znečisťujúce látky	316,044	263,296	197,459	142,220	92,259	87,543	87,995	68,166
Oxidy síry ako SO ₂	255,469	305,194	286,249	214,570	152,759	92,198	91,042	67,964
Oxidy dusíka ako NO ₂	202,779	196,525	182,037	190,061	182,656	162,528	159,626	154,465
Oxid uhoľnatý (CO)	381,638	412,022	394,952	348,763	311,210	333,867	427,923	399,547
Organické látky - celk. organický uhlík-COU	31,923	34,823	33,927	34,032	28,360	33,692	32,234	33,500

Zdroj: NEIS SR 2008

Z hľadiska produkcie emisií môžeme v celom území okresu pozorovať trendy poklesu emisií tuhých znečisťujúcich látok (TZL), ako aj emisií oxidu siričitého (SO₂) a emisií oxidu dusičitého (NO₂). Nárast v rokoch 2006 a 2007 bol zaznamenaný u emisií oxidu uhoľnatého (CO). Produkcia organických látok (COU) má ustálený trend s drobnými fluktuáciami. Medzi významnejšie zdroje znečistenia ovzdušia v záujmovom území môžeme zaradiť spoločnosť Železiarne Podbrezová a.s. Podbrezová a Zlievarne Hronec a.s. Železiarne Podbrezová a.s. sú významným producentom emisií NO_x a CO z hľadiska Banskobystrického kraja. Ďalším významným zdrojom, ktorý môže ovplyvňovať kvalitu ovzdušia je Petrochema a.s. Dubová, ktorá predstavuje na krajskej úrovni významný zdroj emisií tuhých znečisťujúcich látok a SO₂.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, odbor ochrany ovzdušia, na základe § 7, ods. 8 zákona č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia a ktorým sa mení a dopĺňa

zákon č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov, v znení zákona č.245/2003 Z. z. uverejňuje zoznam jednotlivých skupín zón a aglomerácií na základe výsledkov hodnotenia kvality ovzdušia v roku 2002. Územie Banskobystrického kraja, je na základe tohto členenia zaradené do 1. skupiny t.j. medzi zóny a aglomerácie, v ktorých je úroveň znečistenia ovzdušia jednou látkou, alebo viacerými ZL vyššia ako limitná hodnota, prípadne limitná hodnota zvýšená o mieru tolerancie. V prípade ozónu ide o koncentráciu vyššiu ako je cieľová hodnota pre ozón. Znečisťujúca látka, pre ktorú je územie kraja zaradené do 1. skupiny je PM_{10} a ozón. Územie Banskobystrického kraja bolo na základe ďalších meraní zaradené aj do 3. skupiny t.j. medzi zóny a aglomerácie, v ktorých je úroveň znečistenia ovzdušia pod limitnými hodnotami, prípadne limitná hodnota zvýšená o medzu tolerancie, ide o znečistenie oxidom siričitým, oxidom dusičitým, olovom, oxidom uhoľnatým a benzénom.

3.11.3. Kvalita a ochrana vôd

Podzemné vody

Kvalita podzemnej vody sa na území obce sleduje v oblasti riečne náplavy Hrona a mezozoikum Nízkych Tatier a Veľkej Fatry. Oblasť zasahuje údolím Hrona od Banskej Bystrice až po Polomku, v Brezne sa nachádza vrt základnej siete SHMÚ pod č. objektu 089890.

Kvalita podzemnej vody v tejto oblasti v období roku 2002 bola charakterizovaná ako voda vystavená vplyvu znečistenia, ktoré sa prejavuje zvýšenými koncentraciami Al, As, NEL_{ov} , v ojedinelých prípadoch Fe, dusičnanov a humínových látok. Vo vrte Brezno boli podľa STN 75 7111 prekročené limitné hodnoty nepolárnych extrahovateľných látok a Ph.

Povrchová voda

Kvalitu povrchovej vody sleduje SHMÚ v riešenom území v profiloch Hron vo Valaskej (rkm 216,9) a Čierny Hron ústie (rkm 0,05). Kvalita vody je v oboch profiloch zaradená od II. po V. triedu kvality. Najnepriaznivejšia je situácia v mikrobiologických ukazovateľoch, čo poukazuje na vypúšťanie nedostatočne čistených splaškových odpadových vôd do tokov.

Ochrana vody

Ochrana vodných pomerov a vodárenských zdrojov vyplýva z piatej časti zákona č. 364/2004 Z.z. (vodný zákon):

- všeobecná ochrana (§ 30 vodného zákona) platí pre celé územie mikroregiónu
- regionálna – širšia ochrana (§ 31 vodného zákona) sa vzťahuje na chránenú vodohospodársku oblasť CHVO Nízke Tatry - východná časť a chránená vodohospodárska oblasť horné povodie Ipl'a, Rimavice a Slatiny. CHVO je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd, v ktorej sa môže vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí ich všestranná ochrana a obnova ich zásob.
- špeciálna – sprísnená ochrana (podľa § 32 vodného zákona). Ochrana sa vzťahuje na vyhlásené ochranné pásma vodárenských zdrojov:
 - OP II. stupňa vodárenského zdroja Fajtov Čierny Balog
 - OP II. stupňa vodárenského zdroja Urbanov vrch Čierny Balog
 - OP II. stupňa vodárenského zdroja Kulaška Čierny Balog

Ďalej sem patrí ochrana povodí vodárenských tokov. V riešenom území sú ustanovené vyhláškou MP SR č. 525/2002 nasledovné vodárenské toky:

- Čierny potok km 11,85 – 25,70
- Čierny Hron km 1,35 – 4,30

Vodárenské toky sú vodné toky, ktoré sa využívajú alebo môžu využívať ako vodárenské zdroje.

3.11.4. Odpadové hospodárstvo

Koncepcia odpadového hospodárstva obce vychádza zo všeobecných zámerov Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky, ako základného dokumentu pre riadenie odpadového hospodárstva do roku 2005 a následných koncepčných materiálov na nižších úrovniach riadenia. Odpadové hospodárstvo Slovenskej republiky je zabezpečované podľa zákona č. 223/2001 Z.z.. o odpadoch, o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákona NR SR č. 327/1996 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení neskorších predpisov a zákona č. 529/2002 Z.z.. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Obec má v súlade s platnou legislatívou spracovaný Programy odpadového hospodárstva platné do roku 2005.

Odpad z obce je tvorený prevažne odpadom vyprodukovaným z domácností a ďalším odpadom podobným domovému odpadu z prevádzok v obciach. Významný podiel produkovaného odpadu predstavuje odpad z verejných priestranstiev.

Produkcia odpadu v okrese Brezno (2004)

Kategória odpadu	Nebezpečný odpad	Ostatný odpad
Množstvo odpadu	9 415,27 t	141 981,21 t

Zdroj: RISO, 2008

Z hľadiska systému zberu komunálneho odpadu v najväčšej miere je využívaný klasický typ zberu komunálneho odpadu do zberných nádob (110 l), resp. veľkorozmerných kontajnerov, s následným zvozom. Periodicita zvozu je v obciach prispôbená produkcii odpadu a požiadavkám obyvateľstva. Odpady sú vyvážané na skládku Ekológ, v katastri mesta Brezno, ide o skládku určenú na ukladanie odpadov, ktoré nie sú nebezpečné. Prevádzkovateľom skládky je združenie obcí SEKOLÓG s.r.o. Medzi ich základné ciele odpadovej politiky patrí najmä rozšírenie a zlepšenie funkčnosti separovaného zberu odpadov a ich následného využitia. V súčasnom období je separovaný zber v obci zameraný najmä na separáciu skla, železného šrotu, papiera a plastov. V obci je zabezpečený zber nebezpečných odpadov, ako aj veľkorozmerných odpadov. V obci Čierny Balog sa nachádza uzavretá skládka komunálneho odpadu (1995), ktorej rekultivácie je obsiahnutá aj v samotnom Programe odpadového hospodárstva obce.

3.11.5. Radónové riziko

Z hľadiska prognózy radónového rizika takmer celá časť územia obce patrí do kategórie území so stredným radónovým rizikom. Stupeň radónového rizika vyjadruje riziko prenikania radónu z geologického podložia do stavebných objektov. Stredný a vysoký stupeň radónového rizika, zistený hlavne detailným premeraním stavebného pozemku je podnetom na uskutočnenie protiradónových opatrení pred výstavbou (vyhláška MZ SR č. 406/1992 Zb. o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania radónom a ďalšími prírodnými rádionuklidmi).

3.11.6. Seizmicita

Podľa seizmického ohrozenia územia v hodnotách makroseizmickej intenzity (pre 90% pravdepodobnosť nepresiahnutia počas 50 rokov, tj. periódu návratnosti 475 rokov) patrí sledované územie podľa Medvedejevovej-Sponheuerovej-Kárnikovej stupnice MSK-64 medzi územia s ohrozením od 6° do 8°MSK-64. Východná časť katastra obce patrí medzi územia so stupňom seizmického ohrozenia 6° až 7°MSK-64, ostatná časť územia 7-8°MSK-64. Samotné seizmické ohrozenie predstavuje pravdepodobnosť neprekročenia pohybu stanovenej úrovne počas daného časového intervalu. Seizmické ohrozenie územia v hodnotách špičkového zrýchlenia na skalnom podloží (pre 90% pravdepodobnosť nepresiahnutia počas 50 rokov, tj. periódu návratnosti 475 rokov) sa v území mikroregiónu pohybuje v rozmedzí 1,00 až 1,29 m.s⁻². Maximálna očakávaná seizmická intenzita, podľa Európskej makroseizmickej stupnice je 6 °EMS98. V samotnom území sa nenachádza žiadne epicentrum makroseizmicky pozorovaných zemetrasení (1034-1999), v okolí je to najmä epicentrum na juh od obce Sihla (5 °MSK-64), v širšom okolí najmä Brezno a Banská Bystrica (6°MSK-64).

4. HISTORICKÉ A KULTÚRNE ZDROJE

4.1. História obce

Po vydaní Maximiliánovho lesného poriadku 1565 vznikajú v juhovýchodnej časti chotára Valaskej na území Ľupčianskeho panstva drevorubačské osady Ban. komory – Balog, Dobroč, Dolina, Fajtov, Jánošovka, Jergov, Látky, Komov, Krám, Medved'ov, Pustô, Vydrovo, Závodie. Všetky jestvovali už v pol. 18. stor. a celý komplex sa nazýval Čiernohronský handel (Holzhandlung Schwarzwasser). Od konca 18. stor. bol centrom Krám, po 1850 Balog. R. 1710 bolo v týchto osadách 49 domov 116 drevorubačov. Za feudalizmu osadníci nepatrili do kategórie poddaných, pracovali za mzdu a naturálne požitky, ale ich pomery (držba nehnuteľností namiesto vlastníctva, atď.) sa po 1848 zásadne neupravili a zostali nedoriešené po celé obdobie kapitalizmu. Labilnosť ich majetkovoprávneho postavenia, nízke mzdy, krízové obdobie na drev. trhu sťažujú ich położenie. Detská úmrtnosť tu v r. 1887 dosahuje 50 %. V dobe najtuhšieho policajného režimu r. 1850 viedli mzdové boje (júnový štrajk 7. drevorubačského dingu Dobročanov). Časť obyvateľov odchádzala do pol. 20. stor. na sezónne poľnohospodárske práce.

Za predmníchovskej republiky sa zamestnanie obyvateľstva nezmenilo. Trpeli chronickou nezamestnanosťou (r. 1933 bolo 300 nezamestnaných). Čierny Balog sa stal jedným z najvýznamnejších centier rev. hnutia na Horehroní, na čele ktorého stála KSČ. Piliarski a lesní robotníci štrajkovali v r. 1921, 1933, 1936 a 1937. Štrajk v júni 1933 podporovali všetci obyvatelia obce. Pri demonštrácii na podporu štrajkujúcich četníci zranili troch demonštrantov, za účasť na demonštráciách bolo 123 obyvateľov uväznených na tri až osem dní, 25 ďalších odsúdených spolu na viac ako 9 rokov. V 30. rokoch sa tu pod vedením KSČ rozvinulo revolučné hnutie nezamestnaných – hladové pochody. Aktívna práca MO KSČ neprestala ani v období klérofašizmu. Už r. 1934 bol z jej iniciatívy založený Revolučný národný výbor. Počas SNP takmer všetci muži vstúpili do povstaleckej armády alebo

partizánskych oddielov. Po ústupe povstalcov do hôr zavraždili Nemci 14.11.1944 60 občanov rómskeho pôvodu. V okolitých horách naďalej pôsobili partizáni a ileg. pracovníci, z ktorých mnohých fašisti pri trestných výpravách zavraždili. Za pomoci prieskumných hliadok Sov. armády obyvatelia obce a partizáni odrazili 28.1.1945 pokus ustupujúcich fašistických jednotiek o prechod cez obec. Čierny Balog bol oslobodený Sov. armádou 29.1.1945. Po oslobodení bol zrekonštruovaný a zmodernizovaný drevársky priemysel, vybudované sociálne a kultúrne zariadenia, služby. Časť obyvateľov pracuje v priemyselných podnikoch na Horehroní.

4.2. Urbanistický vývoj sídla

Pôvodná ľudová zástavba

Zástavba zrubová i murovaná. Väčšinou trojpriestorové domy so sedlovými strechami, doskovým štítom, novšie i bez podlomenice. Krytina šindľová. Mazanie a bielenie zrubových domov novšieho dáta. V izbách palubovky. Za domami šopy, prípadne maštale. Dvory otvorené i uzavreté vysokými doštenými bránami, čo v ulicovej zástavbe vytvára jednoliaty celok drevenej architektúry. Zrubová architektúra sa zachovala hlavne v osadách patriacich k obci.

V osade Pustô sa zachoval dvojpriestorový zrubový z r. 1909, za pitvorom má šopu. Dom č. 393 trojpriestorový s otvoreným dvorom. Oba domy majú v pitvore otvorené ohnisko, z ktorého sa vykuruje aj pec v izbe. Pred oblokmí izby predzáhradka. V osade Dobroč trojpriestorové zrubové dvojdomy (č. 588 – 641). Ohniská v pitvore sú široké a zaberajú polovicu priečky steny medzi pitvorom a izbou. Dom č. 1033 v osade Nový Krám je zrubový trojpriestorový so šopou a kuchyňou namiesto pitvora, postavený v r. 1923 pri budovaní železničnej trate (podobne i rad susedných domov). Domy dvojsovým priečelím orientované na cestu majú predzáhradky. V chotári obce drevorubačské a uhliarske koliby. Po r. 1945 murované domy s pôdorysom štvorca i tvaru L so zvýšeným suterénom a manzardami, v záhradkách.

4.3.Tradície

Skupinová cestná zástavba. Z 19. storočia sú zrubové i murované domy so sedlovou strechou a doskovým štítom. Dvory na samotách sú obostavané hospodárskymi budovami, v uličnej zástavbe bránami. V chotári sú drevorubačské a uhliarske koliby. Začiatkom 20. storočia bolo rozšírené spracúvanie vlny na súkno a kožušníctvo. Zo súkna šili odevné časti a obuv, z vlnených tkanín veľké drevorubačské kapsy, v obci bola aj valcha na súkno. Tkali plátno a vzorované tkaniny.

Na prelome 19.-20. storočí J. Švantner lial pracky na opasky.

V Čiernom Balogu a na okolí sa nosí variant stredoslovenského typu ľudového odevu, zvolensko detviansky. Strihom, základnými časťami i terminológiou patrí síce k detvianskemu typu, ale niektorými časťami mužského odevu inklinuje k horehronskému (košeľa so širokými rukávami, súkenné nohavice, tkané zápästky).

Mužský odev:

Široká košeľa, tzv. gati a biele súkenné nohavice (súkenáky), kožúšok, biela súkenná kabanica (huňa). Obuv – krpce, súkenné kapce. Na hlave nosili klobúky so širokou strechou. Z odevných doplnkov sú typické zápästky pletené z ovčej vlny, prípadne zhotovené zo súkna, súkenné kapsy (cedilo) s veľkými štylizovanými ornamentami vyšíťmi čiernou vlnou a dlhými čierno-bielymi strapcami. Používajú ich drevorubači.

Ženský odev:

Košeľa alebo oplecko, plátenná sukňa z modrotlače (kikľa), zástera (šata), šatka na hrdlo. Vydaté ženy majú vlasy upravené to tzv. kotúčka, na ktorý sa kladie čepiec (kápka). Na odevoch takmer niet výšiviek ani inej výzdoby. Obuv: kapce, čižmy.

Začiatkom 20.storočia bol zachovaný zvyk – v dome ženicha sa prestrela plachietka, po ktorej musela nevesta prejsť, aby mala dosť šatstva.

Z tradičných tancov boli známe: medvedí, krštenský tanec žien, ponad hajduke, do vysoka, okolo Turoňa, čardáš, cifrovanie, koleso.

Za predmníchovskej ČSR tu pôsobil folklórny súbor lesných robotníkov a drevorubačov. Pod vedením J. Gajdoša predvádzal tance zo života pracujúceho ľudu (medviedik, stínanie stromu, hajdúcky, odzemky). Účasťou na bojových akciách horehronského ľudu stál v službách revolučného hnutia.

Tradičné mená a prezývky v obci majú pôvod najmä v rôznych remeslách, ako napríklad : Bartoš, Kováčik, Medveď, Štulrajter, Giertl

Tradičné jedlá v obci: kapustnica, fazuľová polievka na kyslo, mrvenička, jedlá zo zemiakov (krumpľové jedlá), fučka, štiarc (jedlo uhliarov).

4.4. Kultúra obce

4.4.1. Kultúrne a historické pamiatky

Kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok (ÚKZP)

V riešenom území obce sa nachádzajú významné objekty, ktoré je potrebné rešpektovať z hľadiska štátnej pamiatkovej ochrany. V štátnom zozname nehnuteľných kultúrnych pamiatok, na ktoré sa vzťahujú všetky ustanovenia zákona o kultúrnych pamiatkach, sú zapísané:

Zoznam kultúrnych pamiatok v obci

<i>Adresné údaje</i>	<i>Súpis. číslo</i>	<i>Parcela</i>	<i>Názov pamiatky, objektu</i>	<i>Bližšie určenie objektu</i>	<i>Vznik</i>	<i>Sloh</i>	<i>Dátum vyhlásenia</i>
Na Skalici		10594	cintorín s pomníkom	padlí partizáni-20	1951		26/06/63
Tlstý javor		10626/1	cintorín s pomníkom	padlí partizáni-34	1959		26/06/63
Dobroč – za obcou		7961/1	pomník	zavraždení partizáni	1959		26/06/63
Pri dome kultúry		208/1-2	pomník	padlí partizáni	1951		26/06/63
Dobroč		10983/1-1	bunker partizánsky	SNP	1944		26/06/63
Dolina Vydrovo			železnica		1908		26/03/82
Pred Obrubovanskou-Štiavn		10581/3-583/5-571/4	železnica	úzko-rozchodná			26/03/82
Dolina Vydrovo		11661	železnica				26/03/82
lok. Sv. Ján		11663	železnica		1948		26/03/82
Osada Nový Krám		11657	železnica		1908		26/03/82
lok. Sv. Ján		11689	železnica		1923		26/03/82
lok. Sv. Ján		4166	železnica		1923		26/03/82
lok. Sv. Ján		4166	železnica		1923	ľud.stav.	26/03/82

		1434	železnica		1920		26/03/82
Horný hajc		1428	železnica		1908		26/03/82
Dolný hajc		1429	železnica		10. roky 20. stor.		26/03/82
Čierny Balog	3	1	kostol	r.k.Nanebovzatia P.M.	1797-1804	klasicizmus	26/06/63
Pusté	558	2159	dom ľudový	zrubový		ľud.stav.	26/06/63

Zdroj: Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, 2008

4.4.2. Pamätihodnosti v obci

- pomník s menami padlých v 1. sv. vojne
- pamätná tabuľa s menami padlých v II. sv. vojne
- pamätník SNP na Kopci. Autori: Ing. arch. V. Fašung a akad. sochár R. Šipkovský
- pamätná tabuľa v osade Komov na rodnom dome padlého partizána Jozefa Schöna
- kostol v Dobroči
- kaplnka na Urbanovom vrchu
- kaplnka pri kostole
- kaplnka na Dobroči
- kaplnka u Fajtov
- kaplnka na Kráme
- kaplnka u Komov
- kaplnka u Medved'ov
- Balocký cintorín
- Dobročský cintorín
- pamätník J.D. Matejovie pri budove lesného závodu
- kultúrny dom, v ktorom od r. 1950 účinkovali ochotníci v Čiernom Balogu
- kronika Štefana Petruša

Zdroj, OcÚ 2008

4.4.3. Osobnosti, rodáci

Štefan Petruš	1783-1831	etnograf, dramatik, rímskokatolícky farár, pôsobil tu v rokoch 1810-1818
Jozef Dekrét - Matejovie	1774-1841	lesný inžinier, zakladateľ moderného lesníctva v Uhorsku
Ladislav Ťažký	1924-	Spisovateľ, v roku 1993, mu bola ponúknutá kandidatúra na prezidenta SR
Peter Kováčik	1936 -	spisovateľ
prof. MUDr. Tibor Šagát CSc	1942 -	lekár a politik, minister zdravotníctva SR 1994 a 1998-2000

PhDr. Anton Auxt	1931-1987	slovenský pedagóg a matematik
Julo Bartoš - Šuko	1933-2006	rómsky muzikant, kapelník ľudovej hudby

Zdroj: PRVA 2008

4.4.4. Kluby, spolky, združenia

Názov inštitúcie	Hlavná oblasť činnosti
Komunitné centrum n. o.	sociálne služby, poradenstvo
Vydra n. o.	vidiecky CR
ČHŽ n. o.	vidiecky CR
FS Kýčera n.o.	folklórny súbor
FGV-Klub ČHŽ o. z.	zachovanie vnútroštátnych priateľstiev
Motorsport team o. z.	camping, caravan, motorizmus
Môj domov o. z.	voľný čas detí a mládeže
Miazga o. z.	mimovládna organizácia - /voľný čas/
TJ Partizán	športový klub
TJ Tatran	športový klub
klub Biatlon	športový klub
turistický oddiel	športový klub
Čiernohronský mikroregión o. z.	občianske združenie
DHZ Medveďovo	dobrovoľný hasičský zbor
DHZ Dobroč	dobrovoľný hasičský zbor
Paradiso o. z.	sociálne služby, príprava výstavby domova sociálnych služieb
Zväz protifašistických bojovníkov	spoločenské akcie pri príležitosti spomienok na 1 a 2.sv vojnu

Zdroj: VSP MP 2008

Športové kluby v obci

futbal			turistika	volejbal	lyžovanie	biatlon	hokej	celkom
dospelí	dorast	žiaci						
áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	8

Zdroj: OcÚ, 2008

4.4.5. Spoločenské aktivity, akcie a tradície

Názov akcie	Typ akcie*	Termín konania akcie	Miesto konania akcie	Tradícia akcie
Oslobodenie obce - pochod na bežkách	spoločensko-športová	január		
Trojkráľové stretnutie	spoločenská	január	reštaurácia Vlčie diery	1.ročník
Už sa fašiang kráti	kultúr.-folklór.-spoločenská	február	Kultúrny dom obce	od 1995
Kaklen	kultúrno-športová	február	Urbanov vrch	
Fašiangový ples	spoločenská	február	reštaurácia Veľké obloky	od 1995
Lyžiarske preteky o Čiernobalocký klobúk	športovo-spoločenská	február	lyžiarske stredisko Urbanov vrch	od 2004
Zimný výstup na Kráľovu hoľu	športovo-spoločenská	február		
Deň učiteľov	spoločenská	marec	každoročne je vybrané iné miesto v obci	
Seniorská veselica	spoločenská	apríl	reštaurácia Vlčie diery	
Výlety balockým chotárom - čistenie studničiek	športovo-spoločenská	apríl		
Oslava patróna obce Čierny Balog	spoločenská	máj	Ihrisko Jánošovka	od 2005
Otvorenie letnej turistickej sezóny	spoločenská	máj	Vydrovská dolina	od 2002
Deň matiek	spoločenská	máj	Vydrovská dolina	od 2003
Stretnutie priamych účastníkov 2.sv. vojny, oslavy ukončenia 2.sv vojny	spoločenská	máj	obecný úrad	
Deň detí	spoločenská	jún	Vydrovská dolina	od 2003
Deň jubilantov: stretnutie 60-tnikov	spoločenská	júl	reštaurácia Veľké obloky	
Deň stromu	spoločenská	júl	Vydrovská dolina	od 2002
Preteky automobilov do vrchu	športovo-spoločenská	jún, august	Vydrovská dolina	od 1993
Vydrovské letné tábory	spoločenská	júl, august	Vydrovská dolina	od 1984
Pochod po stopách SNP	spoločensko-športová	august	Klenovský Vepor	
Súťaž DHZ z okresu Brezno "O pohár starostky obce"	spoločenská	august	Ihrisko Dobroč	

Stretnutie rodu KOVÁČIK	spoločenská	august	každoročne je vybrané iné miesto v SR	od 2000
Balocké pivné dni	spoločenská	august	penzión Aquarius	
Hody farnosti Čierny Balog	spoločenská	august	farský kostol Čierny Balog	
Ukončenie letnej turistickej sezóny	spoločenská	september	Vydrovská dolina	od 2002
Posedenie pri heligónke	spoločenská	september	hostinec pod Repiskami	
Balocké bačovské dni	spoločensko-kultúr.	október	Vydrovská dolina	1.ročník
Katarínske dni Čiernobalockej kultúry	spoločensko-kultúr.	november	Kultúrny dom obce	od 2000
Mikulášska čižmička	spoločenská	december	Kultúrny dom obce	od 2002
Vianočný program FS Kýčera	spoločenská	december	Kultúrny dom obce	1. ročník
Deň jubilantov: 75, 80, 85, 90, 95, 100 ročných	spoločenská	každé 3 mesiace	obecný úrad	1. Ročník
Uvítanie detí do života	spoločenská	každé 3 mesiace	obecný úrad	

Zdroj: VSP MP 2008

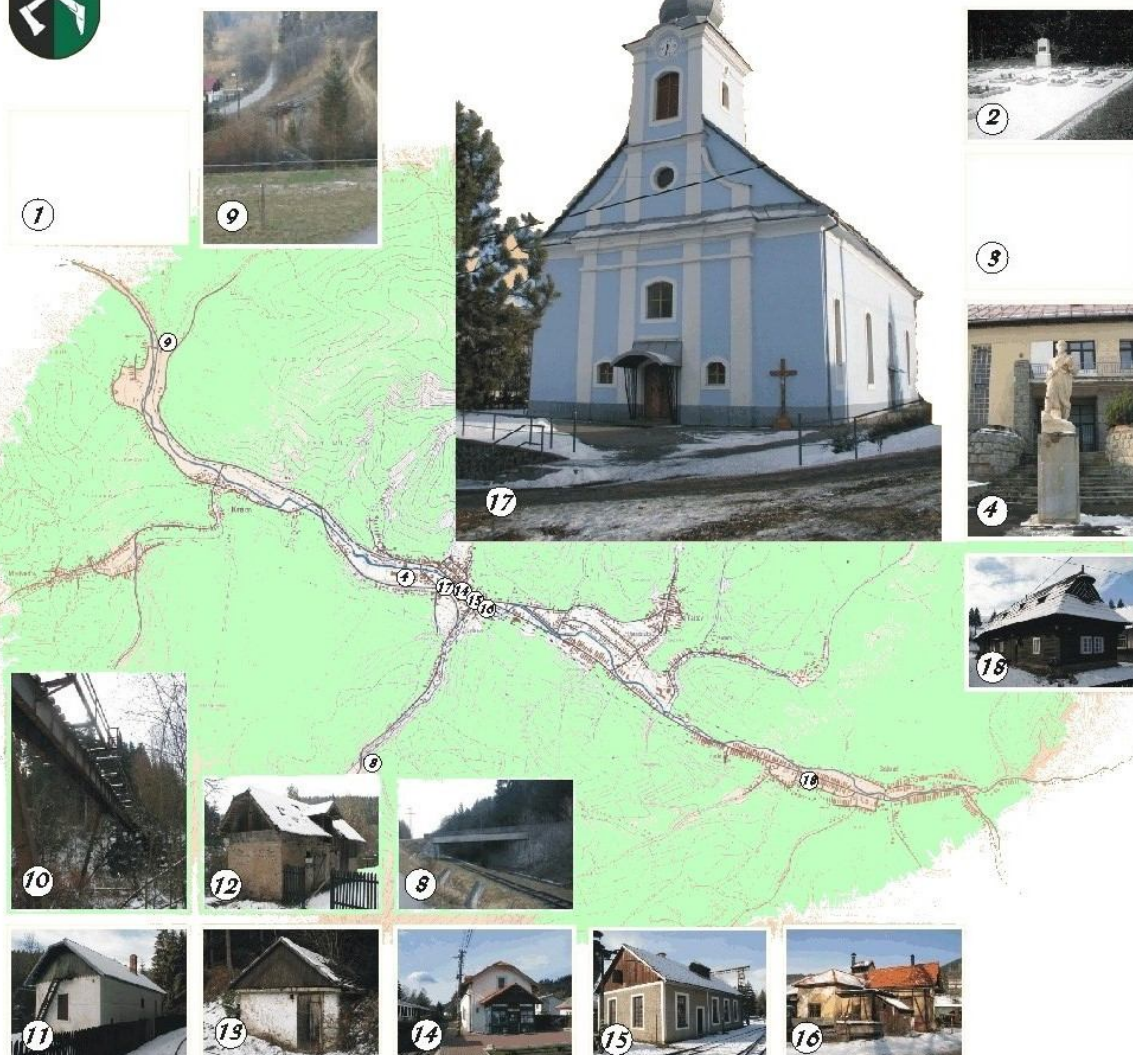
Obec Čierny Balog

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

PRVA - RRA Horehronie

Čierny Balog

Kultúrne pamiatky obce (zapísané v ÚZPŽ)

V riešenom území obce sa nachádzajú významné objekty, ktoré je potrebné rešpektovať z hľadiska štátnej pamiatkovej ochrany. V štátnom zozname nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, na ktoré sa vzťahujú všetky ustanovenia zákona o národných kultúrnych pamiatkach, sú zapísané:

- 1 **Cintorín s pomníkmi** padlých partizánov - Na Skalici
- 2 **Cintorín s pomníkmi** padlých partizánov - Tlstý javor
- 3 **Pomník** v osade Dobroč z r. 1959 - jednoduchý pylón z neopracovaných kusov kamňa s textovou kovovou tabuľou.
- 4 **Pomník** padlých partizánov - pred Kultúrnym domom. Na podstavci socha partizána z pieskovca, od O. Čičáku z r. 1951
- 5 **Bunker partizánsky** v obci Dobroč.
- 6 **Železničná stanica** v doline Vydrovo.
- 7 **Koľajzárskorozchodná** pred Obru bovaskou - Štiavn.
- 8 **Most cestný** v doline Vydrovo.
- 9 **Most železný** v osade Nový Krám.
- 10 **Most železný** v lokalite Sv. Ján.
- 11 **Dom strážny** v lokalite Sv. Ján
- 12 **Budova hospodárska** v lokalite Sv. Ján
- 13 **Pivnica** v lokalite Sv. Ján.
- 14 **Stanica železničná** v lokalite Horný hajc.
- 15 **Výhrevňa** v lokalite Horný hajc.
- 16 **Výhrevňa** v lokalite Dolný hajc.
- 17 **Kostol** Nanebovzatia P. Márie (kat.), klasicist. z r. 1797 - 1804, upravený v 20. stor. Jednoloď s rovným uzáverom presbytéria, za ním pristavaná sakristia, na záp. vstavaná veža. Priestory zleknuté pruskými klenbami. Z troch strán lode murovaná empora s balustrádou v parapete, podklenutá pruskými klenbami. Hlavná fasáda má stredný rízlit členený pilastrovými fasádami hladké. Veža z akončenejších dĺžokou baňou. Hlavný oltár P. Márie a kaťatelnica, tirolská práca z r. 1905. Krstiteľnica neskorobarok. z konca 18. stor. Ukrižovaný, neskorobarok. polychrómová drevorezba z konca 18. stor. Na chóre obraz Korunovania P. Márie, neskorobarok. z pol. 18. stor. Činový poecifiká, barok. z r. 1772. Pri kostole malá božia muka zo zač. 19. stor.
- 18 **Dom ľudový** - zrubový č. 558 v lokalite Dobroč

SAŽP Centrum tvorby krajiny, Banská Bystrica, 2004

5. ĽUDSKÉ ZDROJE - DEMOGRAFIA

5.1. Demografické charakteristiky

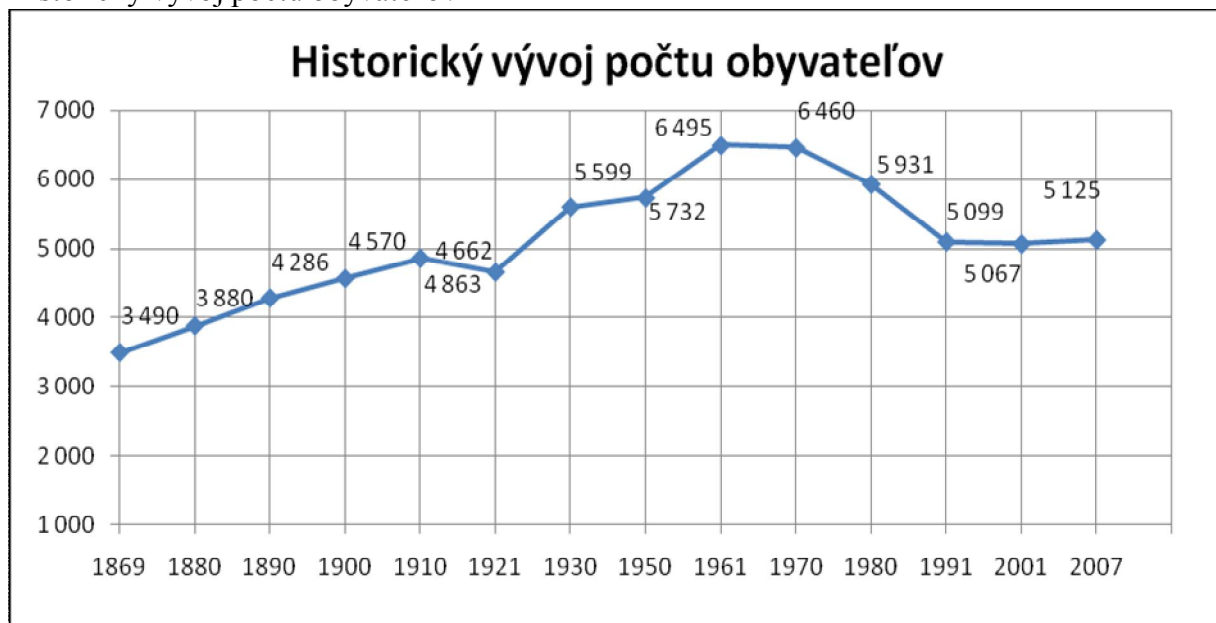
5.1.1. Stav obyvateľstva

Vývoj počtu obyvateľov

rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2007
poč.obyv.	3 490	3 880	4 286	4 570	4 863	4 662	5 599	5 732	6 495	6 460	5 931	5 099	5 067	5 125

Zdroj: ŠÚ 2008

Historický vývoj počtu obyvateľov

Zdroj: OcÚ, ŠÚ 2008

Celkový počet obyvateľov mikroregiónu do roku 1961 stabilne narastal, okrem mierneho poklesu v 20-tych rokoch. V roku 1961 počet kulminoval na hodnote 6 495. Počet obyvateľov sa zvýšil takmer na dvojnásobok oproti roku 1869. V ďalších rokoch sa narušili tieto dlhodobé pozitívne demografické tendencie a zmenilo sa reprodukčné správanie obyvateľstva, obec zaznamenáva výraznejší pokles počtu obyvateľov. Od roku 1970 do roku 2003 poklesol až o 21%.

5.1.2. Prirodzený prírastok

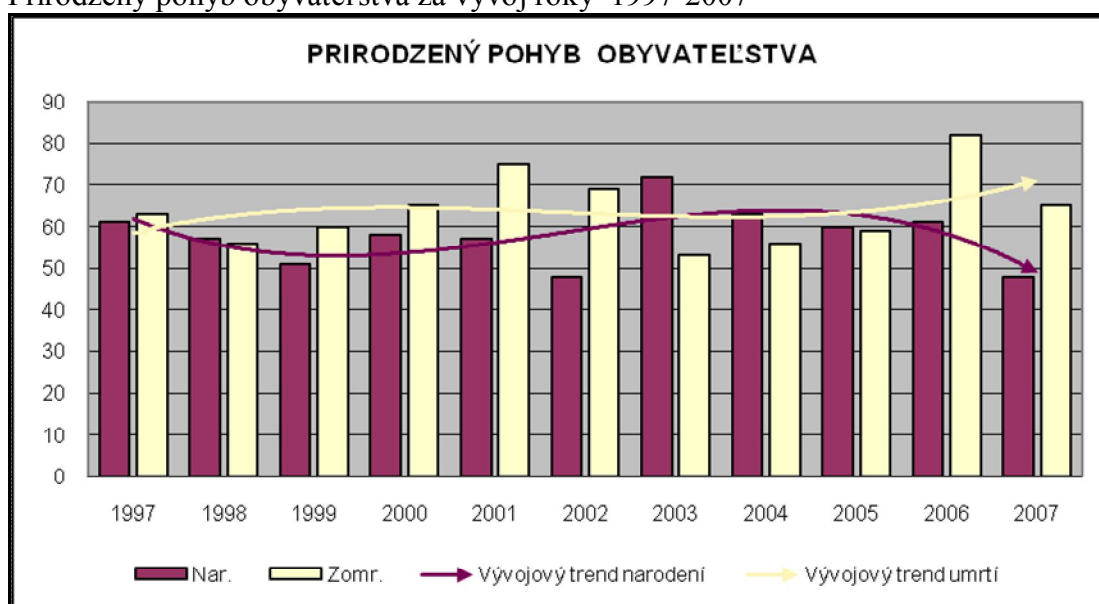
V obci je v priemere -6,01 prírastku obyvateľa na jeden rok za posledných 11 rokov. Prírastok vykazuje značné výkyvy, v celkovom priemere má však klesajúci charakter

Prirodzený prírastok/úbytok

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nar.	61	57	51	58	57	48	72	63	60	61	48
Zomr.	63	56	60	65	75	69	53	56	59	82	65
+/-	-2	1	-9	-7	-18	-21	19	7	1	-21	-17

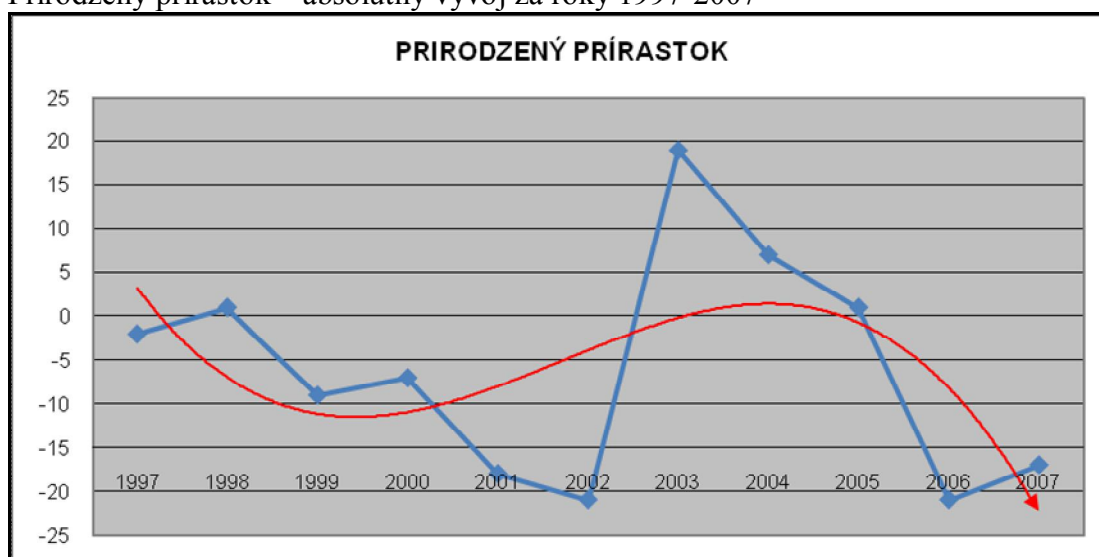
Zdroj: ŠÚ BB 2008

Prirodzený pohyb obyvateľstva za vývoj roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Prirodzený prírastok – absolútny vývoj za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

5.1.3. Migrácia obyvateľstva

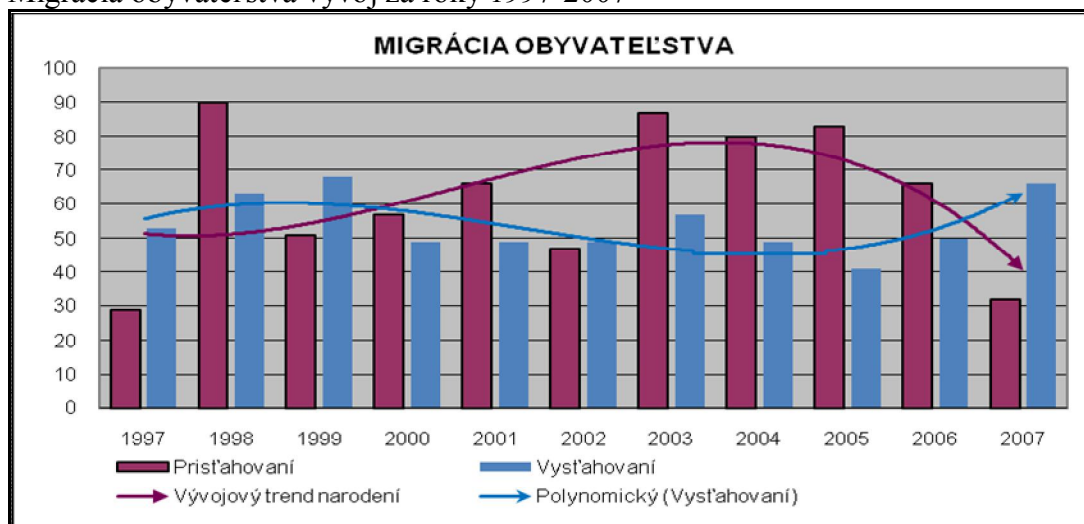
Migrácia až do roku 2005 vykazovala v priemere pozitívne saldo (+12,4), v posledných dvoch rokoch je evidentný proces poklesu migračného salda, v roku 2007 dosiahlo migračné saldo najnižšiu hodnotu za sledované obdobie 11 rokov (-34) .

Migrácia obyvateľstva

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prist.	29	90	51	57	66	47	87	80	83	66	32
Vyst.	53	63	68	49	49	49	57	49	41	50	66
Mig.saldo	-24	27	-17	8	17	-2	30	31	42	16	-34

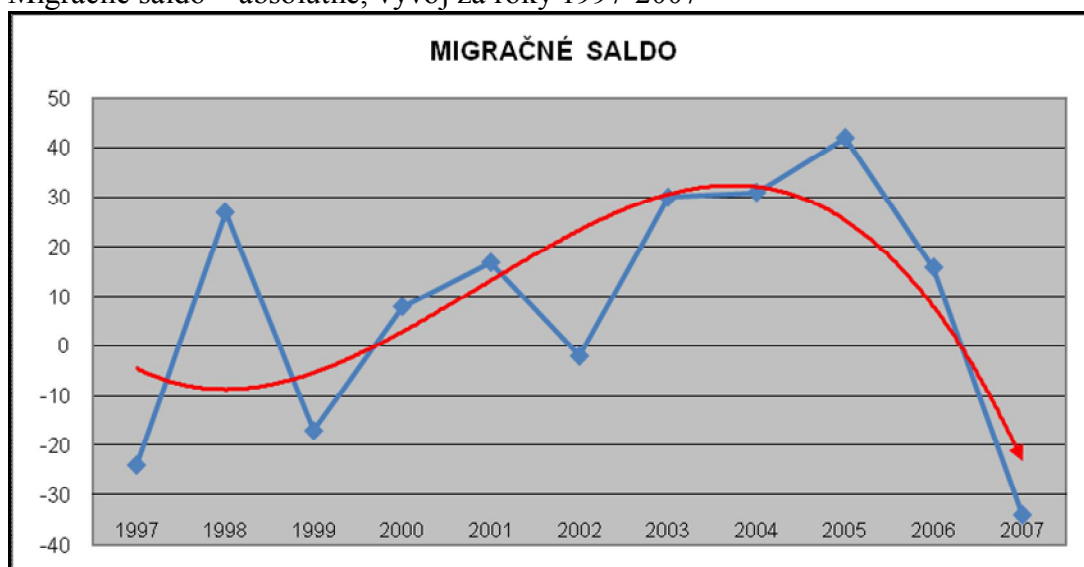
Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Migrácia obyvateľstva vývoj za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Migračné saldo – absolútne, vývoj za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

5.1.4. Celkový pohyb obyvateľstva

Historický vývoj pohybu obyvateľstva za posledných 11 rokov

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Celkový pohyb obyvateľstva v obci za obdobie od 1997 – 2007 má síce priemerný index (+2,6), ale v posledných dvoch rokoch zaznamenal silnú klesajúcu tendenciu.

Rok 2007

Prirodzený pohyb 2007

Narodení			Zomretí			Prír. (-úbyt.) prirodzený		
spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
48	29	19	65	37	28	-17	-8	-9

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Migrácia 2007

Priťahovalí	Vystažovalí	Prír. (-úbyt.) sťah.			Celk.prír. (-úbyt.)		
spolu	spolu	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
33	66	-32	-6	-26	-49	-14	-35

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

5.1.5. Veková štruktúra obyvateľstva

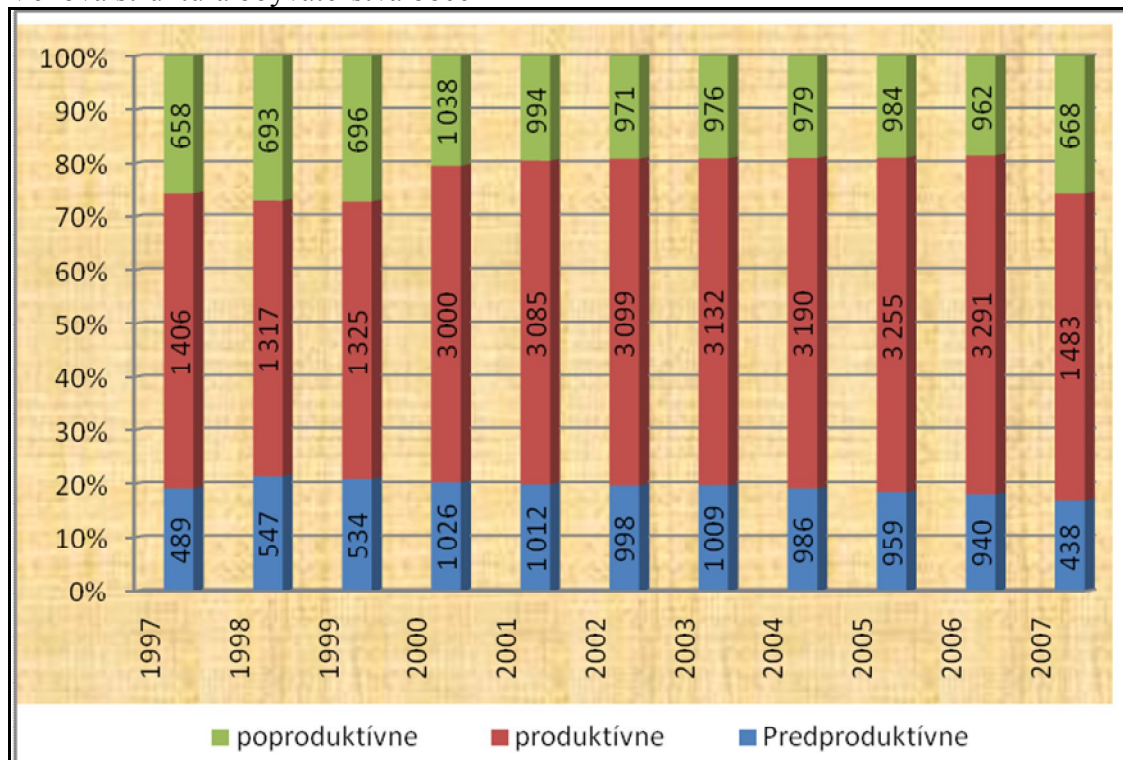
Veková štruktúra podľa produktivity a pohlavia, údaje od 1997-2007

Čierny Balog		OBYVATEĽSTVO			SPOLU
		predproduktívne	produktívne	poproduktívne	
1997	Muži	509	1693	313	2515
	Ženy	489	1406	658	2553
	Spolu	489	1406	658	5068
1998	Muži	531	1648	353	2532
	Ženy	547	1317	693	2557
	Spolu	547	1317	693	5089
1999	Muži	506	1653	349	2508
	Ženy	534	1325	696	2555
	Spolu	534	1325	696	5063
2000	Muži	511	1652	350	2513
	Ženy	515	1348	688	2551
	spolu	1026	3000	1038	5064
2001	Muži	513	1689	321	2523
	Ženy	499	1396	673	2568
	spolu	1012	3085	994	5091
2002	Muži	509	1693	313	2515
	Ženy	489	1406	658	2553
	spolu	998	3099	971	5068
2003	Muži	512	1717	307	2536
	Ženy	497	1415	669	2581
	spolu	1009	3132	976	5117
2004	Muži	502	1746	311	2559
	Ženy	484	1444	668	2596
	spolu	986	3190	979	5155
2005	Muži	488	1770	314	2572
	Ženy	471	1485	670	2626
	spolu	959	3255	984	5198
2006	Muži	475	1795	299	2569
	Ženy	465	1496	663	2624
	spolu	940	3291	962	5193
2007	muži	471	1780	304	2555
	ženy	438	1483	668	2589
	spolu	438	1483	668	5144

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Veková štruktúra obyvateľstva obce

Zdroj: ŠÚ BB 2008

		spolu	muži	ženy
Index starnutia k 31.12.2007	-	106,93	65,54	152,51
Priemerný vek obyvateľstva k 31.12.2007	-	36,93	35,26	38,58

Zdroj: ŠÚ BB 2008

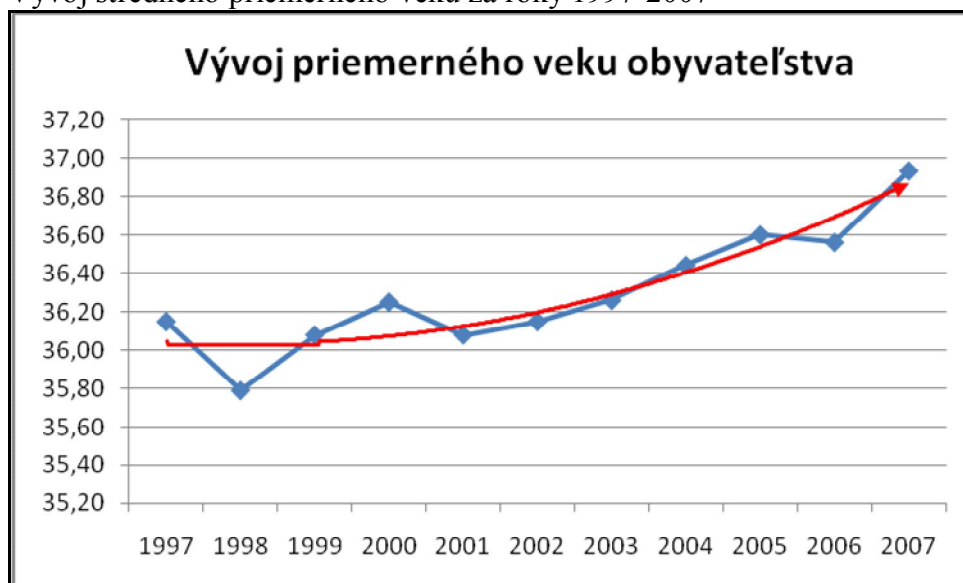
Vývoj Indexu starnutia a priemerného veku obyvateľstva

	priemerný vek	index
1997	36,15	97,29
1998	35,79	97,03
1999	36,08	100,48
2000	36,25	101,17
2001	36,08	98,22
2002	36,15	97,29
2003	36,26	96,73
2004	36,44	99,29
2005	36,60	102,61
2006	36,56	102,34
2007	36,93	106,93

Zdroj: ŠÚ BB 2008

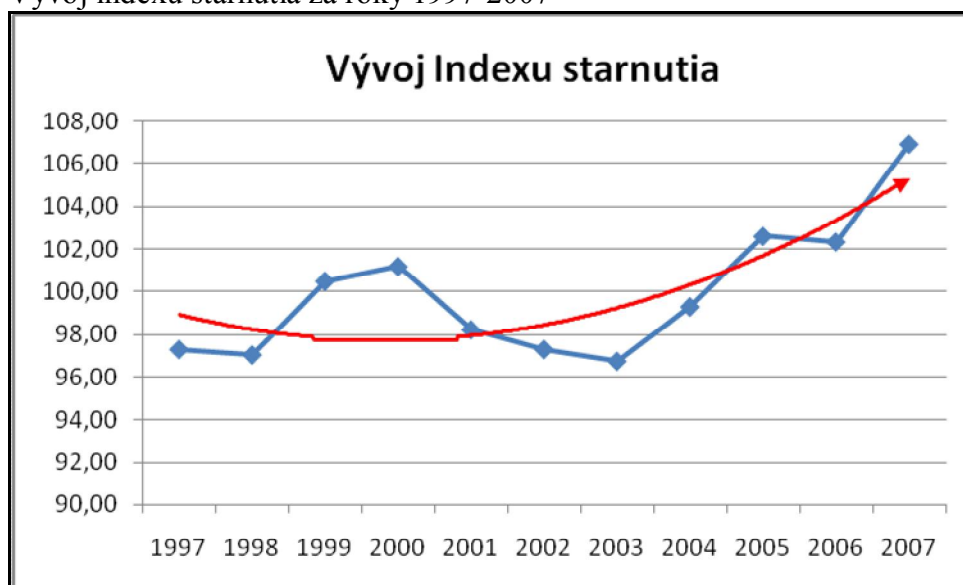

Vývoj stredného priemerného veku za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ 2008

Vývoj indexu starnutia za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ 2008

Veková štruktúra obyvateľstva podľa produktívnych skupín k 31.12.2007

2007		OBYVATEĽSTVO			SPOLU
		predproduktívne	produktívne	poproduktívne	
Počty	Ženy	438	1483	668	2589
	Muži	471	1780	304	2555
	Spolu	909	3263	972	5144
percentá	Ženy	16,92%	57,28%	25,80%	100,00%
	Muži	18,43%	69,67%	11,90%	100,00%
	Spolu	17,67%	63,43%	18,90%	200,00%

Zdroj: ŠÚBB 2008

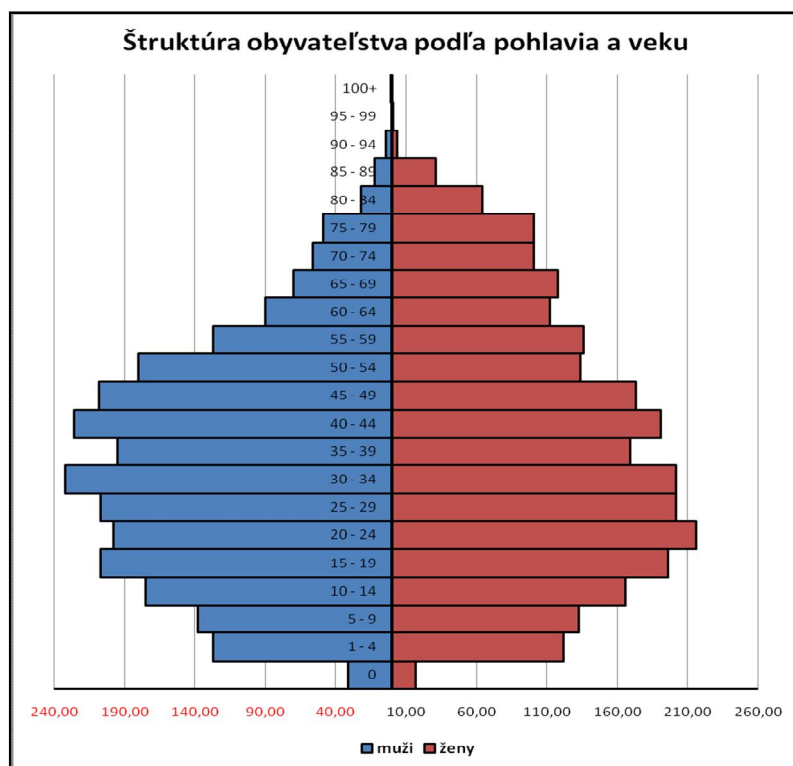
Výsledkom uvedených demografických procesov boli zmeny vo vekovom zložení obyvateľstva. Pokračuje proces demografického starnutia obyvateľstva, dôkazom čoho je zvýšenie priemerného veku u obidvoch pohlaví, zhoršenie indexu starnutia, ako aj predĺženie strednej dĺžky života pri narodení u oboch pohlaví.

Zväčšujúca sa nepriaznivá demografická štruktúra bude mať v konečnom dôsledku nepriaznivý vplyv na atraktivnosť týchto oblastí z hľadiska rozvoja celej ekonomickej udržateľnosti v lokalite, ale aj napríklad malého a stredného podnikania, a miestnych remesiel a ľudových tradícií.

Pokles počtu obyvateľov v predproduktívnom veku a nárast počtu obyvateľov vo veku poproduktívnom výrazne znižuje možnosti vnútornej dynamiky rozvoja a zvyšuje nároky na zabezpečovanie sociálnych programov.

Index starnutia predstavoval k 31.12.2007 hodnotu 106,9 (na 1000 detí do 15 rokov pripadalo 1069 osôb v poproduktívnom veku). Rozdiel v počte medzi mužmi a ženami v poproduktívnom veku je pomerne výrazný. Priemerný vek obyvateľov obce je: 36,93 roka.

V porovnaní s okolitými obcami je veková skladba z hľadiska produktivity v obci ešte celkom pozitívnych číslach; napríklad Index starnutia populácie okresu Brezno je 137,5 a priemerný stredný vek obyvateľstva 38,68. Tieto pozitívnejšie ukazovatele oproti iným obciam sú spôsobené najmä početným zastúpením obyvateľov Rómskeho etnika, ktorého demografické ukazovatele sú podstatne pozitívnejšie oproti ostatnej väčšinovej populácii.

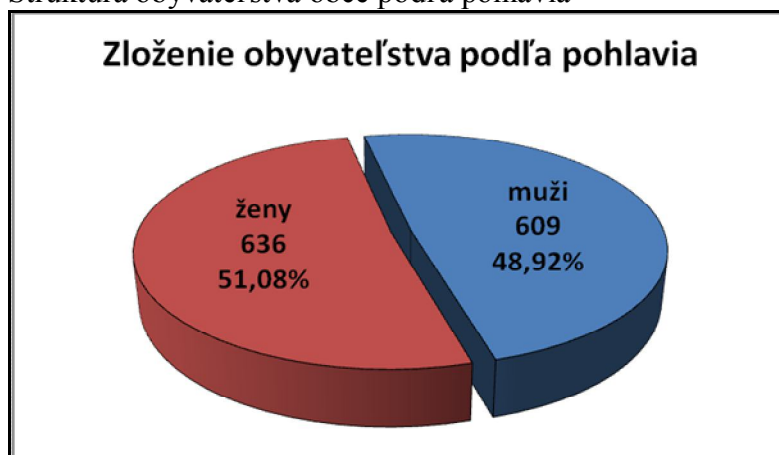
Štruktúra obyvateľstva obce podľa veku a pohlavia

Zdroj: ŠÚ 2008

Veková pyramída vykazuje vcelku značne nevyvážené vekové skupiny. Vo vekovej skupine 35 do 54 rokov je nevyváženosť najvypuklejšia pomer, žien a mužov v tejto skupine je 45,2% : 54,8%

Štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Zdroj: ŠÚ 2008

Porovnanie demografie obce/MR s priemerom okresu, kraja a SR (Sčítanie ľudu 2001)

Porovnanie demografie obce a SR 2007

Územie	Trvale bývajúce obyvateľstvo			Podiel žien v %	Produktívne obyvateľstvo			Podiel žien v %
	Spolu	Muži	Ženy		Spolu	Muži	Ženy	
SR	5 400 998	2 623 127	2 777 871	51,43	3 460 723	1 831 349	1 629 374	47,08
Kraj	654 668	315 645	339 023	51,79	417 783	220 566	197 217	47,21
Okres Brezno	64 397	31 327	33 070	51,35	40 668	21 761	18 907	46,49
Obec Čierny Balog	5 125	2 539	2 586	50,46	3 263	1 780	1 483	45,45

Zdroj: ŠÚ 2008

5.1.6. Vierovyznanie

Najväčšie zastúpenie má v obci rímskokatolícka cirkev, V základnej škole sa na náboženstve vyučuje náuka rímskokatolíckej cirkvi. Obec má dve farnosti. Najstarší kostol Nanebovzatej Panny Márie bol postavený v r. 1804 v Čiernom Balogu, kostol v Dobroči bol vysvätený v r. 1936. V obci sa nachádza tiež 7 kaplniek, z toho jedna je vytesaná do skaly Urbanovho vrchu.. Iné náboženstvá v obci nemajú zástupcu svojej cirkvi, ani priestory, kde by sa zhromažďovali.

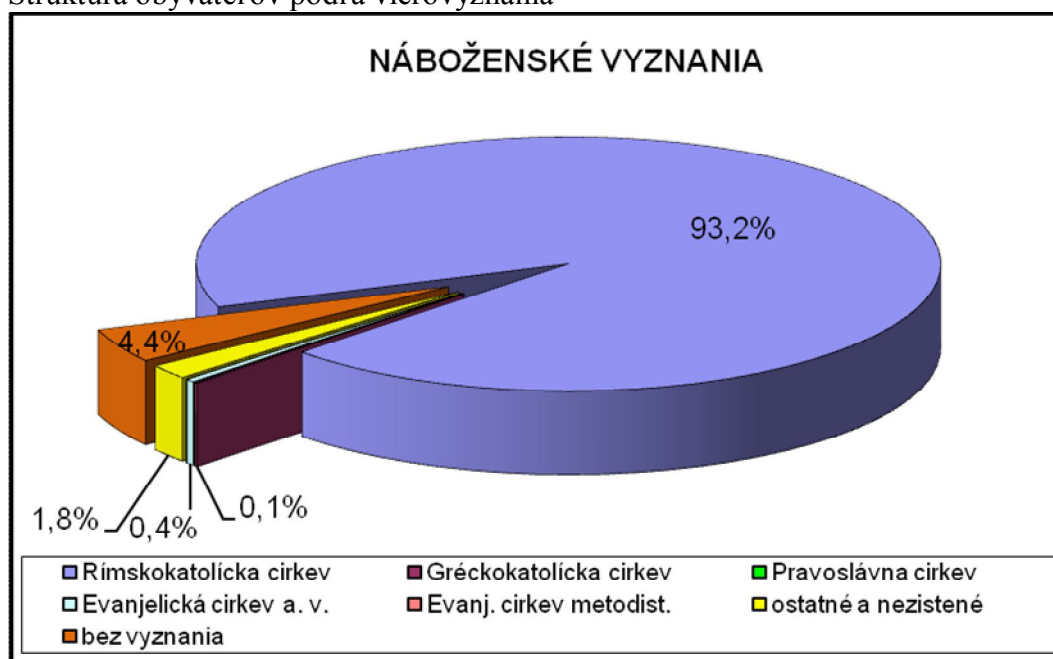

Štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania

Podľa SODB 2001	Spolu	%
Rímskokatolícka cirkev	4 724	93,23%
Gréckokatolícka cirkev	6	0,12%
Pravoslávna cirkev	2	0,04%
Evanjelická cirkev a. v.	20	0,39%
Reform. kresť. cirkev	0	0,00%
Evanj. cirkev metodist.	1	0,02%
Kresťanské zbory	0	0,00%
Nábož. Spol. Jehovovi svedkovia	0	0,00%
ostatné a nezistené	93	1,84%
bez vyznania	221	4,36%
SPOLU	5 067	100,00%

Zdroj: ŠÚ SODB, 2001

Štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania

Zdroj: SODB, 2001

V obci Čierny Balog silne prevládali obyvatelia s rímsko-katolíckym vyznaním - 93,2%. Ostatné cirkvi nedosiahli ani 2% obyvateľov.

5.1.7. Národnostné zloženie

Najviac obyvateľov v obci je slovenskej národnosti. V obci nie sú problémy v spoľužití s rómskym etnikom. A tým, že je iných národností málo, vôbec nevznikajú konflikty v spoľužití.

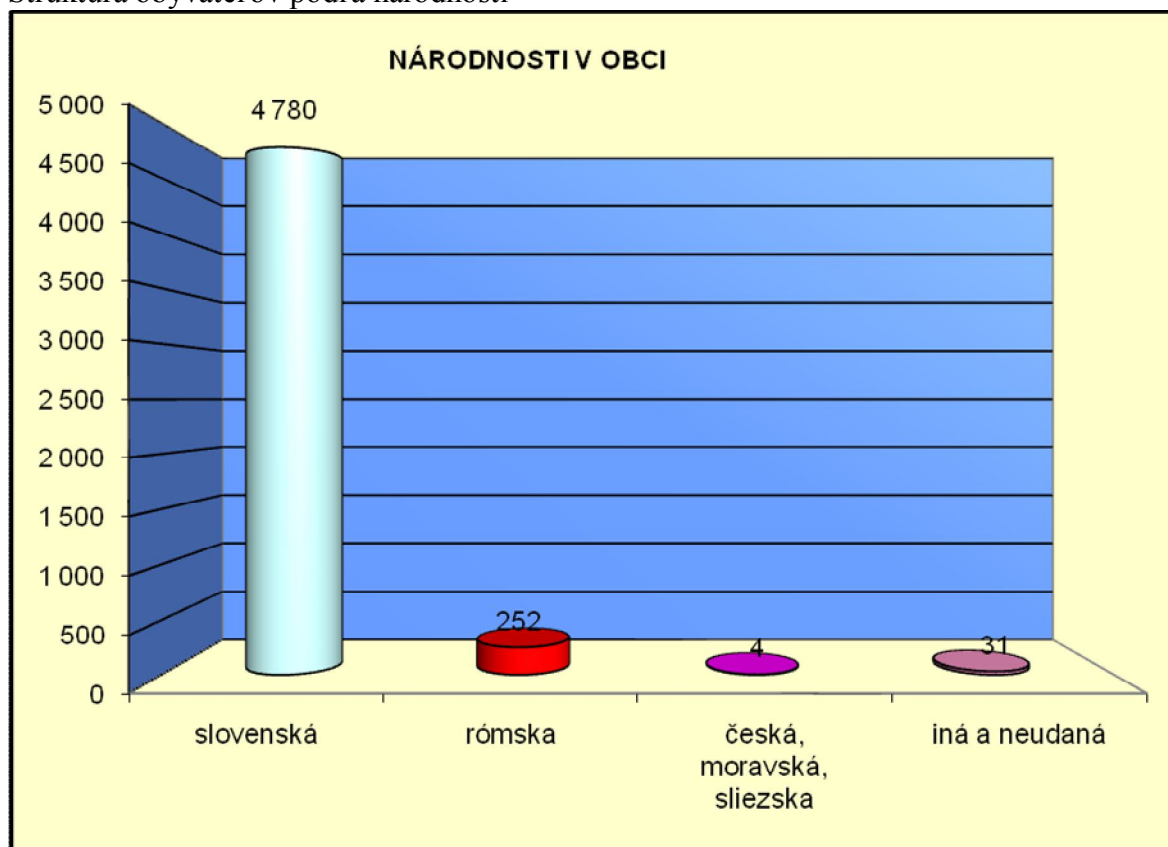

Národnostná štruktúra obyvateľov

	<i>počet</i>	<i>%</i>
slovenská	4 780	94,34%
rómska	252	4,97%
iná a neudaná	31	0,61%
česká, moravská, sliezská	4	0,08%
SPOLU	5 067	100,00%

Zdroj: Štatistický úrad SODB, 2001

Štruktúra obyvateľov podľa národnosti

Zdroj: Štatistický úrad SODB, 2001

Väčšina obyvateľov bola slovenskej národnosti 94,3 %. Z ostatných národností ani jedna nedosahovala 5 % zastúpenia. Najpočetnejšou inou národnosťou boli Rómovia 5,0 %

Rómska menšina

Podiel rómskeho obyvateľstva je v údajoch z roku 2001 značne skreslený. Podľa aktualizovaného mapingu rómskych osád realizovanom z roku 2007 v obci žilo 525 Rómov.

Podľa aktuálneho doplnenia mapingu v roku 2008 žije v obci 603 obyvateľov Rómskej národnosti, čo je 11,7 % z celkového obyvateľstva.

- v roku 2007 sa narodilo 16 rómskych detí (7 dievčat / 9 chlapcov)
- zomrelo 5 Rómov (2 ženy/ 3 muži)
- odhlásilo sa z pobytu obci 9 Rómov
- prihlásilo sa na pobyt v obci 6 Rómov
- 119 evidovaných nezamestnaných Rómov
- na aktivačnej činnosti v obci sa zúčastňuje 69 Rómov

stredoškolské (nie úplné) vzdelanie má ukončené 11 Rómov (vysokoškolské 2 rodáci)

5.1.8. Vzdelanie

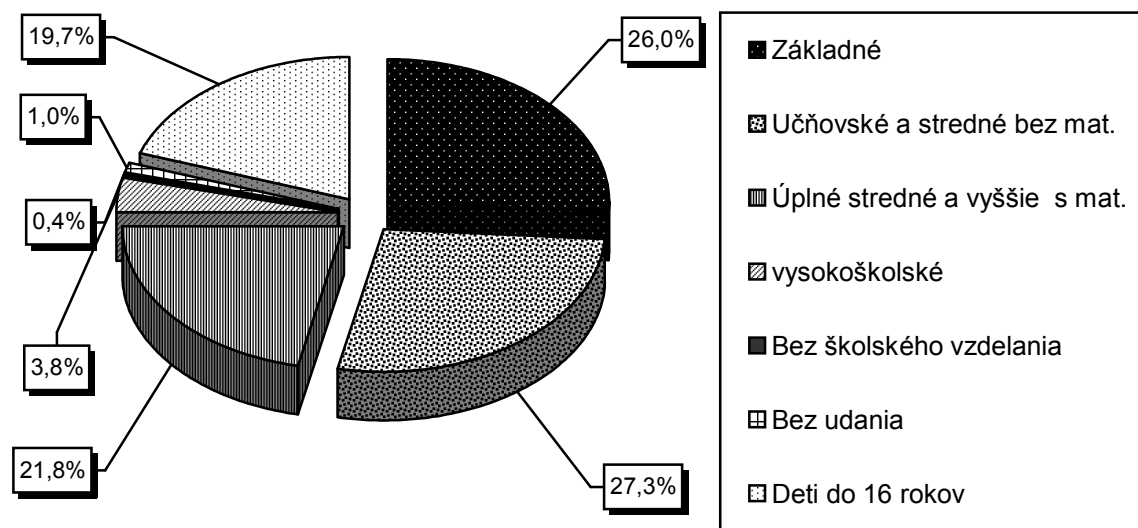
Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva

základné	učňovské a stredné (bez maturity)	úplné stredné a vyššie (s maturitou)	vysokoškolské	bez školského vzdelania	ostatní bez udania	deti do 16.rokov	spolu
1396	1444	960	127	18	48	1074	5067

Zdroj: Štatistický úrad, SOBD 2001

Najväčší počet obyvateľov obce má ukončené učňovské a stredné vzdelanie bez maturity a základné vzdelanie.

Priemerný počet vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov bol skoro o polovicu menší ako je priemer v Banskobystrickom kraji.

Zdroj: Štatistický úrad, SOBD 2001

6. MATERIÁLNE A FINANČNÉ ZDROJE

6.1. Bývanie, urbanistická štruktúra sídla.

Sídlo plní funkciu výroby, vybavenosti, bývania a individuálne rekreácie (chalupárstvo) a športu. Obec je sídelný konglomerát pozostávajúci z častí Čierny Balog, Dobroč, Fajtov, Jánošovka, Komov, Krám, Medveďov, Pustô, Vydrovo. Jedná sa o skupinovú cestnú zástavbu, väčšia časť zástavby pochádza z 19. stor. a 1. pol. 20. stor., ktorá bola v povojnovom období výrazne doplnená o novú uličnú zástavbu vo všetkých častiach obce. Väčšia časť vybavenosti je sústredená do časti Čierny Balog. V tomto priestore dominuje objekt kostola, dom kultúry a nákupné centrum. V poslednom období dochádza k rozvoju urbanizácie Vydrovskej doliny, kde bol zriadený lesnícky skanzen (r. 2003). Ďalší rozvoj obce sa predpokladá v časti Nový Krám – Urbanov Vrch, kde sa počíta s vybudovaním areálu zimných športov.

Základné údaje o domovom a bytovom fonde za rok 2008

Domy spolu	Trvale obývané domy		Neobývané domy	Neobývané domy, z toho určené na rekreáciu	Byty spolu	Trvale obývané byty		Neobývané byty
	spolu	z toho RD				spolu	z toho v RD	
1507	1257	1228	250	130	1654	1406	1296	248

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008

Novopostavené budovy v rokoch 2002-2007

	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Domový fond spolu
2002-2007	23		20	40

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008

Súčasný bytový fond v obci je z 83% využitý pre obytnú funkciu. Z hľadiska obývanosti bytov je bytový fond vyhovujúci.

Značnú časť bytového fondu tvoria byty v objektoch z trvanlivejších stavebných materiálov, ale významnú časť predstavujú i byty v pôvodných objektoch postavených z dreva.

Od roku 1980 do súčasnosti bol domový fond viac rekonštruovaný a menej objektov je novostavieb. O pôvodné objekty je záujem na rekreačné využitie.

Z celkových 250 neobývaných domov je časť rezervou pre rozvoj obytnej a časť rekreačnej funkcie.

Problematické je využitie jestvujúcich nevyužívaných objektov s nevysporiadanými vlastníckymi vzťahmi i záujem využiť objekty pre rekreáciu.

Pri zohľadnení demografického vývoja, vekovej štruktúry obyvateľstva a záujmu o pôvodné objekty pre rekreačné využitie, predpokladáme celkový úbytok bytového fondu asanáciou pre vylepšenie priestorových podmienok.

Pasport nevyužívaných budov v obci k 31.8.2008

Budova - pomenovanie*	Adresa	Roky vybudovania (odhad)	Stav	Prípadná využitel'n osť áno/nie
	Ulica č.			
Rodinný dom - starší typ	Šaling 853	1920-1930	neudržiavané, schátralé	N
Rodinný dom	Šaling 846	1960	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Šaling 844	1960-1970	neudržiavané	Á
Rodinný dom - starší typ	Šaling 834	1940 - 1950	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Šaling 807	1960	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Šaling 805	1960-1970	neudržiavané	Á
Budova bývalej cirkevnej školy	Páleničné	1910-1920	udržiavané čiastočne	Á
Rodinný dom - starší typ	J.D.Matejovie 930	1920-1930	neudržiavané, schátralé	N
Rodinný dom	J.D.Matejovie 935	1950	neudržiavané	Á
Rodinný dom	J.D.Matejovie 934	1950-1960	neudržiavané	Á
Rodinný dom	J.D.Matejovie 932	1965	čiastočne udržiavané	Á
Budova - hospodárska	Brotovo 767	1950-1960	neudržiavané, schátralé	Á
Rodinný dom	Brotovo 765	1930-1940	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Brotovo 762	1950	neudržiavané	Á
Rodinný dom	P.Jilemnického 748	1950-1960	neudržiavané	Á
Chata	P.Jilemnického 687	1930-1940	čiastočno udržiavané	Á
Chata	P.Jilemnického 673	1920-1930	čiastočne udržiavané	Á
Rodinný dom	P.Jilemnického 603	1950	neudržiavané	Á
Budova - hospodárska, byt	Krížno 620	1950-1960	neudržiavané, pomaly chátra	Á
Rodinný dom	Pusté 603	1950-1960	neudržiavané	Á
Budova - hospodárska	Pusté 597	1940-1950	neudržiavané, chátra	Á

Rodinný dom	Pusté 585	1950	neudržiavané, chátka	Á
Rodinný dom - starší typ	Pusté 583	1930-1940	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Pusté 581	1950-1960	čiastočne udržiavané	Á
Rodinný dom - starší typ	Pusté 577	1930-1940	schátralé	N
Rodinný dom	Pusté 574	1930	nedržiavané, chátka	Á
Rodinný dom - starší typ	Pusté 553	1950	neudržiavané, schátralé	Á
Rodinný dom - starší typ	Zadná 704	1920-1930	neudržiavané, pomaly chátka	Á
Rodinný dom - starší typ	Komov 972	1930	neudržiavané, pomaly chátka	Á
Rodinný dom - starší typ	Komov 986	1930-1940	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Fajtov 1077	1960-1970	čiastočne udržiavané	Á
Rodinný dom	Fajtov 1076	1960	neudržiavané	Á
Rodinný dom - starší typ	Jánošovka 497	1930	neudržiavané, schátralé	N
Rodinný dom - starší typ	Jánošovka 494	1920-1930	neudržiavané	Á
Rodinný dom - starší typ	Jánošovka 530	1930-1940	neudržiavané, chátka	N
Rodinný dom	Jánošovka 456	1940	neudržiavané, chátka	Á
Rodinný dom	Jánošovka 439	1950	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Jánošovka 310	1960-1970	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Jánošovka 301	1950	neudržiavané	Á
Budovy - hospodárske /bývalá píla/	Jánošovka 294/74	1960	neudržiavané, schátralé	Á
Budova - hospodárska	Závodie - bývalá lekáreň	1920-1930	neudržiavané, chátka	Á
Rodinný dom - starší typ	Krám 1238	1930	neudržiavané	Á
Rodinný dom - starší typ	Krám 1234	1930-1940	neudržiavané	Á
Rodinný dom - starší typ	Krám 1227	1920-1930	neudržiavané, schátralé	N
Budova - bývalý mlyn, rozpadnutý	Krám	1920-1930	neudržiavané, rozpadnuté	N
Rodinný dom	Krám 1206	1960	neudržiavané	Á
Budova - hospodárska /bývalá ZŠ/	Krám 1352	1930-1940	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Medveďovo 1182	1950-1960	neudržiavané, chátka	skôr N
Chata	Medveďovo 1322	1930-1940	neudržiavané	Á
Chata	Medveďovo 1441	1930-1940	neudržiavané	Á
Budova - hospodárska /bývalá PZ/	Medveďovo 1451	1930-1940	neudržiavané, schátralé	N
Chaty	Medveďovo 1541-1544	1920-1930	čiastočne udržiavané	Á
Chata	Medveďovo 1504	1920-1930	neudržiavané	Á
Chata	Medveďovo 1532	1920-1930	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Medveďovo 1535	1940-1950	neudržiavané	Á
Rodinný dom	Medveďovo 1627	1950	neudržiavané	Á
Rodinný dom - starší typ	Závodie - za bývalou Lekárňou		neudržiavané	Á

Zdroj: VSP MP 2008

6.2. Základná infraštruktúra

Súhrnný prehľad stavu základnej infraštruktúry v obci

Názov infraštruktúry	Jednotka	Množstvo	Typ*	Stav*
Dopravná infraštruktúra				
Cesty I. triedy	km	0 km		
Cesty II. triedy	km	7 km	asfalt	dostatočný
Cesty III. triedy	km	7 km	asfalt	dostatočný
Cesty IV. triedy, poľné cesty	km	27,5 km	asfalt	
Chodníky	km	150 metrov	zámková dlažba	
Parkoviská	počet/kapacita	5/300	asfalt	
Železnica	km	14 km	regionálna, lokálna	
Železničné zastávky	počet	3		
Autobusové zastávky	počet	26		
Environmentálna infraštruktúra				
Kanalizácia	km			6 %
Čistička OV	kapacita	2200 obyv.		40%
Komunikačná infraštruktúra				
TV vysielanie	počet staníc	3	STV1, STV2, Markiza	100%
Mobilné siete	počet operátorov	3	Orange, T-mobile, O2	100%
Telefónna sieť	počet staníc	1	digitálna	
Internet	počet poskytovateľov	3	analóg, WIFI,	100%
Miestny rozhlas	km	20 km		
Technická infraštruktúra				
Plyn	počet odberateľov	0		0%
Vodovod	km		majiteľ: STVAK	95%
Elektrina			majiteľ: SSE	95%
	trasy VN	0		
Teplo	počet hromadných zdrojov	0		

Zdroj: VSP MP 2008

6.2.1. Doprava

Širšie dopravné vzťahy

Územím obce neprechádza žiadny stredoeurópsky dopravný koridor, žiadna cesta medzinárodného významu, ani železničná trať patriaca medzi dopravné trasy európskeho významu a tým nie je radená ani medzi železničné trate I. kategórie Slovenskej republiky. Najdôležitejšou cestou je cesta prvej triedy číslo II/529, ktorá plní funkciu napojenia obce na nadradenú dopravnú sieť:

- cesta I/66 Banská Bystrica – Brezno – Telgárt. Obec je vzdialená od najbližších centier – Brezno 6 km, Banská Bystrica 49 km a Hriňová 31 km

Cestná doprava

Hlavnú dopravnú sieť obce tvoria cesty druhej a tretej triedy:

Cesta II/529 (hranica Brezno – Čierny Balog - Hriňová, ktorá prechádza centrálnou časťou katastra obce Na celom úseku prechádzajúcom cez obec je cesta dvojpruhová. Táto cesta tiež spája obec s mestom Brezno, predstavujúcim cestný dopravný uzol trás nadradenej komunikačnej siete. Má funkciu cesty regionálnej úrovne a predstavuje spojovaciu cestu medzi cestou I/66 a cestou II/526. S prepojením cez cestu II/526 prepája dané územie s južným dopravným koridorom I/50 (E 571) pri obci Kriváň.

Túto sieť dopĺňajú cesty III. triedy, ktoré slúžia na napojenie jednotlivých častí obce na nadradenú cestnú sieť a, na prepojenie medzi obcami. Cesta III/06653 do Hronca Podbrezovej časť Chvatimech, kde sa napája na cestu I/66 a cesta III/5293 spája obec Čierny Balog s jeho miestnou časťou Dobroč.

Kapacitne všetky uvedené komunikácie vyhovujú. Kvalitatívne čiastočne vyhovuje iba cesta II. triedy č.529 a to v časti prechádzajúcej katastrom obce. Cesty III. triedy a miestne komunikácie, ktoré sú v niektorých častiach obce dokonca prašné si vyžadujú rekonštrukciu a opravy. Cesta III/06653 Hronec – Čierny Balog je vo veľmi zlom technickom stave, doprava zaťaženosť na nej je však nízka. O údržbu miestnych ciest sa stará obecný úrad, štátne a regionálne cesty má na starosti OSC Banská Bystrica. V obci existuje istá sieť chodníkov, ktorá je najmä v centrálnej časti obce. Vzhľadom na rozľahlosť intravilánu nie je plánované ich rozsiahlejšie budovanie

Benzínová pumpa sa v obci nenachádza najbližšia v Meste Brezno na ceste I/66.

Miestna doprava: Kováčik, Čierny Balog - autobusy

Dostupnosť obce na nadradenú dopravnú sieť je pomerne slabá.

Dostupnosť hlavného mesta z obce je v 240 - 260 minút. Dostupnosť krajského mesta je v rozpätí 60 – 80 minút,

Železničná doprava

Územím obce neprechádza železničná trať vyššej kategórie. Najbližšie dostupná je trať II. kategórie č.172 Margecany – Banská Bystrica. Táto trať je neelektrifikovaná a jednokoľajová. Najbližšiu stanicu má iba v meste Brezno, kde zastavujú osobné vlaky aj rýchlikové súpravy.

Katastrom obce prechádza trať regionálneho charakteru - Čiernohronska železnica v správe súkromného subjektu.

Čiernohronska lesná železnica (ČHŽ) je úzkokoľajová železnička (rozchod koľají 760 mm) vybudovaná v rokoch 1908 – 1909, ktorá pôvodne slúžila na kvalitnú a plynulú dopravu dreva počas celého roka. Jej maximálna dĺžka bola 131,98 km a viedla do väčšiny dolín povodia Čierneho Hronu. Po zastavení jej prevádzky, mala byť zrušená.

V súčasnosti je zrekonštruovaných 15 km, železnička slúži na rekreačné účely a od roku 2001 opäť aj na prevoz dreva. Trať vedie z Chvatimechu cez Hronec do Čierneho Balogu a do Vydrovskej doliny. Pripravuje sa rekonštrukcia, výstavba a sprevádzkovanie ďalších úsekov:

- Vydrovo most – Vydrovská dolina (cca 2 km)
- Čierny Balog – Dobroč (cca 4 km)
- Hronec – Osrbli (cca 7 km)
- Čierny Balog – Urbanov vrch (1 km)

Obr.1: Stanica ČHŽ v Čiernom Balogu

Obr.2: Historická parná lokomotíva

V roku 2007 bola spracovaná štúdia perspektívy rozvoja ČHZ

Letecká doprava

Vzdialenosť obcí od najbližších letísk je: Sliač 55km, Poprad 67km. Obidva tieto letiská sú zaradené do siete letísk pre medzinárodnú dopravu.

6.2.2. Vodné hospodárstvo

Zásobovanie pitnou vodou

Obec Čierny Balog je pitnou vodou zásobovaná z vlastného vodovodu, ktorý je v správe Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti. Hlavným zdrojom je Povrchový odber z Čierneho potoka v Čiernej doline (14 l.s^{-1}), z ktorého je voda privádzaná cez úpravňu vody do vodojemu $2 \times 250 \text{ m}^3$ a zásobuje časti obce Dobroč, Pusté a časť vlastnej obce Čierny Balog. Na vodovodnú sieť sú ďalej napojené vodné zdroje Fajtov ($0,5 \text{ l.s}^{-1}$), z ktorého je voda čerpaná do vodojemu 35 m^3 , odkiaľ sú zásobované časti obce Fajtov a Komov. Časti obce Jánošovce a Vydrovo sú zásobované z vodojemu $2 \times 250 \text{ m}^3$ a časti obce Závodie a Jergov z prameňa Urbanov vrch ($0,3 \text{ l.s}^{-1}$) cez vodojem 45 m^3 . Medveďov a Krám sú napojené z prameňa Kulaška ($1,8 \text{ m}^3.\text{s}^{-1}$). Celá obec Čierny Balog má cca 90% obyvateľov napojených na verejný skupinový vodovod

6.2.3. Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd

Obec Čierny Balog má vybudovanú kanalizáciu s ukončením na ČOV len pre cca 300 obyvateľov. Ostatní obyvatelia vypúšťajú odpadové vody do žump, septikov, alebo priamo do potokov.

6.2.4. Energetika

Zásobovanie elektrickou energiou

Z nadradených prenosových vedení územím neprechádza vedenie VN. Obec je elektrickou energiou napájaná z transformačných staníc 22/0,4 kV, ktoré sú napájané vonkajšími vzdušnými 22 kV prípojkami na 22 kV vedenia, ktoré vyúsťujú zo 110/22 kV

trafostaníc. Obec je napájané distribučnými 110 kV vedeniami zo 110 kV transformátorovne v Medzibrode, ktoré vyúsťujú na 110/22 kV transformačné stanice v Brezne a Podbrezovej.

Zásobovanie elektrickou energiou v obciach je momentálne dostatočné..

V obci je namontované a funkčné verejné osvetlenie, ktoré vykazuje značnú mieru opotrebenia..

Zásobovanie plynom a teplom

Katastrálnym územím obce Čierny Balog prechádza VVTL Napájací plynovod Sever – juh DN 500 PN 6,4 MPa v trase Rimavská Sobota – Liptovský Hrádok. Územím obce prechádza prepojovací plynovod DN 500 PN 4,0/2,5 MPa Michalová – Valaská, ktorý spája plynovod Sever a vysokotlakový Pohronský plynovod DN 300 PN 25 v trase Brezno – Banská Bystrica – Žiar nad Hronom.

Po zvážení ekonomických a ekologických hľadísk a zohľadnení ekonomickej návratnosti investície sa podľa ÚPN VÚC Banskobystrického kraja výhľadovo navrhuje plynofikovať obec Čierny Balog, navrhovaným VTL plynovodom DN 150 PN 4.0 MPa, ktorý bude v Brezne časť Mazorníkovo napojený na jestvujúci VTL plynovod Michalová – Valaská.

Zásobovanie teplom v obci je decentralizované prostredníctvom lokálnych zdrojov tepla. V obci sa na vykurovanie využíva elektrické vykurovanie a tuhými palivami, zhruba v pomere 1:1, (pri tuhom palive je vykurovanie cca 60% drevom a 40 % uhlím).

6.2.5. Telekomunikácie

Rozvoj mobilnej telekomunikačnej siete zabezpečujú traja mobilný operátori a to Orange Slovensko, Eurotel a spoločnosť O2. V obci je zabezpečené pokrytie všetkých troch hlavných operátov..

V obci je verejná telekomunikačná sieť, prevádzkovaná firmou Slovak Telecom, a obec patrí pod primárnu oblasť Banská Bystrica. Účastnícke stanice sú pripojené na digitálnu ústredňu

Internet je v obciach dostupný, obec má svoju www stránku.

V obci je príjem štandardných programov STV1, STV2 a Markíza, ktorý je zabezpečovaný z vysielača na Kráľovej holi. V k. ú. obce je samostatný vykryvateľ.

6.3. Občianska a sociálna infraštruktúra

6.3.1. Občianska vybavenosť

Prehľad občianskej vybavenosti v obci

Obchody	počet
Predajne: potravinárskeho tovaru	13
nepotravinárskeho tovaru	3
zmiešaného tovaru	0
motorových vozidiel	0
Iné doplnkové služby pre obyvateľov	
Holičstvo, kaderníctvo	4
Opravovne	0
Remeselné služby (stolárstvo, zámočníctvo ...)	5
Požičovne (DVD, športového náradia...)	2
PNS	2
Stávkové kancelárie	4
Pošta	1
Banka	1
Bankomat	0
Zmenáreň	0
Taxislužba	0
Protipožiarna ochrana	
Jednotky požiarnej ochrany (DHZ Medveďovo a DHZ Dobroč)	2
požiarné vozidlá	3

Zdroj: OcÚ 2008

6.3.2. Zdravotníctvo

Prehľad zdravotníckych služieb v obci

Zdravotníctvo, kúpeľníctvo	počet
ADOS	1
Zdravotné stredisko:	
MUDr. Šimanová - obvodný lekár	zdravotná starostlivosť
MUDr. Pepich - obvodný lekár	zdravotná starostlivosť
MUDr. Pavlásková - stomatológ	zdravotná starostlivosť
MUDr. Medveďová - gynekológ	zdravotná starostlivosť
MUDr. Ťažká - pediater	zdravotná starostlivosť
Lekáreň	zdravotná starostlivosť
Červený kríž	zdravotná starostlivosť

Zdroj: VSP MP 2008

6.3.3. Sociálne služby

Prehľad subjektov sociálnej starostlivosti

Subjekty poskytujúce sociálne služby	Poskytované služby
Komunitné centrum n.o.	Styk so spoločenským prostredím (klub dôchodcov, tábory pre deti ...) Kurzy, kultúrne podujatia, stretnutia. Voľnočasové aktivity pre deti aj zo sociálne slabých rodín. Burzy ošatenia. Poradenstvo, administratívne práce, prieskumy potrieb.
Obecný úrad/obec	Vyhľadávanie a riešenie problémov soc. slabých rodín. Riešenie záškoláctva. Umiestňovanie dôchodcov do ústavov soc. starostlivosti. Poskytovanie soc. výpomoci neúplným rodinám. Vyhľadávanie a pomoc pri nesvojprávnych osobách. Opatrovateľská služba. Sociálno – právna kuratela. Práca s nezamestnanými (organizovanie VPP). Pomoc ZŤP (zapájanie do prác, tvorba projektov).
Farský úrad Dobroč	Individuálna preprava. Psychoterapia. Návštevy starých a chorých – duchovná útecha. Pastoračné služby. Voľnočasové aktivity pre deti a mládež.
Farský úrad Čierny Balog	Voľnočasové aktivity pre deti a mládež. Individuálna preprava Pastoračná činnosť. Návštevy starých a chorých- duchovná útecha.
Odborní lekári	Umiestňovanie do liečebne pre dlhodobo chorých. Odporúčanie a odborná pomoc pri poskytovaní opatrovateľskej služby. Návštevy chorých v domácom prostredí.
Zariadenie pestúnskej starostlivosti	Pestúnska starostlivosť
Centrum sociálnych služieb - Dôvera	Opatrovateľské služby
Paradiso o.z.	Sociálne služby
Detský domov - obytná jednotka (pod správou DeD Valaská)	Náhradná rodinná starostlivosť

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008, PRVA 2008

Obec Čierny Balog má spracovaný programový dokument: Program sociálnych služieb v obci Čierny Balog pre roky 2004-2006. Zmyslom vytvorenia týchto dokumentov bolo

skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným koordinovaným postupom ich poskytovateľov. V týchto dokumentoch sú podrobnejšie analyzované sociálne služby

6.3.4. Školstvo a vzdelávanie

V roku 2007 bola spracovaná Koncepcia rozvoja školstva v obci na roky 2007-2013, v ktorej je podrobne rozanalyzovaná situácia v oblasti vzdelávania detí.

V obci je komplexne zabezpečené vzdelávanie pre deti do 15 rokov. V obci sú funkčné 3 materské školy, dve základné školy 1.- 4. ročník, jedna základná škola 1.- 9. Ročník a Špeciálna základná škola. V roku 2003 prebehla reštrukturalizácie škôl v obci z účelom zefektívniť hospodárnosť prevádzky škôl a zároveň zabezpečiť dobrú dostupnosť pre deti všetkých skupín obyvateľstva.

Materské školy v súčasnosti navštevuje 131 detí, Základné školy 459 detí a špeciálnu základnú školu 64 detí.

Najbližšie stredné školy sa nachádzajú v Brezne a v Hriňovej, vysoké školy v Brezne a Banskej Bystrici.

Prehľad školských a predškolských zariadení

Školy a predškolské zariadenia	počet
materské školy	3
základné školy 1. - 4. ročník	2
základné školy 1. - 9. ročník	1
špeciálne školy	1

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008

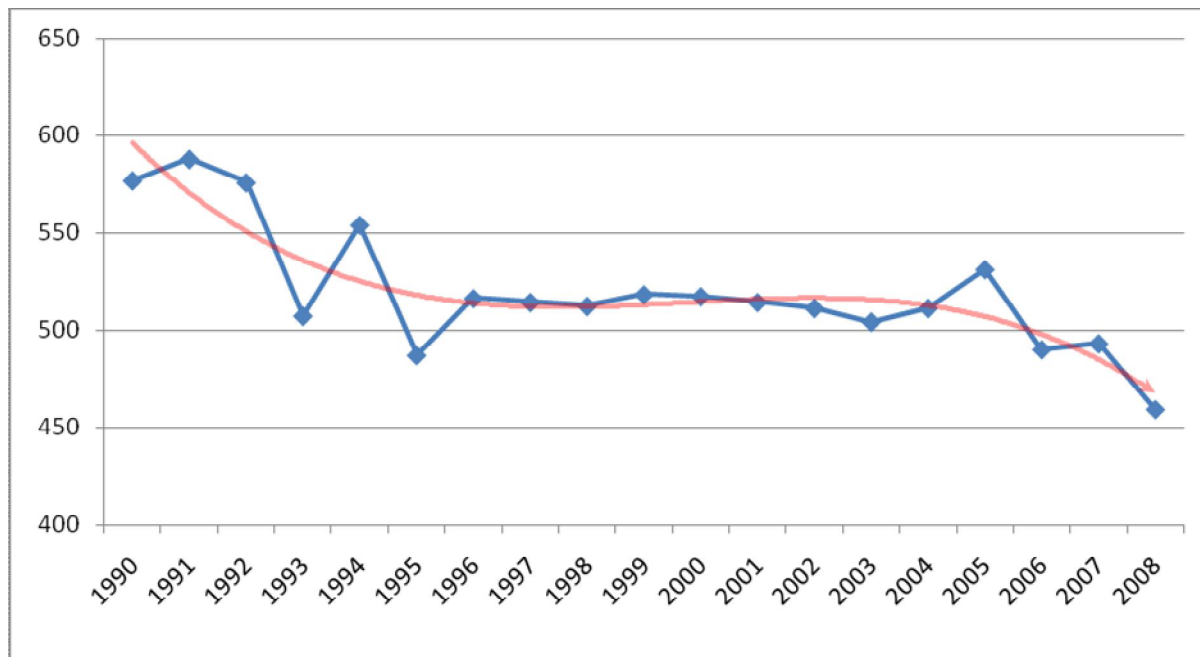
Vývoj počtu žiakov v školských a predškolských zariadeniach

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ZŠ Jánošovka	384	391	399	391	437	389	400	416	421	422	427	417	424	418	432	444	408	405	362
ZŠ Dobroč	160	155	137	70	64	53	64	56	58	61	55	59	52	52	45	50	49	52	60
ZŠ Krám	33	42	40	46	53	45	52	42	33	35	35	38	35	34	34	37	33	36	37
MŠ Čierny Balog	49	47	49	46	45	28	47	48	46	47	46	40	46	42	44	48	50	52	53
MŠ Dobroč	57	44	56	55	58	46	47	50	52	54	47	43	44	44	47	52	49	48	55
MŠ Krám	52	35	44	35	27	28	31	40	44	36	34	34	31	24	24	27	29	25	25
ŠZŠ					49	44	44	52	55	57	59	63	61	62	64	68	68	67	64

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008

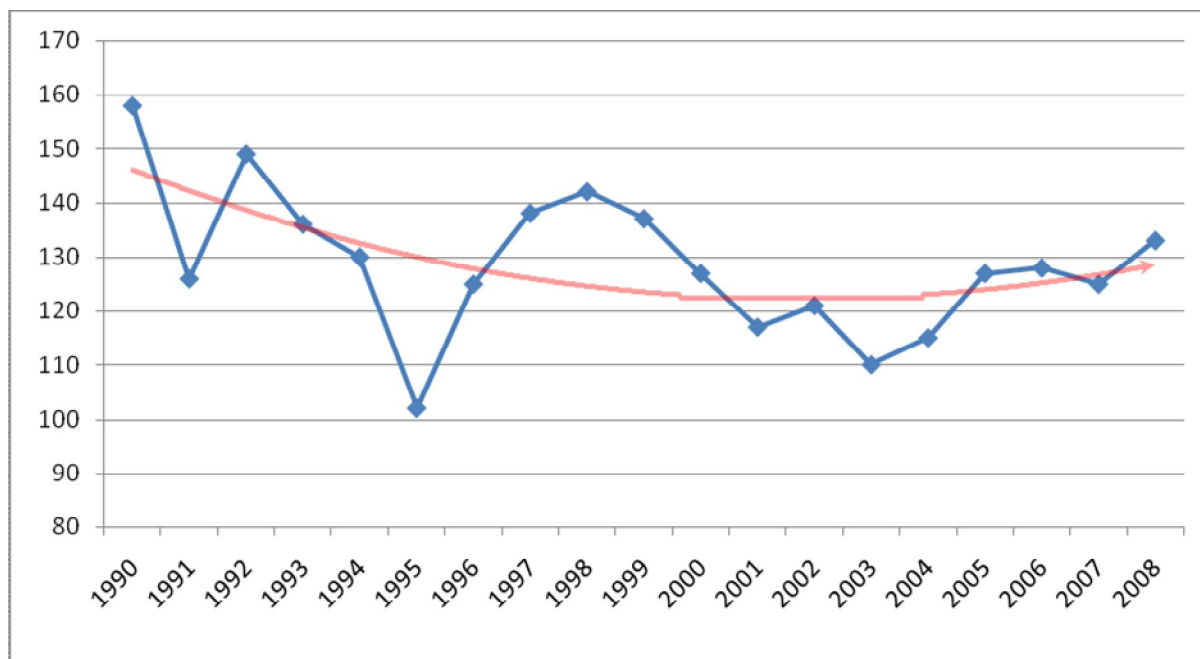
Vývoj počtu žiakov v základných školách za posledných 18 rokov

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008

Vývoj v dlhodobom horizonte má klesajúcu tendenciu, po rokoch stabilizácie počtu žiakov (1996-2004) v posledných troch rokoch je viditeľný rapidný pokles počtu žiakov v základných školách. V roku 2008 je najnižší počet žiakov za celé sledované obdobie.

Vývoj počtu detí v materských školách za posledných 18 rokov

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008

Vývoj počtu detí v materských školách vykazuje väčšie výkyvy na rozdiel od počtu žiakov v ZŠ. Od roku 2003 má vývoj stabilnú progresívnu tendenciu okrem mierneho poklesu v roku 2007.

Vzdelávanie dospelých

V obci neexistuje žiadne zariadenie ani inštitút, ktorý by vzdelával alebo rekvalifikoval dospelých občanov. V blízkom okolí sú služby celoživotného vzdelávania zabezpečované sieťou organizácií sústredených najmä v meste Brezno

6.3.5. Kultúra, osвета

Prehľad vybavenosti kultúrnymi zariadeniami

Kultúra	počet
kultúrne domy vr. PKO	1
verejné knižnice vr. pobočiek	1
knižničný fond spolu	8 816
používatelia spolu	345
kiná stále	0
sedadlá spolu	339
múzeá, galérie, výstavné plochy	1(ČHZ)
pamätná izba	1
kluby	0
obecné noviny	áno
infocentrum	áno
verejne dostupný internet	áno
Kostoly, smútočné služby	
kostoly:	2
rímskokatolíckej cirkvi	2
evanjelickej cirkvi a. v.	0
ostatných cirkví	0
dom smútku	1
cintorín	2
fara	2

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008,

6.3.6. Zariadenia pre rekreáciu, šport a oddych.

Prehľad zariadení pre oddych a šport

Ubytovacie zariadenia		počet lôžok
penzióny	4	110
chatové osady	0	0
ubytovanie na súkromí	30	300
hotely	0	0
kemping	0	0
iné	0	0
Reštauračné zariadenia		počet stoličiek
reštaurácie	3	120
bufety	1	70
pohostinstvá	10	350
cukrárne	0	0
iné, diskotéka, jedáleň	2	180
Športové zariadenia a služby pre oddych		počet
telocvične spolu	1	
štadióny otvorené	2	
ihriská: pre futbal	6	
školské	4	
tenis	0	
ostatné	2	
ostatné športové zariadenia	3	
lyžiarske vleky	4	
cyklotrasy	2	
lyžiarske turistické trasy	2	
kúpalisko	0	
tenisové kurty	0	
požičovňa športových potrieb	1	
poľovný revír	7	
lesnícky skanzen	1	
ostatné zariadenia pre voľný čas (táboriská, ohniská, besiedky...)	6	
relaxačné služby (fitnes, masér...)	2	
športové služby (jazda na koni, tenis, splavovanie...)	1	

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008,

Zariadenia pre cestovný ruch k 31.8.2008

Názov zariadenia	Majiteľ	Poskytované služby	Kapacita
VYDRA- vidiecka rozvojová aktivita	konateľ-Z. Sitarčíková	Informačná kancelária	2 TIK- y
ČHŽ- Čiernohronska železnica	konateľ- Ing. A. Bílek	jazda vláčikom	
Urbanov vrch - Lyžiarsky vleč	KDL s.r.o.	lyžovanie	2500osôb/hodina
Lesnícky skanzen - Vydrovská dolina	Lesy SR, OZ Čierny Balog, Hlavná 245	turistika, rekreácia	
Dobročský prales	Lesy SR	turistika, rekreácia	
Penzión Aquarius	Pavol Daxner	ubytovanie, stravovanie	30
Penzión Zelený dom	Pavel Pančík	ubytovanie, privátne stravovanie	18
Ubytovanie u Richtárov	Monika Budovcová	ubytovanie	6
Chalupa u Zajacov		ubytovanie	9
Penzión u Prmpeľov		ubytovanie	20
Privát Daniela	Ján Zelený	ubytovanie	7
Reštaurácia KOLIBA		stravovanie	60
Privát na Majeri		ubytovanie	5
Privát u Berčíkov		ubytovanie	5
Privát u Pôbišov		ubytovanie	9
Drevenica ZRUB		ubytovanie	8
Chalupa Janka Giertliho		ubytovanie	10
Chalupa Čierny Balog		ubytovanie	7
Privát u Mišenkov		ubytovanie	7
Ubytovanie u Brkov	Ľubomír Auxt	ubytovanie	20
Ubytovanie Zemková		ubytovanie	10
Ubytovanie u Rosíkov		ubytovanie	8
Chata Bexel'ka		ubytovanie	7
Ubytovanie u Šanca	Miroslav Švantner	ubytovanie	6
Chalupa POHODA		ubytovanie	60
Reštaurácia KOLIBA	Ľubomír Kupec	stravovanie	60
Reštaurácia Železnica	Ivana Auxtová	stravovanie	40
Reštaurácia Vlčie diery	Ľubomír Auxt	stravovanie	50-60
Reštaurácia Veľké obloky	spotrebné družstvo COOP JEDNOTA	stravovanie	100-150
Bufet u Čika	p. Juroš	stravovanie	60
Chata Sviniarka	Lesy SR	ubytovanie	16
Chata Boldiška	Lesy SR	ubytovanie	4
Chata pred Obrubovanskou	Lesy SR	ubytovanie	8
Chata pred Molčankou	Lesy SR	ubytovanie	5
Malá Koliba		stravovanie-novootvorené	

Zdroj: VSP MP 2008

6.3.7. Administratíva a verejná správa

Prehľad administratívnej vybavenosti

Administratíva a správa v obci	
Obecný úrad	1
Matričný úrad	1
Stavebný úrad	1
Farský úrad	2
Obvodné oddelenie Polície	1
Požiarna zbrojnica	3
Lesný závod	1
Lesné správy	3

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008,

6.4. Projekty zrealizované v obci

Podporené projekty za roky 2002-2007 okrem projektov obce

Názov projektu (zmapovanie získaných grantov)	Príjemca pomoci	Výška získaných prostriedkov	Donor	Rok
Ako prežiť na slovenskom vidieku	Vydra	300 000,-	NOS-OSF	2002
Pomôžeme tým, ktorí nám chcú pomáhať	Vydra	150 000,-	NDS	2002
Účtovníctvo	Vydra	50 000,-	1.SNSC	2002
Verejno prospešné práce	Vydra	105 000,-	Okresný úrad práce	2002
Finančný dar	Vydra	300 000,-	FORZA a.s.	2002
Cestovný grant	Vydra	22 000,-	EKOPOLIS	2002
Turistický areál VYDROVO	Vydra	354 000,-	VNJH	2002
Turistický areál VYDROVO	Vydra	400 000,-	NESsT	2002
Poznaním búrame bariéry	KC n.o.	58 100,-	Nadácia pre deti SR	2002
Program ACCES 2000	KC n.o.	11 000,- EUR	Nadácie pre podporu občianskych aktivít	2002
Otvorme deťom dvere	KC n.o.	148 000,-	Nadácia pre deti SR	2002
Detské divadielko	KC n.o.	15 000,-	OSF-nadácia otvorenej spoloč.	2002
Humanitárna starostlivosť občanom obce ČB	KC n.o.	10 000,-	BBSK	2002
Tvoja zem	KC n.o.	152 300,-	EKOPOLIS	2002

Miestnosť prvého kontaktu	KC n.o.	10 000,-	VOKA	2002
Miniučebňa výpočtovej techniky	ZŠ Dobroč	30 000,-	EKOPOLIS	2002
Občania pre peknú obec	TJ Tatran	25 000,-	KC n.o.	2002
Občania pre peknú obec	DHZ Dobroč	25 000,-	KC n.o.	2002
Občania pre peknú obec	Juraj Schon	15 000,-	KC n.o.	2002
Občania pre peknú obec	Jozef Ľupták	32 000,-	KC n.o.	2002
Malý mamut	ČHŽ n.o.	50 000,- EUR	PHARE	2002- 2003
Projekt inštitucionálnej podpory	Vydra	2 000 000,-	ETP+EKOPOLIS	2003
Cestovný grant	Vydra	5 000,-	US Embassy	2003
Účtovníctvo	Vydra	25 000,-	1. SNSC	2003
Chodník lesného času	Vydra	50 000,-	MŽP	2003
Vytvorenie pracovného miesta	Vydra	67 000,-	Okresný úrad práce	2003
Vybudovanie prívodu pitnej vody vo Vydrove	Vydra	100 000,-	LESY SR	2003
Vytvorenie pracovných miest	Vydra	215 000,-	Okresný úrad práce	2003
Pomôžme si navzájom	KC n.o.	13 647,- EUR	Nadácia pre podporu občan.aktivít	2003
ČHŽ kolajové polia 900m (Osrblie)	ČHŽ n.o.	50 000,- EUR	PHARE	2003- 2007
Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka	KC n.o.	20 000,-	OSF-nadácia otvorenej spoloč.	2003
Vybudovanie prívodu pitnej vody vo Vydrove	Vydra	250 000,-	Úrad vlády SR	2004
Vybudovanie prívodu pitnej vody vo Vydrove	Vydra	312 000,-	NESsT	2004
Zlepšenie infraštruktúry ČHŽ a Lesníckeho skanzenu	Vydra	1 900 000,-	NADSME	2004
Lesnícky skanzen-vybudovanie TIK	Vydra	100 000,-	MP SR	2004
Úprava detského parku	KC n.o.	20 000,-	Konto orange	2004
Tolerancia k menšinám-rómsky folklórny súbor	KC n.o.	247 100,-	PHARE	2004
Vianoce s kontom Orange v MŠ	KC n.o.	8 540,-	Konto orange	2004
Občania pre peknú obec	KC n.o.	100 000,-	BBSK	2004
Občania pre peknú obec	Ľubomír Medved'	9 000,-	KC n.o.	2004
Občania pre peknú obec	Peter Belko	9 000,-	KC n.o.	2004
Občania pre peknú obec	p. Pustaj	2 666,-	KC n.o.	2004
Kariérny poradca na vidieku	KC n.o.	10 000,-	VOKA	2004
Obnova detského ihriska na škol. dvore	ZŠ Dobroč	22 000,-	Konto Orange	2004
Projekt sociálne slabším	ZŠ Jánošovka	20 000,-	Hodina deťom - Konto Oragne	2004
Agroenviroment. projekt Balocké	Poľnoprodukt	34 084 747,-	SAPARD	2004-

vrchy-Čierny Hron				2008
Enviroment-projekt salaš	Ján Budovec - SHR		SOP P-RV	2005
Mikroreg. Čierny Hron-destinácia cestovného ruchu	Vydra	1 511 000,-	NADSME	2005
Kultúra, životné prostredie	Vydra	130 952,-	ŠR	2005
Vodovod	Vydra	40 000,-	obec	2005
Dotácia z obecného úradu	KC n.o.	100 000,-	rozpočet obce	2005
Priestor pre všetkých-rozvoj lokálnej infraštruktúry	KC n.o.	1 000 000,-	FSR	2005
Komunitná nadácia komunitného centra	KC n.o.	15 000,-	Komunitná nadácia	2005
Táborisko "Aby sme sa mohli aj o rok stretnúť"	Vydra	64 000,-	Centrum pre filantropiu	2006
Chlebová pec vo Vydrove	Vydra	46 700,-	Centrum pre filantropiu	2006
Dotácia na výstavby	Vydra	25 000,-	obec	2006
Projekt na podporu samofinancujúcich aktivít Vydry	Vydra	221 000,-	NESsT	2006
Zdravie rómov	KC n.o.	100 000,-	OSF-nadácia otvorenej spoloč.	2006
Cesta za zdravím	KC n.o.	10 500,-	OSF-nadácia otvorenej spoloč.	2006
Tvorivá dielňa v komunitnom centre	KC n.o.	20 000,-	Konto orange	2006
Dotácia na podporu TIK a výstavby CR	Vydra	220 000,-	obec	2007
Táborisko "Aby sme sa mohli stretávať celý rok"	Vydra	62 100,-	Centrum pre filantropiu	2007
Miesto pre zastavenie a oddych	KC n.o.	9 500,-	VSP Muránska planina	2007
Šport na školách	ŠZŠ	50 000,-		2007
Výstavba všesport. areálu, nie všetkých nás baví futbal	ŠK Partizán	36 000,-	PONTIS	2007
Sponzorské dary pre školu - PC učebňa	ZŠ Jánošovka	100 000,-	FORZA a.s.	2007
Sponzorské dary pre školu - multimediálna trieda	ZŠ Jánošovka	300 000,-	sponzorstvo	2007
Sponzorské dary pre školu	ZŠ Jánošovka	25 000,-	Železiarne Podbrezová	2007
HVIEZDIČKA - prezentácia detských talentov	ZŠ Dobroč	22 000,-	Konto Orange	2007
Dotácia na podporu TIK	Vydra	130 000,-	rozpočet obce	2008
Oprášime poklady starých Baločanov	Vydra	48 400,-	Centrum pre filantropiu	2008
Spolu máme väčšiu šancu	KC n.o.	4 500,-	VSP Muránska planina	2008
Zriadenie čítárne v nevyužitých priestoroch ZŠ	ZŠ Dobroč	10 000,-	Komunitná nadácia	2008

Zdroj: VSP MP 2008

6.5. Obec

6.5.1. Majetok obce

Majetok obce k 31.12.2007

Majetok	Súčasná hodnota v Sk
Obecný úrad	496 376
Kultúrny dom	2 411 154
Požiarňa zbrojnica	921 312
Zdravotné stredisko	3 657 646
Základná škola, Materská škola	6 149 795
Dom smútku	1 950 448
Dom služieb	548 447
Pozemky	49 007 000
Technická vybavenosť IBV	2 635 761
Bytová jednotka	100 000
Budova Zahorky s.r.o.	500 000
Garáže	153 048
Predajný stánok	78 550
Verejné osvetlenie	1 079 349
Bytovka	2 254 452
Cesty, chodníky	7 966 628
Živičná úprava ciest	721 897
Mosty	6 371 778
Vodovod Komov	92 354
Parkoviská	555 024
Autobusové zastávky	428 863
Areál Čiernohorskej železničky	86 100
Tribúna	214 792
Kanalizácia a ČOV	11 054 922
Účel. Dom, športové kluby, TJ	2 408 667
Kalová jama	431 746
Lekáreň	400 000
Úpravňa vody	1 499 974
Pešia zóna	531 557
Rekreačná zóna Urbanov vrch	54 816 976
SPOLU:	159 524 616

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008,

6.5.2. Projekty realizované v obci

Projektové aktivity uskutočnené obcou v rokoch 2002-2008

rok ukončenia	Názov projektu	oblasť*	celkový rozpočet	z toho vlastné zdroje	externé zdroje	zdroj financií**
2002	Kanalizácia v obci 2.etapa	infraštruktúra	7 830 887,59	7 830 887,59		obec
2002	Rekonštrukcia MK - Bexel'	infraštruktúra	62 406,00	62 406,00		obec
2002	Rekonštrukcia ČOV	infraštruktúra	1 371 364,00	1 371 364,00		obec
2002	Most Veľká Dolina	infraštruktúra	148 063,00	148 063,00		obec
2002	Urbanov vrch - inžinierske siete	infraštruktúra	501 178,00	501 178,00		obec
2003	Územný plán obce	infraštruktúra	250 000,00	0,00	250 000,00	250 000,0-EÚ-AŽP
2003	Rekonštrukcia prívod. Potrubia-prípravňa vody	infraštruktúra	1 499 974,40	0,00	1 499 974,40	1 499 974,40-MŽP
2003	Výstavba mosta	infraštruktúra	1 409 357,00	1 409 357,00		obec
2003	IBV Bexel'	infraštruktúra	249 000,00	249 000,00		obec
2003	Kanalizácia v obci 2.etapa	infraštruktúra	970 384,24	970 384,24		obec
2003	Obstaranie pozemkov Medveďovo	infraštruktúra	24 900,00	24 900,00		obec
2003	Výstavba parkoviska Vydrovo	infraštruktúra	414 909,00	214 909,00	200 000,00	200 000,0-Lesý SR
2004	Podpora rómskej menšiny v oblasti vzdeláv.	soc.služby	88 000,00	0,00	88 000,00	88 000,0MŠ SR - PHARE
2004	Obnovme si svoj dom - program	infraštruktúra	500 000,00	0,00	500 000,00	500 000,0-MK SR
2004	Projekt-aktivácia nezamestnaných ...	infraštruktúra	1 014 560,00	0,00	1 014 560,00	1014560,0-MPSVaR SR
2004	Program ľudské zdroje	soc.služby	913 000,00	0,00	913 000,00	913 000-ESF cez ÚPSVaR
2004	Nádrž na zväžané vody - ČOV	infraštruktúra	266 688,50	266 688,50		obec
2005	Energoaudit	infraštruktúra	72 590,00	72 590,00		obec
2005	Technická vybavenosť-Urbanov vrch	cest.ruch	3 898 462,15	3 898 462,15		obec
2005	Projektová dokumentácia		50 278,00	50 278,00		obec
2005	Projekt-aktivácia nezamestnaných...	infraštruktúra	1 172 701,00	0,00	1 172 701,00	1 172 701,00-MPSVaR SR
2005	Komunitná sociálna práca	soc.služby	376 483,00	0,00	376 483,00	376 483,00-FSR
2006	Kanalizácia v obci 2.etapa	infraštruktúra	5 639 855,50	5 639 866,50		obec
2006	IBV Bexel'	infraštruktúra	2 786 282,00	2 786 282,00		obec

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

Obec Čierny Balog

PRVA - RRA Horehronie

2006	Technická vybavenosť-Urbanov vrch	cest.ruch	50 918 514,79	15 918 631,31	34 999 883,48	34 999 883,48-SACR-EÚ
2006	Rekonštrukcia MK	infraštruktúra	213 010,00	0,00	213010,00	213 010,0 - FNM
2006	Rekonštrukcia MK	infraštruktúra	3 000 000,00	3 000 000,00		obec
2006	Projekt-aktivácia nezamestnaných...	infraštruktúra	1 159 707,00	0,00	1 159 707,00	1 159 707-MPSVaR SR
2006	Komunitná sociálna práca	soc.služby	377 153,00	0,00	377 153,00	377 153,00-FSR
2007	Denný stacionár	sociál.služby	161 285,00	161 285,00		obec
2007	Miniihrisko s umel.trávníkom	šport	1 882 896,00	1 032 896,00	850 000,00	850 000,0 - SFZ
2007	Kanalizácia v obci 2.etapa	infraštruktúra	497 284,50	497 284,00		obec
2007	IBV Bexel'	infraštruktúra	55 924,00	55 924,00		obec
2007	Projekty (Urban.vrch,prekl.VN,Verej.WC,Miniihr.)	infraštruktúra	197 205,00	197 205,00		obec
2007	Obstaranie hmotných investícií		953 882,00	953 882,00		obec
2007	Rekonštrukcia MK	infraštruktúra	71 400,00	71 400,00		obec
2007	Interaktívna tabuľa	školsťvo	100 000,00	0,00	100 000,00	100 000,0 - ÚV SR
2007	Projekt-aktivácia nezamestnaných...	infraštruktúra	1 012 209,00	0,00	1 012 209,00	1012209,0-MPSVaR SR
2007	Komunitná sociálna práca	sociál.služby	520 091,00	0,00	520 091,00	520 091,0-FSR
2008	Kanalizácia v obci + ČOV	infraštruktúra	89 700,00	89 700,00		obec
2008	Prestavba ZŠ - projekt	školsťvo	36 000,00	36 000,00		obec
2008	Skládka PKO - sanácia	infraštruktúra	148 785,00	148 785,00		obec
2008	Miniihrisko s umel.trávníkom	šport	33 318,50	33 318,50		obec
2008	Kanalizácia - 2.etapa	infraštruktúra	408 054,00	408 054,00		obec
2008	Vybavenie ČOV - čerpadlo	infraštruktúra	47 481,00	47 481,00		obec
2008	Rekonštrukcia soc.zariad. - požiar.zbrojnica	infraštruktúra	118 050,00	118 050,00		obec
2008	Projekt - rekonštruk. požiar.zbrojnice	infraštruktúra	76 000,00	76 000,00		obec
2008	Projekt - MŠ Čierny Balog - Krám	školsťvo	85 000,00	85 000,00		obec
2008	Rôzne projekty a štúdie v rámci obce		506 394,00	506 394,00		obec
	SPOLU 2002-2008		94 180 667,17	48 933 905,79	45 246 771,88	

Zdroj: OcÚ Čierny Balog 2008,

7. VYUŽÍVÁNIE EKONOMICKÝCH ZDROJOV

V obci prevažujú odvetvia lesníckych činností a poľnohospodárstva v časti aj spracovanie dreva. Väčší počet podnikateľských subjektov je v terciárnom sektore, pretože svoju činnosť vykonávajú najmä ako drobní živnostníci. Obec má dobrú polohu z hľadiska rozvoja cestovného ruchu.

Podnikateľské subjekty nevytvárajú dostatok pracovných príležitostí pre občanov obce, najviac pracovných miest sa vytvára pri lesnom hospodárstve.

7.1. Primárny sektor

7.1.1. Lesné hospodárstvo

Lesy na území obce pokrývajú takmer tri štvrtiny jeho rozlohy. Podľa svojho poslania, prírodných a hospodárskych podmienok, ako aj podľa celospoločenských záujmov a potrieb sú lesy MR zaradené do dvoch lesných oblastí:

- 36 – Horehronské podolie,
- 38 – Veporské vrchy.

Z hľadiska obhospodarovania sa lesy v katastri obce nachádzajú na lesných hospodárskych celkoch: LHC Dobroč, LHC Šaling, LHC Čierny Balog, , LHC Kokava n/Rimavicou a menšou výmerou LHC Brezno, LHC Michalová, LHC Ďumbier a LHC Predajná. Obhospodaruje ich tak štátny (Lesy SR) ako aj neštátny sektor

Dominantnou funkciou lesov je produkcia drevnej hmoty, hospodárske lesy pokrývajú vyše 90 % výmery lesov. Ochranné lesy slúžia pre zachovanie stromovej vegetácie na extrémnych stanovištiach a pre všeobecnú ochranu pôdneho krytu.

Drevinová skladba porastov je diferencovaná vzhľadom na nadmorskú výšku, expozíciu a ďalšie prírodné podmienky. Podľa uvedených podmienok lesy v predmetnom území

zaradujeme do nasledovných lesných vegetačných stupňov: bukový, jedľovo-bukový, smrekovo-bukovo-jedľový a smrekový. Lesné porasty majú do značnej miery charakter pôvodných lesov a podľa údajov Lesov SR, š.p. Odštepného závodu Čierny Balog, ktorý obhospodaruje väčšinu lesov v území, je zloženie lesných porastov v priemere nasledovné: smrek 40-60 %, buk 20-40 %, jedľa 10-25 %, javor horský a jaseň 5-10 %, brest dnes už iba ako primiešaný. Chránenou lokalitou pôvodných lesov sú NPR Dobročský prales a NPR Klenovský Vepor. Obe lokality sú vzhľadom na prírodné podmienky zložené prevažne z jedle, buka a smreka. Čo sa týka vzrastu stromov v Dobročskom pralese sa nachádza cca 170 stromov s prsným priemerom väčším ako 100 cm, z toho 13 stromov s priemerom väčším ako 130 cm.

Pozdĺž vodných tokov sa nachádzajú brehové porasty tvorené jelšou a rôznymi druhmi vrb.

V roku 1901 sa začala pre potreby lesného hospodárstva stavať úzkorozchodná lesná železnica Hronec – Čierny Balog – Dobroč s vyústením až do bočných dolín. V roku 1946 celková dĺžka tratí dosahovala 131,98 km. Po nástupe automobilovej dopravy dreva trate chátrali, resp. boli zničené a len časť po rekonštrukcii je v súčasnosti využívaná pre rekreáciu.

Z aktivít, ktoré nesúvisia priamo s hospodárením v lese, ale sú zamerané skôr pre výchovu a vzdelávanie a taktiež rekreáciu, možno uviesť Lesnícky skanzen vo Vydrovskej doline.

V miestnej časti Dobroč sa v roku 1774 narodil významný slovenský lesník Jozef Dekret Matejovie, ktorý sa zaslúžil o úpravy proti živelnéj ťažbe dreva a zalesnením množstva zdevastovaných pozemkov v oblasti Brezna, ale aj Starých Hôr položil základy umelej obnovy lesa.

7.1.2. Poľnohospodárstvo

V obci sa nachádzajú jeden podnik poľnohospodárskej prvovýroby, zaoberajúci sa rastlinnou aj živočíšnou výrobou.

POĽNOPRODUKT Čierny Balog, družstvo so sídlom v Čiernom Balogu má hospodársky obvod zasahujúci okrem Čierneho Balogu aj do Valaskej. Disponuje jedným hospodárskym dvorom v obci svojho sídla, na ktorom sa chová hovädzí dobytok v počte kusov 510, z toho je dojnic 270 a ovce v počte kusov 1050, z toho 450 bahníc. Kravské mlieko vykupuje Gemerská mliekareň v Rimavskej Sobote a ovčí syr Bryndziareň BRYSYRT Tisovec. Z 2020 ha poľnohospodárskej pôdy obhospodarovanej družstvom v mikroregióne pripadá na ornú

pôdu 172 ha. Na tejto sa pestujú obilniny a krmoviny pre vlastnú spotrebu a repka olejná, ktorú vykupuje Palma–Tumis. Počet zamestnancov je 40.

Registrovaných súkromne hospodáriacich roľníkov (SHR) je v obci viac, avšak len niektorí z nich sú aktívne hospodáriaci.

Prehľad SHR

Ján Ridzoň
Jozef Ridzoň
Ján Kováčik
Martin Strelec
Roman Strelec
Roman Budovec
Ján Budovec
Anton Kliment
Anna Náterová

Zdroj: OcÚ 2008

7.1.3. Poľovníctvo a rybárstvo

Podľa Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 91/1997 Z. z. o poľovných oblastiach a o akostných triedach poľovných revírov je územie MR Čierny Hron zaradené do jeleních poľovných oblastí č. J XVIII. – poľovná oblasť Poľana a J XIX. – poľovná oblasť Klenovský Vepor.

Územie MR je podľa údajov Oblastného lesného úradu v Brezne rozdelené do nasledujúcich jedenástich poľovných revírov:

Názov poľovného revíru	Celková výmera poľovného revíru (ha)	Z toho výmera lesných pozemkov (ha)	Akostná trieda	Užívateľ
Poľana	20 659	18 309	I.	Lesy SR, OZ Č. Balog
Vepor	6 474	5 910	I.	Lesy SR, OZ Č. Balog
Dobroč	2 305	1 455	II.	PZ Dobroč Č. Balog
Korytárska	2 007	1 354	I.	PZ Korytárska Č. Balog
Vydrovo	2 153	1 982	I.	Lesy SR, OZ Č. Balog
Tri vody	4 650	4 424	I.	Lesy SR, OZ Č. Balog
Veľká dolina	2 132	1 359	II.	PZ Veľká dolina Č. Balog

Pozn.: Výmery revírov sú uvedené pre celý revír – zahŕňujú aj výmery mimo územia obce

Lesná zver dominujúca lesom územia je jeleň, menej sa vyskytuje zver srnčia, medvede, diviacia zver, vlk, rys, zriedkavo, no permanentne aj vydra. Svoje teritória tu majú tiež hlucháne, tetrovy, bociany čierne, dravé vtáky vrátane orla kriľavého a iné.

7.1.4. Ťažba a využívanie nerastných surovín

V obci sa nachádza ložisko dekoračného kameňa – granodioritu. Ložisko Čierny Balog I. je výhradné a ťažbu zabezpečuje firma MAHR s.r.o., Bratislava. V súčasnosti na ložisku ťažba neprebíha. Ide o malé ložisko, a preto je jeho využívanie vzhľadom ku kapacite ložiska málo perspektívne.

názov ložiska	druh ložiska	druh nerastu	organizácia	zásoby /tis.t/	CHLÚ /m ² /	DP /m ² /	ťažba
Čierny Balog I.	výhradné	granodiorit	MAHR s.r.o., BA	191 kt	110 950	110 950	neťaží sa

CHLU – chránené ložiskové územie

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrického kraja

DP – dobývací priestor

Na území obce sa nachádzajú aj ďalšie výskyt nerudných a rudných surovín. Ani jedno ložisko rudných surovín sa neťaží, z nerudných sa ťažia hlavne nerastné suroviny na stavebné účely (zdroj: Čiernohronska železnica, n. o., Čierny Balog,):

Čierny Balog, Frudličky, Vydrovo – stavebný kameň nižšej kvality tvorený diaforizovanými biotitickými rulami veporského kryštalinika

- *Čierny Balog, Jergov* – malé ložisko Fe rúd, tvorené Fe, Mg karbonátmi (ankerit, feromagnetit, siderit) v menšom množstve sa vyskytuje chalkopyrit, tetraedrit, kremeň
- *Čierny Balog, Brôtovo* – malé ložisko stavebného kameňa v miestnej časti Pusté v doline potoka Brôtovo, tvorené granitoidmi veporského typu
- *Čierny Balog, Pod skalkou* – malé ložisko stavebného kameňa v miestnej časti v miestnej časti Pusté cca 1,3 km južne od kóty Poľana (834), tvorené biotitickými rulami s vložkami metabázik
- *Čierny Balog, Dobroč, Kerašovo* – malé ložisko dekoračného kameňa na kamenársku výrobu, tvorené biotickým granodioritom veporského typu.

-

7.2. Sekundárny sektor

Sekundárny sektor je v obci veľmi slabo rozvinutý. Je to spôsobené tradičným zameraním ekonomickej aktivity obyvateľstva najmä do primárneho sektoru (poľnohospodárstvo a lesníctvo). V obci v oblasti sekundárnej výroby má dlhodobú tradíciu piliarska výroba. Po zrušení pily Jánošovka prevzala ťažisko spracovania drevnej hmoty Píla Rosík

Sekundárna výroba je sústredená v okolitých priemyselných centrách, kam veľa obyvateľov dochádza za prácou napríklad: Železiarne Podbrezová, Zlieváreň Hronec a pod.

7.2.1. Priemyselná výroba

Priemyselnú základňu obce, keďže sa tu nachádza dostatok drevnej suroviny, tvorili kedysi najmä drevospracujúce firmy. Po presunutí spracovania drevnej hmoty do Banskej Bystrice v súčasnosti je v tejto oblasti pôsobia:

- Píla Ján Rosík, Čierny Balog – spracovanie drevnej hmoty
- Píla Jozef Zvara, Čierny Balog – spracovanie drevnej hmoty

V obci sa nachádzajú malé stolárske firmy.

7.2.2. Stavebníctvo

V obci sa nachádzajú aj menšie stavebné firmy, ktoré vykonávajú jednoduché stavby a zemné práce.

- BETA SLOVPAN TRADE, s.r.o., Čierny Balog – vykonávanie jednoduchých stavieb
- Ing. Slavomír Auxt, Čierny Balog – stavebná činnosť

7.3. Terciálny sektor

7.3.1. Cestovný ruch

„Podľa ÚPN – VÚC Banskobystrického kraja je obec **Čierny Balog a okolie sídlom významným pre turizmus podhorského funkčného typu celoštátneho významu**“. Pre rozvoj

cestovného ruchu je nevyhnutné dobudovanie územia aj nová výstavba zariadení cestovného ruchu. Navrhovaná výmera rekreačného územia je 1 250 ha. Navrhovaná návštevnosť je 2 500 osôb v letnej sezóne.

Východiská rozvoja cestovného ruchu

Poloha obce vzhľadom na prírodné celky v ktorých sa územie nachádza predurčuje jeho významné postavenie z hľadiska cestovného ruchu. Ďalšími dôležitými spoločnými faktormi z tohto hľadiska je poloha obce v povodí rieky Čierny Hron, a história prepojenia obcí Čiernohronskou lesnou železnicou, ktorá je v súčasnosti v obnovennej podobe veľmi významnou atraktivitou regiónu.

Východisko rozvoja cestovného ruchu tvorí skutočnosť, že región je ekologicky čistým územím s vysokou lesnatosťou, výskytom lovnej zveri a bohatstvom vodných tokov. Má bohaté tradície v drevárskom priemysle, v ťažbe a spracovaní železnej rudy. Zachovali sa i tradičné ľudové remeslá, zvyky a ľudová architektúra.

Primárnu ponuku cestovného ruchu danú prírodou - prírodný potenciál - charakterizujeme existenciou objektov primárnej ponuky:

- Čierny Balog leží vo Veporskej časti Slovenského rudohoria – v Balockých vrchoch. Najväčší význam pre cestovný ruch má dolina Kamenistého potoka a Vydrovo.
- Kamenistá dolina je svojou dĺžkou 25 km najdlhšou a najkrajšou v tejto oblasti, pretože má zachovalé prírodné prostredie s minimálnymi zásahmi ľudskej činnosti.
- Vydrovská dolina je najširšou a najslnečnejšou dolinou v regióne, čo ju predurčuje pre rôzne aktivity cestovného ruchu.
- Do územia obce patrí Národná prírodná rezervácia Dobročský prales, ktorá sa nachádza 6 km južne od čiernobalockej osady Dobroč. V súčasnosti je možné navštevovať Dobročský prales len v doprovode sprievodcu.
- Od roku 1964 je Národnou prírodnou rezerváciou aj Klenovský Vepor. Vo výške 1050 m n.m. v sedle medzi Klenovským Veprom a Rozsypkom leží horské rašelinisko Klenovské blatá, bohaté na faunu i flóru. Prínosom pre cestovný ruch sa môže stať v tejto oblasti práve poľovníctvo, ktoré je vyhladávanou aktivitou predovšetkým pre zahraničných návštevníkov.
- Do územia obce zasahuje východná časť Chránenej krajinskej oblasti Poľana s jedinečnou geologicko-geomorfologickou stavbou podmienenou sopečnou činnosťou, keď sa

- vytvorila mohutná zložená sopka s priemerom asi 18 km. Informácie o tejto zaujímavosti sú však len v obmedzenej miere sprístupnené pre podmienky cestovného ruchu.
- Poľovná zver na Poľane (hlavne jelenia a medveď) má výborné trofejové hodnoty. Na Poľane sa nachádza aj Chránený prírodný výtvor Havranka a Prírodná rezervácia Vrchslatina.
 - Medzi Čiernym Balogom a Hroncom bol vybudovaný náučný chodník pre pešiu turistiku. Na 11,5 km úseku môžu záujemcovia vidieť pozostatky lávových prádov – andezit, blokové zosuny pôdy a vápencové krasy.

Primárnu ponuku cestovného ruchu vytvorenú človekom – kultúrno-historický potenciál regiónu charakterizujeme existenciou objektov, akými sú:

- sakrálné stavby a pamiatky. Pamätníky, objekty ľudovej architektúry a technické pamiatky

Obec má bohatú drevársku a lesnícku históriu. Hlavnou atraktivitou územia je zachovalá časť pôvodne veľmi rozsiahlej lesnej železnice.

Čiernohronska železnica má v súčasnosti obrovský význam pre cestovný ruch, pretože je jedinečnou atraktivitou tohto druhu v celej Európe. Dňa 1. 5. 1992 bola obnovená pravidelná turistická prevádzka na zostávajúcom úseku trate z Hronca do Čierneho Balogu a čiastočne Vydrovskej doliny.

Počet prepravených osôb ČHŽ

Rok	2004	2005	2006	2007
Počet návštevníkov	23 299	28 559	36 766	39 195

Zdroj: ČHŽ, Čierny Balog

O tom, že Čiernohronska železnica je skutočne atraktivitou, svedčí aj skutočnosť, že v roku 1994 udelila Fordova nadácia oceňujúca významné ekologické projekty Čiernohronskej železnici v silnej celosvetovej konkurencii tretiu cenu. V roku 1996 k nej pribudol diplom európskej mimovládnej organizácie Europa Nostra Lester Borley a odznak Europa Nostra – prestížne ocenenie za záchranu železnice.

Okrem Čiernohronskej železnice sú však z hľadiska cestovného ruchu zaujímavé aj ďalšie kultúrno- historické pamiatky:

Obec je tvorená komplexom pôvodne drevorubačských handlov z 19. storočia nazývaných čiernohronský handel

- kostoly: v obci sa nachádza klasicistický kostol Nanebevzatia Panny Márie z rokov 1797 – 1804, upravený v 20. st. Nachádza sa v ňom hlavný oltár Panny Márie a kazateľnica, ktoré sú tirolskou prácou z roku 1905, neskorobaroková krstiteľnica z konca 18. storočia, neskorobaroková, polychrómovaná drevorezba „Ukrižovaný“ a patronátna neskorobaroková lavica z konca 18. st. Na chóre sa nachádza neskorobarokový obraz Korunovania Panny Márie z polovice 18. st.
- pamätníky: na budove obecného úradu je umiestnená pamätná tabuľa na pamiatku čiernobalockého štrajku lesných a piliarskych robotníkov v roku 1933; pred budovou obecného úradu je pamätník padlým v I. svetovej vojne; ďalšími pamätníkmi sú: pamätník padlým v SNP, pamätník padlých partizánov, bunker v Starej doline a v doline Brôtov a pomník Jozefa Dekreta Matejovie; lesnícky skanzen vo Vydrovskej doline; symbolický cintorín vo Vydrovskej doline venovaný pamiatke obetí lesov. Je súčasťou lesníckeho skanzenu.
- remeslá: z remesiel sa až do súčasnosti zachovalo kováčstvo, tkáčstvo, košíkárstvo, obuvníctvo, drevorezbárstvo, hrnčiarstvo, výroba ručných prác a maľovanie obrazov.

V roku 1995 vznikla v Čiernom Balogu turistická informačná kancelária, ktorej prevádzkovateľom je VYDRA, n. o. TIK poskytuje informácie o ČHŽ, turistických možnostiach v regióne, doprave, zaoberá sa predajom suvenírov, propagačných materiálov a obchodného tovaru. Sprostredkováva ubytovacie a stravovacie služby a predáva a propaguje produkt cestovného ruchu „Vrchárske putovanie“.

Ponuka a produkt cestovného ruchu

V posledných rokoch sa podporil rozvoj cestovného ruchu predovšetkým vďaka činnosti organizácie VYDRA v spolupráci s Čiernohronskou železnicou.

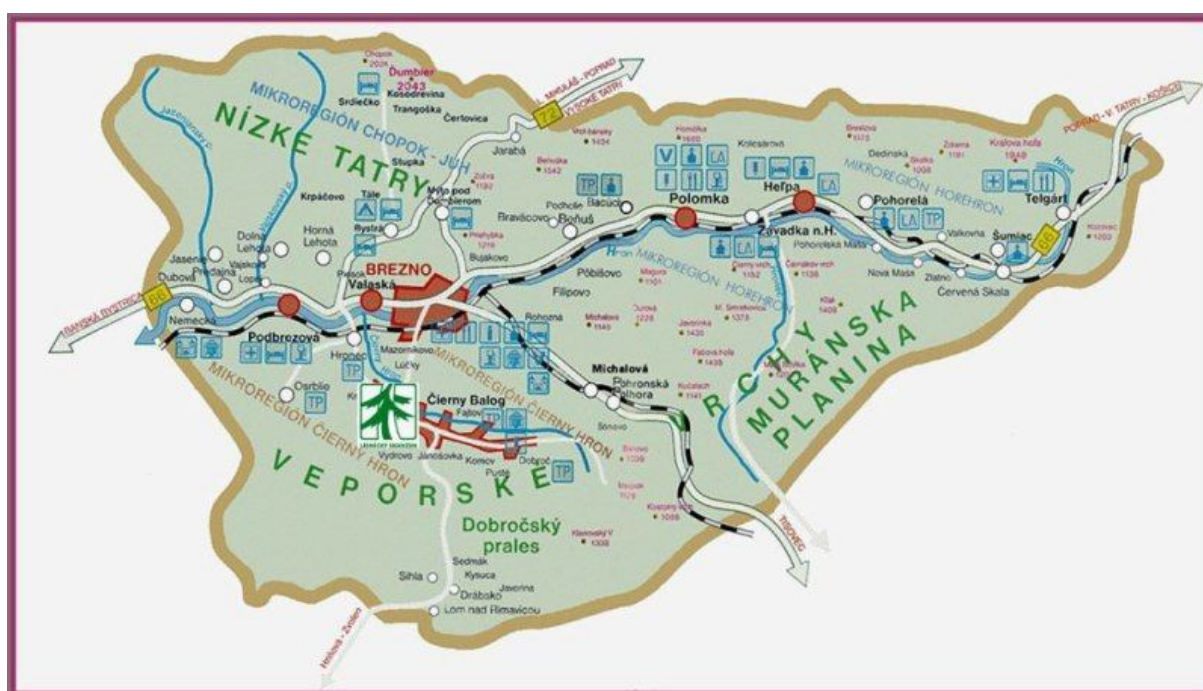
Vidiecka rozvojová aktivita (VYDRA) v spolupráci s HUCUL klubom v Lome nad Rimavicou a Cykloklubom Poľana v Detve vytvorila a ponúka produkt „Vrchárske putovanie“ – Vidiecka dovolenka šitá na mieru. Na www stránke www.putovanie.sk je možné nájsť kompletný balík služieb vytvorený podľa individuálnych požiadaviek zákazníka. Zahŕňa možnosť návštevy prírodných atraktivít a kultúrno-historických pamiatok so sprievodcom, ukážky remesiel, turistiku a cykloturistiku, ryžovanie zlata, skalolezectvo, zimné športy, návštevu konskej farmy s výučbou jazdy na koni, jazdu Čiernohronskou železnicou,

splavovanie Hrona a letné tábory. Produkt je možné si objednať cez turistické informačné kancelárie v Čiernom Balogu a v Detve.

VYDRA ďalej ponúka pracovno-programové tábory pre mládež s možnosťou pomôcť pri rekonštrukcii ČHŽ, návštevu Dobročského pralesa a Meandrov Kamenistého potoka so sprievodom, ekologické hry vo Vydrovskej doline a pod.

Podnik Lesy SR v spolupráci s VYDRou vytvoril vo Vydrovskej doline v Čiernom Balogu Lesnícky skanzen. Náučný chodník s dĺžkou 2900 m a 48 zastávkami oboznamuje s lesným vtáctvom, mokraďami, významom lesa pre človeka, lesnými nástrojmi ako aj s významnými lesníkmi a ochrancami prírody. Nachádza sa tu aj prírodný amfiteáter, Vydrovská drevenica a galéria v prírode. V roku 2004 skanzen navštívilo takmer 20 000 návštevníkov.

Zdroj: www.lesy.sk

ČHŽ v spolupráci s Vydrrou ponúka pre jednotlivcov, ucelené skupiny a cestovné kancelárie jazdy vlakom ČHŽ na pravidelnej linke aj mimoriadne jazdy, programy v prírode (návštevu prírodných atraktivít), kultúrne programy (ľudovú hudbu, ukážky remesiel, návštevu salaša a drevenej dediny Kysuca, „Marekovho dvora“, ktorý poskytuje služby v oblasti agroturistiky – predovšetkým jazdy na koni a letné tábory pre deti.), ubytovanie a stravovanie (pečený baran, prasa, živánka, guľáš v prírode), možnosti turistiky a pod.

K ponuke zaujímavej z hľadiska cestovného ruchu patria aj organizované podujatia zahrňujúce napr. lyžiarske preteky, fašiangový sprievod, folklórne festivaly, otvorenie sezóny ČHŽ, Deň detí, Country bál, Beh Rudnou magistrálou, vianočné koncerty, silvestrovské zábavy a i.

7.3.2. Služby obyvateľstvu

Tvorí najrozvinutejšiu časť ekonomických aktivít obyvateľstva realizovaných v obci. Služby poskytované v obci sú zmapované v časti 6.3. Občianska a sociálna infraštruktúra

V obci sú poskytované dopravné služby, prevádzky výrobných, opravárenských a remeselných služieb, zariadenia občianskej vybavenosti – obchodno-obslužné, a služby vzdelávania, zdravotnej opatery, kultúry, verejnej administratívy a správy. Tieto služby sú zabezpečované drobnými živnostníkmi a obcou.

Terciálny sektor má značné zastúpenie aj v lesníctve a to cez pilčické práce a služby v lesnom hospodárstve. V lesníctve je takmer 90% vynútených živností, ktoré sú podmienené na získanie práce v lese.

V obci v súčasnosti k 31.10.2008 malo sídlo 39 podnikateľov – právnických osôb, ďalších 12 právnických osôb má registrované prevádzky v obci a 90 podnikateľov – fyzických osôb malo ohlásené prevádzky a sídlo v obci.

7.4. Trh práce

7.4.1. Zamestnanosť

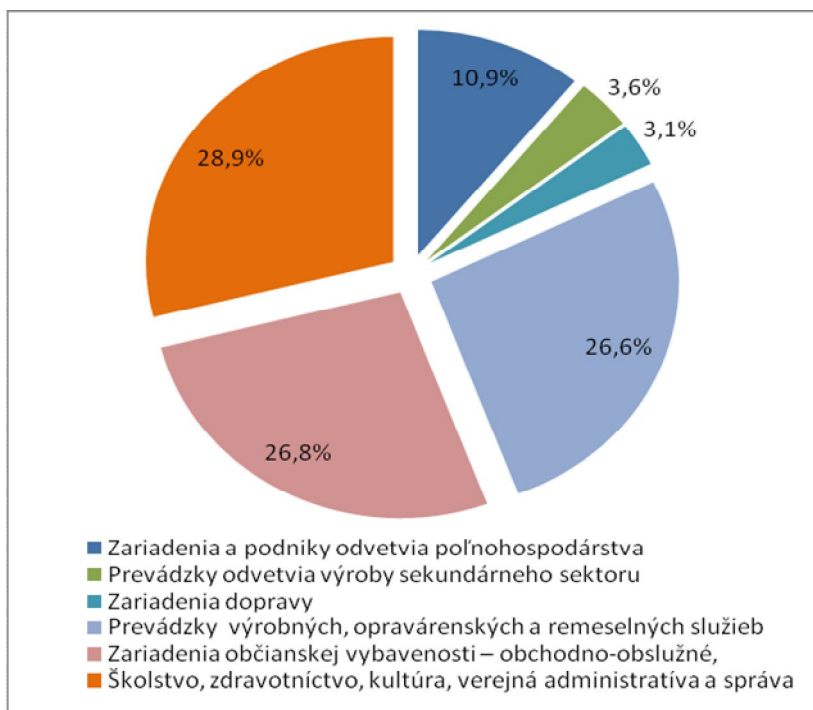
Zamestnanosť v obci

Zamestnanosť v obci podľa odvetvovej skladby:	počet občanov
Zariadenia a podniky odvetvia poľnohospodárstva	42
Agroslužby	
Prevádzky odvetvia výroby sekundárneho sektoru	14
Prevádzky a zariadenia so skladovacou činnosťou	
Zariadenia dopravy	12
Prevádzky odpadového hospodárstva	
Prevádzky výrobných, opravárenských a remeselných služieb	102
Zariadenia občianskej vybavenosti – obchodno-obslužné,	103
Školstvo, zdravotníctvo, kultúra, verejná administratíva a správa	111

Zdroj: OcÚ, prieskum PRVA 2008

Údaje sú získané s obecného úradu a doplnené o výsledky dotazníkového prieskumu.

Zdroj: OcÚ, prieskum PRVA 2008

Štatistické údaje k zloženiu zamestnanosti sú k dispozícii iba z SOBD z roku 2001. Vzhľadom na značné zmeny v štruktúre zamestnanosti v posledných rokoch tieto údaje už neodrážajú súčasný stav. Z tohto dôvodu sme nezačlenili údaje zo SOBD v tejto časti

Pracovné príležitosti v obci:

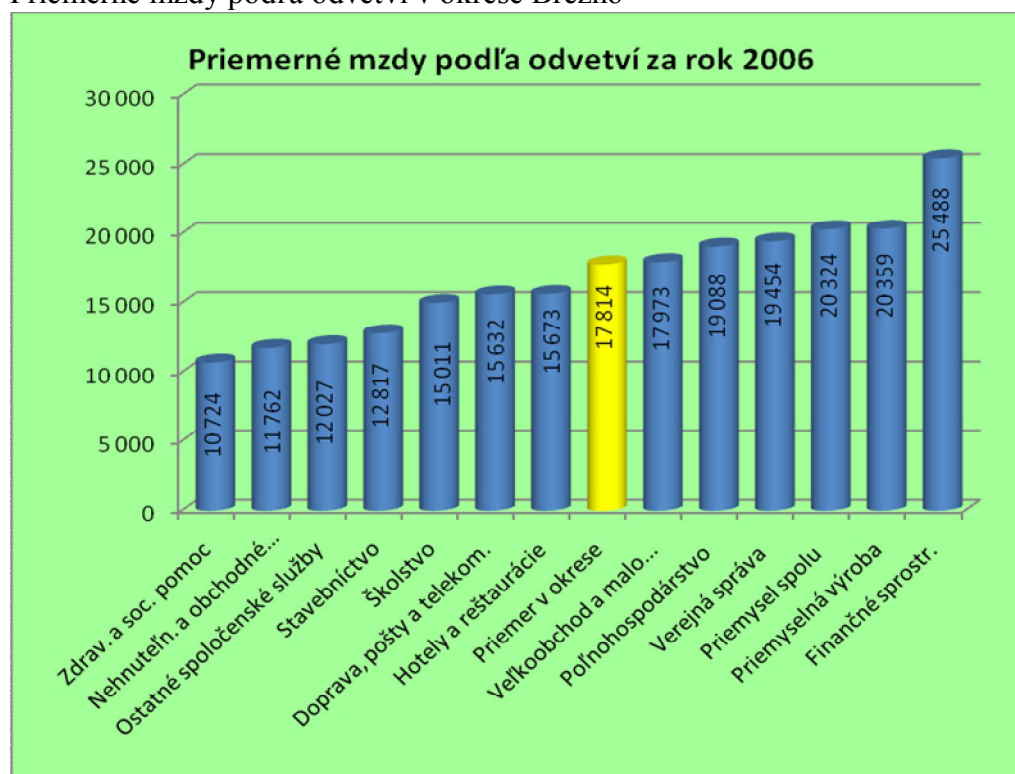
Meno podnikateľa /konateľ (SHR)	Názov zariadenia	Odvetvie
Ján Rosík	Píla Ján Rosík	drevospracujúci priemysel
p. Belko, p. Auxt	AB forest s.r.o.	drevospracujúci-služby v lesníctve
Ľubomír Zák	Poľnohospodárske družstvo-POĽNOPRODUKT	poľnohospodárstvo
	COOP Jednota - 9 obchodov v obci	služby
Ing. Aleš Bílek - konateľ	ČHŽ n.o.	služby-cestovný ruch
Zuzana Sitarčíková - konateľ	Vydra-vidiecka rozvojová aktivita	služby-cestovný ruch
Viera Giertlová		práca v lese - drevospracujúci
Pavol Potkány	Penzión Aquarius	služby, gastronómia, ubytovanie
Pavel Pančík	Penzión Zelený dom	služby, ubytovanie

COOP JEDNOTA	9 obchodov COOP v obci	služby
Anna Auxtová	Konzum A+A	služby
	Hostinec A+A	služby
Iveta Kováčiková	Potraviny	služby
	Espresso	služby
Ľubomír Kupec	Pohostinstvo pod repiskami	služby
	Hostinec KOLIBA	služby
	Stánok	služby
Marián Strelec	Hostinec GÓL	služby
Ján Ridzoň	SHR	poľnohospodárstvo
Jozef Ridzoň	SHR	poľnohospodárstvo
Ján Kováčik	SHR	poľnohospodárstvo
Martin Strelec	SHR	poľnohospodárstvo
Roman Strelec	SHR	poľnohospodárstvo
Roman Budovec	SHR	poľnohospodárstvo
Ján Budovec	SHR	poľnohospodárstvo
Anton Kliment	SHR	poľnohospodárstvo
Anna Náterová	SHR	poľnohospodárstvo

Zdroj: VSP MP 2008

Priemerné mzdy podľa odvetví v okrese Brezno

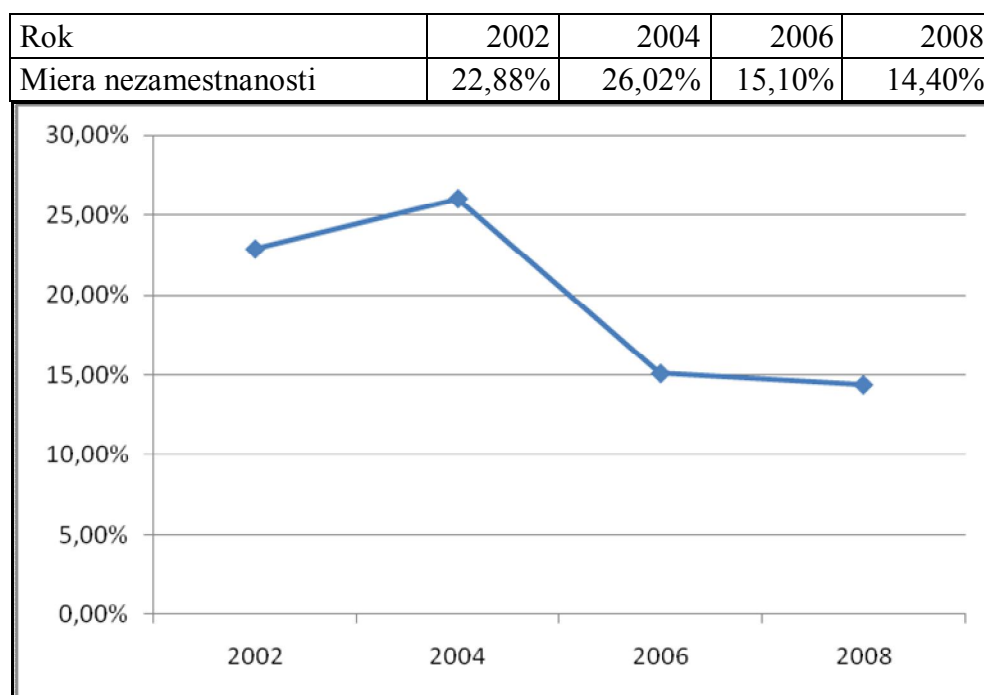
Zdroj: www.statistics.sk

Zdroj: www.statistics.sk

Do zamestnania z obce denne dochádza takmer 1700 obyvateľov.

7.4.2. Nezamestnanosť

Vývoj nezamestnanosti v obci

Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

Nezamestnanosť v obci k 31.5.2008

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	2320
Podiel EoA na celkovom obyvateľstve	45,27%
Miera nezamestnanosti	14,40%
Počet nezamestnaných	328
z toho ženy	210
z toho nad 24 mesiacov	107
z toho vo veku nad 45 rokov	109
z toho s max. základným vzdelaním	124

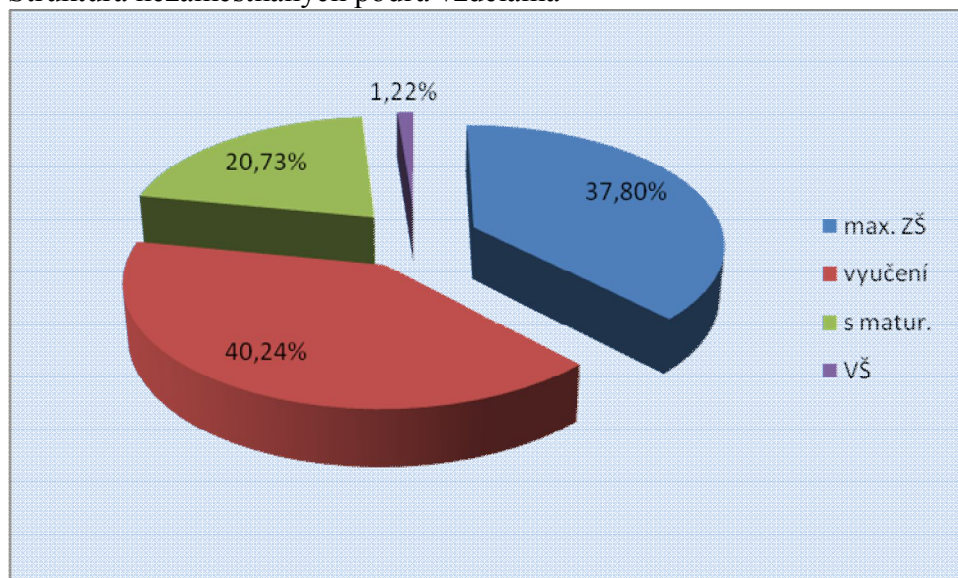
Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

Štruktúra nezamestnaných podľa vzdelania

vzdelanie	max. ZŠ	vyučení	s maturitou	ukončená VŠ
nezamestnaní	124	132	68	4

Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

Štruktúra nezamestnaných podľa vzdelania

Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

Nezamestnanosť v obci je aj napriek zlepšujúcej sa tendencii stále vysoká. Značne ju v obci ovplyvňujú najmä sezónne práce, kedy sa nezamestnanosť zvýši až o 3%. Je to spôsobené sezónnymi prácami v lesníctve a poľnohospodárstve.

Rizikovou skupinou sú najmä ženy a nezamestnaní nad 45 rokov. Samostatnú skupinu tvoria nezamestnaní bez ukončeného základného vzdelania (23), alebo s ukončeným iba základným vzdelaním (101), jedná sa najmä o nezamestnaných rómskej národnosti..

Vysoký podiel je aj dlhodobu nezamestnaných nad 12 mesiacov až 47,9%, nad 24 mesiacov nezamestnanosti až 32,6% z celkového počtu nezamestnaných

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Obce Čierny Balog na roky 2008 - 2015

ANALÝZA ÚZEMIA

OBSAH

1. SWOT ANALÝZA
2. ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA
 - 2.1. Rozvojový potenciál obce
 - 2.2. Disparity
3. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA
 - 3.1. Audit problémov
 - 3.2. Najdôležitejšie problémy
 - 3.3. Kľúčové problémy
 - 3.4. Analýza kľúčových problémov

1. SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY

- príroda
- tradície
- čisté životné prostredie
- cestovný ruch sa slabo rozvíja
- Čiernohronská železnica
- Lesnícky skanzen
- vybudované lyžiarske stredisko
- ľudia sa starajú o domy, záhrady, pozemky
- bohatá história
- slávni a úspešní rodáci
- kvalitná vlastná sieť ZŠ a MŠ
- rozvoj športu v obci
- pozitívny obraz obce navonok, dobré meno
- aktívne spolky a ľudia
- ľudský potenciál na prácu s drevom
- veľmi dobré podmienky na turistiku
- známe akcie
- dostatok drevnej suroviny
- bohatá história obce
- veľký kataster obce
- informačné centrum - VYDRA.

SLABÉ STRÁNKY

- nedostatočný marketing, spolupráca a koordinácia programov v CR
- obyvatelia si nevážia čisté a zdravé životné prostredie
- nedostatok voľnočasových aktivít a programov
- nevyužívané budovy a pozemky
- zmena vidieckeho charakteru obce na mestský
- nedostatok komunikácie zo strany vedenia obce voči občanom
- zlý informačný systém – málo informácií pre návštevníkov aj domácich
- chýba kanalizácia
- zlé cesty
- nedostatočné využívanie miestnych zdrojov
- chýba múzeum, nie sú podchytené, zosumarizované a dostupné pre verejnosť dôležité fakty z histórie obce
- nedostatočne vybavené školy
- chudobný sortiment športov
- zlý vodovod, nekvalitná pitná voda
- neupravené verejné priestranstvá, chýba zeleň
- špinavý Čierny Hron
- nedostatok pracovných príležitostí
- nízka kúpyschopnosť
- chýbajú priestory na stretávanie sa (aj mladých)
- vysoké ceny lístkov ČHZ
- neprispôsobiví občania
- nečinní poslanci
- nezáujem o veci verejné
- apatia
- nevraživosť občanov z rôznych miestnych častí k sebe

PRÍLEŽITOSTI

- rozvoj cestovného ruchu
- podpora rozvoja sociálnych služieb zo strany štátu
- zlepšenie podmienok podnikania v SR
- fondy EÚ
- profesionalizácia prístupu k práci
- využívanie obnoviteľných zdrojov energie
- výmena skúseností
- úspešnosť v programe LEADER
- získanie investorov do obce
- vytvorenie spoločných produktov CR v rámci mikroregiónov

RIZIKÁ (OHROZENIA)

- nedostatok finančných zdrojov na realizáciu stratégie
- poškodenie životného prostredia - lesy
- prírodné katastrofy
- klientelizmus, korupcia
- nesúdržnosť v partnerstvách
- negatívny demografický vývoj
- populačný tlak Rómskej menšiny
- odchod vzdelaných ľudí
- nízka kultúrna úroveň obyvateľstva
- nedostatok pracovných príležitostí priamo v obci

2. ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA

2.1. Rozvojový potenciál obce

Voľné bytové priestory

Voľné kapacity pre podnikanie

- budovy – na podnikanie
- areál bývalej pily

Využitie areálu bývalej pily Jánošovka

Tradícia remesiel

Rozširovanie ČHZ

Centrálna zóna obce (vybudovanie pešej zóny)

Priestory pre penzióny

Poľovníctvo

Ovčiarstvo

Remeselnícka činnosť – obnoviť, drevené prvky

Uloženie sietí pod zem

Potok – prítiažlivé miesto pre oddych

Oddychová zóna

Zamestnanie Rómov v remeselných činnostiach

- prútené metly, košíky, kováči
- rómska kapela, detský súbor
- zbieračstvo lesných plodov, odpadu
- pomocné práce v poľnohospodárstve (pasenie)
- údržba turistických chodníkov
- udržiavanie čistoty, úprava obce

Turistické atrakcie

- CHKO Poľana
- Vodné toky – pstruhy

Kvalitná drevná surovina

Ludské zdroje

Predpokladom pre rozvoj cestovného ruchu je kultúra, história, tradície a zručnosť ľudí územia, ktorí sa dokážu podeliť s návštevníkom územia so svojimi znalosťami. Z remesiel, ktoré sú pre rozvoj vidieckeho turizmu stále atraktívnejšie sa v obci zachovali:

Zručnosť	Koľko ľudí ovláda zručnosť	Koľko ľudí aktívne využíva zručnosti
vyrezávanie z dreva- korýtka, varešky	15-20	9
medovníky, masteničky, perníky	6	6
med- včelárstvo	5	3
tkané koberce	10	4
maľované vajíčka	5	1
výroba rohožík, šnúrok...	2	1
kožiarstvo	1	1
štrikovanie	20-25	3
vyšívanie	25-30	2
háčkovanie	10	1
umelecké zlatníctvo	1	1
handrové hračky	2	2
ovčiarstvo	4	2

Zdroj: VSP MP 2008

2.2.Disparity

Hlavné disparity obce

Rozvojový potenciál	Súčasný stav
Vysoký potenciál pre rozvoj turizmu (prírodný aj kultúrno-historický)	Miera využívania podmienok pre turizmus je veľmi nízka, najmä z hľadiska dĺžky pobytu návštevníkov (nevyužité existujúce ubytovacie kapacity)
Prioritou rozvoja obce je rozvoj v oblasti cestovného ruchu	Nedostatočné investície do oblasti vzhľadom na obce a vytvárania podmienok pre spokojnosť návštevníkov
Dostatok podnikateľov v cestovnom ruchu	Nedostatok produktov najmä spoločných z cieľom udržať zákazníka v obci a regióne, slabá miera spolupráce, prevláda konkurenčný vzťah.
Dostatok voľných pracovných síl na trhu pre rozvoj podnikania napríklad v oblasti služieb	Nízka miera prispôsobivosti a flexibility nezamestnaných (najmä rizikových skupín), nevyužívanie príležitostí na samozamestnanie.

Existuje špecializovaná miestna organizácia pre podporu a rozvoj CR - Vydra	Nízka miera využívania ich služieb a podporovanie ich činnosti ostatnými podnikateľmi, najmä v oblasti CR
Dostatok vhodnej suroviny – dreva a zručnosť obyvateľov v jeho spracovaní	Nevhodné priestorové podmienky v obci pre zriadenie väčšej prevádzky na druhotné spracovanie dreva
Predlžovanie priemerného veku dožitia obyvateľov	Vysoký rozdiel medzi priemerným vekom dožitia mužov a žien
Vysoký podiel Rómskeho obyvateľstva v obci	Nízka miera využívania ich pozitívnych daností, zručností a schopností pre plnenie cieľov rozvoja obce. Nízka miera zapájania Rómov do rozvojových procesov.

3. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA

3.1. Audit problémov

Audit sumarizovaný za obdobie 2005-2008

- Nedostatočný marketing, spolupráca a koordinácia programov v CR
- Obyvatelia si nevážia čisté a zdravé životné prostredie
- Nedostatok voľnočasových aktivít a programov
- Obec zle spravuje obecný majetok
- Nevyužívané budovy a pozemky
- Zmena vidieckeho charakteru obce na mestský
- Nedostatok komunikácie zo strany vedenia obce voči občanom
- Zlý informačný systém – málo informácií pre návštevníkov aj domácich
- Chýba kanalizácia
- Zlé cesty
- Chýba múzeum, nie sú podchytené, zosumarizované a dostupné pre verejnosť dôležité fakty z histórie obce
- Nedostatočne vybavené školy

- Chudobný sortiment športov
- Zlý vodovod, nekvalitná pitná voda
- Neupravené verejné priestranstvá, chýba zeleň
- Špinavý Čierny Hron
- Nedostatok pracovných príležitostí
- Nízka kúpyschopnosť
- Chýbajú priestory na stretávanie sa (aj mladých)
- Vysoké ceny lístkov ČHZ
- Neprispôsobiví občania
- Nečinní poslanci
- Nezáujem o veci verejné
- Apatia občanov
- Nevraživosť občanov z rôznych miestnych častí k sebe
- Nedopracované základné rozvojové dokumenty obce (PHSR, Územný plán a i.)
- Nedobudovaná kanalizácia
- Nevybudované chodníky
- Chýbajú prístupové mosty k rodinným domom v osade Medved'ovo
- Nevyhovujúce mosty cez Čierny Hron
- Nevybudované cesty v rómskych osadách Pusté, Medved'ovo, Čierny Balog
- Stará a poruchová vodovodná sieť
- Nedostatočne využívané obecné budovy
- Nedostatočne využívané obecné pozemky
- Nedostatok parkovacích plôch v obci
- Chýbajú prístupné verejné WC
- Nedostatočná kapacita energetických sietí (časné výpadky)
- Nedostatočná internetizácia (miesta úplne bez signálu)
- Chýbajú projektové dokumentácie na dobudovanie kanalizácie, rekonštrukciu obecných budov, revitalizáciu verejných priestranstiev
- Vysoký počet rómskych obyvateľov s nízkym štandardom bývania.
- Existencia chatrčí a obydlí nevhodných pre bývanie v osade Pusté a Medved'ovo
- Nevysporiadané pozemky pod obydliami v rómskych osadách
- Existencia čiernych stavieb v Rómskych osadách
- Nevhodná lokalizácia Rómskych osád

- Vysoká finančná a časová náročnosť vybudovania infraštruktúry
- Ťažostajnosť ľudí k životnému prostrediu a čistote verejných priestranstiev
- Nedostatočné povedomie občanov o nakladaní s domovým odpadom
- Existencia smetísk a čiernych skládok.
- Neporiadok v rómskych osadách a ich okolí
- Vysoké náklady z rozpočtu obce na uskladnenie odpadu
- Plytké a neupravené koryto Hrona a jeho prítokov
- Nedostatočné protipovodňové opatrenia na prítokoch Hrona
- Narušanie koryta Čierneho Hrona a potokov občanmi
- Domovým odpadom znečistený Čierny Hron
- Palivová základňa zdrojov tepla v rodinných domoch a organizáciách (uhlie, drevo..) znečisťujúca ovzdušie v zimných mesiacoch.
- Zvyšujúca sa frekvencovanosť a nadmerné zaťažovanie miestnych komunikácií (osobné autá, nákladné autá s drevom)
- Nedostatky v estetizácii obce (vianočná výzdoba, úprava verejných priestranstiev a i.)
- Nedostatočný informačný systém v obci pre návštevníkov
- Nedostatočná spolupráca obce, MVO, podnikateľov v CR a službách v oblasti marketingu, koordinácie programov, propagácie v CR
- Nie sú zosumarizované, podchytené a dostupné pre verejnosť dôležité fakty z histórie obce
- Chýba múzeum dokumentujúce históriu, prezentujúce tradície a remeslá v obci
- Nedostatok značených turistických trás, cyklotrás, bežeckých trás
- Neexistujú regionálne zľavy pri využívaní miestnych atrakcií (ČHŽ, lyžiarske stredisko)
- Nedokončená webová stránka obce
- Chýbajúci styk so spoločenským prostredím pre imobilných občanov.
- Chýbajúca možnosť merania tlaku v domácnostiach pre seniorov.
- Chýbajúca starostlivosť o osamelých mladších so závislosťami.
- Málo programov pre rómske deti vo všetkých častiach obce.
- Nevyužitý priestor špeciálnej školy – budova, ihrisko.
- Chýba databáza/register klientov soc. služieb spracovaných v elektronickej podobe, podľa cieľových skupín.

- Chýba rómsky asistent v základnej aj materskej škole, pripravujúci programy pre rómske deti, zabezpečujúci kontakt s osadami.
- Chýba prepravná služba pre starších a ťažšie mobilných občanov.
- Chýba poskytovanie stravy prispôsobenej potrebám starším ľuďom (kašovitá, pôvodné jedlá), vrátane rozvozu.
- Nedostatok vykonávateľov opatrovateľskej služby - dopyt je väčší ako ponuka.
- Chýba kompletný prieskum medzi potenciálnymi opatrovanými, či sú ochotní hradiť niektoré služby.
- Chýba prenos informácií o sociálnych problémoch spomedzi ľudí do databázy a ich aktualizácia.
- Nie je špecifikovaná skupina ZP (neexistuje databáza).
- ZP sú izolovaní v domácom prostredí.
- Nárast ľudí závislých na alkohole, drogách, gamblerstve
- V obci neexistuje zariadenie s celodennou starostlivosťou o chorých, starých a ZP občanov (denný stacionár, hospic)
- Chýbajú služby pre starších a osamelých občanov, osamelých so závislosťami, ktorý nemajú nárok na poskytovanie opatrovateľskej služby (získanie dreva, stravovanie a i.)
- Nedostatočná hygiena obyvateľov v rómskych osadách
- Nedostatok pracovných príležitostí v obci a okolí najmä pre mladých ľudí, ľudí pred dôchodkovým vekom, ľudí s nízkym stupňom vzdelania
- Odliv kvalitnej pracovnej sily (mladých a vzdelaných ľudí)
- Absencia voľnočasových a vzdelávacích programov pre mládež, ženy, dospelých, seniorov
- Neefektívne rozložené školstvo v obci
- Zlé medziľudské vzťahy (ľahostajnosť, nezáujem, arogancia, nevraživosť občanov z rôznych miestnych častí k sebe)
- Predsudky voči Rómom zo strany nerómov
- Arogancia Rómov voči nerómom
- Zlé vzťahy medzi Rómami v jednotlivých osadách, v rámci osád
- Časté konflikty medzi Rómami v osade u Medved'ov
- Nepísané pravidlá diskriminácie medzi Rómami a nerómami (prístup do pohostinstiev, reštaurácií, ku kultúre a i.)

- Nízke ohodnocovanie práce v regióne
- Nedostatočne technicky a materiálne vybavené školy
- Nedostatočný sortiment služieb v obci
- Vysoký počet pohostinských zariadení s nízkou úrovňou niektorých pohostinských zariadení
- Nedodržiavanie legislatívy SR, VZN obce, etických noriem zo strany poskytovateľov služieb (nalievanie nepľnoletým, nedodržiavanie otváracích hodín, neplatenie daní, tipovanie nepľnoletých, automaty...)
- Nedostatok voľne dostupných malých športových plôch (tenis, volejbal, basketbal a i.) pre obyvateľov, turistov, obyvateľov rómskych osád
- V obci chýba kúpalisko, plaváreň alebo vodná plocha.
- Nedostatok dostupných priestorov pre stretávanie sa mládeže, žien, záujmových skupín, obyvateľov rómskych osád
- V obci chýbajú združenia záujmovo – umeleckej činnosti (spevácky zbor, ochotníci a i.)
- Nedostatok kultúry, kultúrnych podujatí pre Rómov (napr. rómske diskotéky)
- Nezáujem ľudí o veci verejné
- Nezáujem obyvateľov rómskych osád o zapájanie sa do života obce
- Slabý záujem niektorých obyvateľov rómskych osád o riešenie vlastnej situácie
- Nefunkčný systém šírenia informácií v rómskych osadách o podujatiach, aktivitách v obci
- Nedostatočná komunikácia obce s občanmi priamo vo volebných obvodoch
- Nerešpektovanie a nedodržiavanie legislatívy a VZN obce obyvateľmi (stavebný poriadok, nariadenia o nakladaní s odpadmi, poplatková povinnosť, voľne sa pohybujúce zvieratá po obci, školská dochádzka, a i.)
- Ničenie verejného majetku, vandalizmus
- Neprofesionálny prístup zamestnancov OcÚ k občanom
- Nedostatočná ochrana súkromného majetku a majetku obce (vandalizmus, časté krádeže, podvody a i.)

3.2. Najdôležitejšie problémy

Identifikácia najväznejších problémov v obci

INFRAŠTRUKTÚRA JE NEKVALITNÁ, ZASTARALÁ A NEDOBUDOVANÁ
<i>komunikácia, vodovod, kanalizácia</i>
SLABŠIA SPOLUPRÁCA SUBJEKTOV V OBCI A OBYVATEĽOV
ZLÝ VZHĽAD OBCE
<i>najmä nedobudované centrum obce</i>
NÍZKA ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ RÓMOV
NEKOMPLETNÁ PONUKA SLUŽIEB CESTOVNÉHO RUCHU
<i>nedostatok zariadení, produktov</i>
NEDOSTATOK VHODNÝCH KVALITNÝCH PRACOVNÝCH MIEST
<i>nie sú ani pre vysokoškolsky vzdelaných ani pre bez občanov vzdelania</i>
NEDSTATOK KVALITNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ, PRIESTOROV PRE TRÁVENIE VOĽNÉHO ČASU
NEKOMPLETNÁ A NEDOSTUPNÁ PONUKA SLUŽIEB PRE OBYVATEĽOV
NEZÁUJEM OBČANOV O VECI VEREJNÉ

3.3. Kľúčové problémy

Matrica kľúčových problémov obce Čierny Balog

	PROBLÉMY:	01	02	03	04	05	06	07	08	09
1	Nekvalitná infraštruktúra	o	/	/	/	/	/	/	X	X
2	Zlý vzhľad obce (nedobudované centrum)	X	o	X	/	X	/	/	X	X

3	Nízka životná úroveň Rómov	X	/	o	/	/	/	/	X	X
4	Nekompletná ponuka služieb v CR	X	X	X	o	/	/	X	X	X
5	Nedostatok vhodných pracovných príležitostí	X	/	X	X	o	/	/	X	X
6	Nedostatok kvalitných ,možností a priestorov na trávenie voľného času	X	X	X	X	X	o	X	X	X
7	Nekompletná a nedostupná ponuka služieb obyvateľstvu	X	X	X	/	X	/	o	X	/
8	Nezáujem o veci verejné	/	/	/	/	/	/	/	o	/
9	Slabšia spolupráca subjektov a občanov v obci	/	/	X	/	/	/	X	X	o
		6	3	6	2	3	0	3	8	6

Pozn.: Farebne označené sú analyzované „kľúčové“ problémy obce

Poradie „kľúčovosti“ problémov v obci (výsledky z Matrice)

8	Nezáujem o veci verejné	8
3	Nízka životná úroveň Rómov	6
9	Slabšia spolupráca subjektov a občanov v obci (komunikácia)	6
15	Nekvalitná infraštruktúra	6
5	Nedostatok vhodných pracovných príležitostí*	3
2	Zlý vzhľad obce (nedobudované centrum)	3
7	Nekompletná a nedostupná ponuka služieb obyvateľstvu	3
4	Nekompletná ponuka služieb v CR	2
6	Nedostatok kvalitných ,možností a priestorov na trávenie voľného času	0

* Pozn: problém č. bol zahrnutý pracovnou skupinou do kľúčových problémov na základe porovnania identifikácie kľúčových problémov z roku 2005

3.4. Analýza kľúčových problémov

A./ Nezaujem o veci verejné

Príčiny:

- nízka sociálna uvedomelosť občanov, nedostatočná vnútorná motivácia
- nedostatok informácií a osvety
- nedostatočná, neefektívna vonkajšia motivácia – pozitívna aj negatívna
- ľudia majú iné priority, riešia iné problémy ako veci verejné
- nezaujímajú sa o veci, ktoré sa ich priamo nedotýkajú
- nevnímajú verejné otázky a problémy ako vlastné, ktoré by zásadnejšie ovplyvňovali ich život
- majú negatívne skúsenosti s možnosťou ovplyvniť verejné veci – nič sa nezmenilo, alebo mali následné problémy
- subjekty najmä podnikateľské sa prioritne venujú svojmu prežitiu a nevidia ekonomický dopad verejných vecí na svoju činnosť,
- nedostatok aktívnych lídrov

Dôsledky:

- zásadné otázky v obci rieši úzka skupina ľudí
- problémy sa často riešia bez účasti tých, ktorých sa to dotýka
- mnohé veci sa v obci neriešia, pretože nemá kto na ne upozorniť a venovať sa im (priestory na voľnočasové aktivity, existujú smetiská a čierne skládky ...)
- malý podiel obyvateľov sa zapája aktívne do rôznych aktivít v obci (akcie, podujatia)
- spoločenský život v obci nie je taký bohatý ako je potenciál a tradície obce
- upadá úroveň spoločenského, kultúrneho a občianskeho života v obci

B./ Nízka životná úroveň Rómov (podrobne riešená v koncepcii 2007)

Príčiny:

- nízke vzdelanie = nezamestnanosť
- stratené a nevybudované pracovné návyky = nezamestnanosť
- odlišná mentalita – iné kultúrno-historické hodnoty

- nízka úroveň bývania, veľa Rómov býva v spoločných priestoroch
- nezvládnutá domáca ekonomika, rodinné hospodárenie
- predsudky väčšiny, diskriminácia
- vnucovanie hodnôt väčšina, snaha o ich prispôsobenie sa väčšine

Dôsledky:

- chudoba a sociálna vylúčenosť Rómskej menšiny v obci
- vyrastajú nové generácie rómskych detí bez sociálnych návykov, bez vzdelania,
- nízky priemerný vek života
- odkázanosť na sociálnu podporu
- narastanie rozporov medzi väčšinou a rómskou menšinou
- zhoršuje sa životná úroveň nielen rómskej menšiny

C./ Slabšia spolupráca subjektov a občanov v obci (komunikácia)

Príčiny:

- priorita vlastných problémov pred spoločnými
- vzájomná nedôvera a závisť
- neskúsenosť so spoluprácou
- nechápanie a nepoznanie výhod spolupráce a informovanosť a osвета)
- nevidia ako môže spolupráca vytvárať novú pridanú hodnotu
- neochota pristupovať na kompromisy
- obava z konkurencie u podnikateľov
- neochota dávať niečo vlastné do spoločného
- nie sú lídri, ktorí by iniciovali a udržiavali spoluprácu
- chýba motivácia
- v okolí je málo pozitívnych príkladov spolupráce, ktorá by priniesla výsledky (neprezentujú sa pozitívne príklady)
- nedobrá komunikácia ako základ spolupráce,
- nevybudované komunikačné systémy podporujúce výmenu informácií a spoluprácu

Dôsledky:

- chýba pozitívny rozvoj života obce v oblastiach, kde je nevyhnutná spolupráca (nové produkty CR, spoločná prezentácia obce, vzájomné dopĺňanie a nadväzovanie služieb,..)

- nedostatočná koordinácia akcií v obci, mikroregiónne a regiónne,
- nedostatočné využívanie existujúcich kapacít služieb ktoré v obci existujú,
- neefektívnosť mnohých aktivít realizovaných individuálne
- často zbytočná rivalita tam, kde by mohla byť spolupráca,
- neschopnosť presadzovať záujmy, ktoré sú spoločné viacerým subjektom skupinám a pod.
- nespokojnosť občanov a návštevníkov s rozvojom obce
- nevyužívanie potenciálu a možností spolupráce brzdí zlepšovanie kvality života v obci
- nedostatočné využívanie miestnych zdrojov

D./ Nekvalitná infraštruktúra v obci

Príčiny:

- nárast objemu dopravy cez obec (všeobecne, prevoz drevnej hmoty, nárast počtu automobilov...)
- nie sú spracované projekty, štúdie,
- chýba platný územný plán obce
- infraštruktúra je zastaraná (najmä vodovod, elektrické siete, osvetlenie, rozhlas...)
- rozľahlosť obce a jej neustále rozširovanie sa – vysoká nákladovosť na zriaďovanie, prevádzku a údržbu sietí
- rôzni vlastníci infraštruktúrnych sietí (elektrina, vodovod, cesty, telekomunikácie ...); neexistujúce koordinované a spoločné riešenia
- obec nie vždy môže ovplyvniť stav infraštruktúry
- nezáujem niektorých majiteľov sietí o ich obnovu.
- nesystémové riešenia
- problémy s majetkovým vysporiadaním

Dôsledky:

- obmedzovanie rozvoja obce
- zlý vzhľad niektorých častí obce (centrum)
- zhoršovanie života občanov (pitná voda, vypadáva elektrina, povodne, nie dobrá dostupnosť internetu, budujú sa nie bezbariérové vstupy ...)
- zníženie záujmu o investovanie obci
- nespokojnosť občanov
- nespokojnosť návštevníkov

E./ Nedostatok vhodných pracovných príležitostí v obci a jej blízkom okolí

Príčiny:

- neatraktívnosť regiónu (obce) pre investorov (zlá dostupnosť, zlá infraštruktúra...)
- zrušili sa prevádzky, kde pracovali aj ľudia s nízkou kvalifikáciou, ale aj manažment
- existuje veľká skupina nezamestnaných obyvateľov, ktorí už stratili pracovné návyky, alebo ich nezískali
- slabý rozvoj v oblasti služieb občanom a návštevníkom
- nekomplexnosť poskytovaných služieb (najmä v oblasti CR)
- kolobeh miestnej ekonomiky je na veľmi nízkej úrovni
- neexistujú špecifické pracovné príležitosti pre rizikové skupiny nezamestnaných (sociálne podniky a pod.)
- stále nedostatočná spolupráca subjektov v CR brzdí generovanie nových pracovných príležitostí
- nízka úroveň využívania miestnych zdrojov
- nízka zainteresovanosť najmä samosprávy pri aktívnom vyhľadávaní vhodných investorov
- neexistujúca koncepcia rozvoja obce

Dôsledky:

- z obce odchádza kvalifikovaná pracovná sila s vyšším vzdelaním
- z obce odchádzajú mladí ľudia a nevracajú sa
- rastie skupina nezamestnateľných obyvateľov
- životná úroveň občanov v obci stále viac zaostáva za priemerom regiónu, SR a EÚ
- nízka kúpna sila obyvateľstva
- apatia a nezáujem občanov o riešenie problémov okolo seba

Globálny problém obce:

Kvalita života v obci nezodpovedá potrebám, požiadavkám a predstavám občanov a existujúcim možnostiam.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čierny Balog na roky 2008-2015

Zhotoviteľ: Prvá rozvojová regionálna a vidiecka agentúra, Brezno

© Autorský kolektív

PhDr. Igor Pašmík, vedúci tímu

Rok spracovania 2004 / 2008